

קונטרס

הבינוני

**פרשת
ויחי
תשפ"ה**

שנה ז'
חוברת י"ד
גליון 345

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור דס"ט

יום שלישי פרשת ויגש ל' כסלו תשפ"ה

ה דביקות בה' על-ידי הכנסת השכינה לחדרים החשוכים

אחרי ה' אלוקיכם תלכו... ובו תדבקון | עוז וחדוה במקומו | עבדו את ה' על-ידי שמחה | לב נשבר אלוקים לא תבזה | אם לא תעצבו לא יחר בעיניכם | מתחילים בשמחה מעושה | ההשגה מגיעה בפתע פתאום | ההשגה היא תולדת הדביקות | נקיון הבית ופתיחת הדלת לאורח | בין נותן לנותן - בין אור לחושך | הנעמת השהות של האורח בבית | כמה מיני בטחון בין בני אדם | כל הבטחונות מובילים אל הבטחון בה' | בטחון אמיתי הוא דביקות בה' | החסרון הוא הזדמנות לדביקות | הפסדו של המעלים את חסרונו | תמיד האדם מתנסה בנקודה הרגישה | ויהיה לי עוד יותר טוב | חיבור עם השכינה רק על-ידי חסרון | חותמו של הקב"ה בחסרון

יום רביעי פרשת ויגש א' סבת תשפ"ה

יח השילוב של סור מרע ועשה טוב

שיטת בית שמאי פוחת והולך | שעיר לעזאזל | תפסת מרובה בחינוך לא תפסת | מוסיף והולך בגודל הקדושה | שתי דרכים בדרכי הצדיקים | אלו ואלו דברי אלוקים חיים | שמ"ן משחת קודש | אי אפשר לזה בלא זה | מזה ומזה אל תנח ירך | זהירות מניצול לרעה | הסכנה של סור מרע לבד | אנשים נכווים ועושים החלטות | בכל עת מדייקים את המינון | התעסקות בהיסטוריה חסידית | באים בלי דעות קדומות

יום חמישי פרשת ויגש ב' סבת תשפ"ה

יט מצבי החיים מובילים אל הפסגה

שמחת ריסוק העצמות | הזורעים בדמעה ברינה יקצורו | תרופה מרה עטופה בחסד | הפרוזודור מכין אותנו לטרקלין | עכשיו זה קורה | הידיעה לאן רוצים להגיע | השכחה גורמת לעגמת נפש | העצבון הוא מעשה ידי אדם | כולנו באותה סירה | כשמנהל העסק נוסע להשתכשך בים | אדם לעמל יולד | התרופה לעגמת נפש | מובטחים לו חיי צער | הקב"ה דוחף את האדם קדימה | ישוב הסתירה בין קבלה ותפילה | רצונו של אדם זהו כבודו | הרחמן הוא יעשה לנו ניסים | הקשר צריך להיות תמידי

יום ראשון פרשת ויחי ה' טבת תשפ"ה

מא הסתכלות נכונה על מעברי החיים

וירא ישראל את בני יוסף | כשזה מתחזק זה נחלש | סגי-נהור תרתי משמע | החלטות המבוססות על הנחות שגויות | שנאת זרים בגלל תפיסות מוקדמות | ילד בעייתי או ילד מיוחד? | חיי נועם ורצון או חיי צער ומכאוב? | התגובה על יין שנשפך | ראייה גשמית מול ראייה רוחנית | דרכיה דרכי נועם | הרב רובשקין מסרב לראות | היפוך המצב מצמצום לחסד גלוי | זה שנושעתי אינו אומר שפלוגי אינו מושחת | הסתכלותו של דוד המלך | תחפש באשר למדת | לומדים להתפעל מדברים רוחניים | האדם בוחר בן כמה הוא | מי צריך שטריימל חדש?

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ג

נב כך הופכים את העבר רווי הסבל לטוב נגלה

טוב אחרית דבר מראשיתו | חזרו בעיניו להיות כולם של חיים | משלמים עם טעויות | מייקרים את טעויות החיים | כאב הספק מכרסם בלב | התרת הספיקות באחרית דבר | היסטורים מצעידים את האדם | אין כביש בלי יעד | ישועה נגלית בלי שינוי המצב | ויחי יעקב

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ג

נח מתנת החיים שנותן לנכדיו

המלאך הגואל אותי מכל רע | נער הייתי וגם זקנתי | והודעתם לבניך ולבני בניך | על כן יאמרו המושלים | בהדי כבשי דרחמנא למה לך | ולאחיו יאמר חזק | יסוד הנסיונות חד הוא

ליל שישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ג

סב התורה מלמדת לפעול בזריזות ולא בפזיזות

פחז כמים אל תותר | יסוד המים ויסוד העפר | תוצאותיה של הפזיזות | מקום לזריזות ומקום לפזיזות | נוטל עצה מן הזקנים | לומדים ממגיסי הכספים | החכמה תחיה את בעליה

מדור אמונה ובטחון

שיעור רס"ט

יום שלישי פרשת ויגש ל' כסלו תשפ"ה

דביקות בה' על-ידי הכנסת השכינה לחדרים החשוכים

תכלית האדם בעבודתו ובקיום כל תרי"ג המצוות, שהשכינה תשרה עליו, כלשון האלשיך הק' על הפסוק (תרומה כה, ח) 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם': בתוכו לא נאמר, אלא בתוכם, בתוך כל אחד ואחד. והסיבה לכך, כי לתכלית זו ברא הקב"ה את העולם, שתתגלה אלוקות בתחוננים, היינו שיתנהג האדם במידותיו של הקב"ה, ואז תוכל השכינה לשרות עליו ולא תצטרך להיות בגלות, וכך יתפרסם שמו הגדול אפילו במצבי החושך אשר בעולם החושך.

נמצא שבאשר האדם עוסק בהכנסת אורחים ובביקור חולים ובנתינת צדקה, ובכל אופן אחר של התדבקות במידותיו יתברך, הוא מביא את עצמו ואת העולם אל התכלית. אכן פעמים רבות אין האדם קולט בשעה שהוא עוסק בגמילות חסדים שהתכלית איננה הגמילות חסדים עצמה, אלא מה שהוא מקיים את תכלית הבריאה. אם האדם מטיב ליהודי ונותן לו צדקה, אין עיקר התכלית מה שיש לפלוני כסף למחיתו, ואין עיקר התכלית מה שהוא עובד על עצמו ומזדכך. זו בוודאי תכלית יותר גדולה מהתכלית הראשונה, אבל עדיין לא העיקר. עיקר התכלית הוא שהוא

אחרי ה' אלוקיכם תלכו... ובו תדבקון

נצטוונו בתורה (פרשת ראה יג, ה): אחרי ה' אלוקיכם תלכו ... ובו תדבקון. האדם מצווה להתנהג במדותיו של הקב"ה, מה הוא רחום - אף אתה רחום; מה הוא חנון - אף אתה חנון^א. ואמרו חז"ל במסכת סוטה (יד, א) שהקב"ה מלביש ערומים ומבקר חולים, ועוסק בקבורת המת, כמו שהלביש את אדם וחיה, והיה שושבין לאדם הראשון בעת חתונתו, וקבר את משה רבינו, וביקר את אברהם אבינו בעת חליו. האדם צריך להתנהג גם כן באופן זה ולהדבק במדותיו. ידוע שמדובר במצוה כללית מיסודות היהדות, וכפי שאפשר לראות בספר תומר דבורה להרמ"ק, שם הוא מראה איך האדם צריך להתאים עצמו למדותיו של הקב"ה ולרחם על בני אדם למרות שאינם מרחמים עליו, ולהיטיב גם למי שעושה לו עוול, וכפי שהקב"ה נותן לאדם את מזונו גם בשעה שהוא חוטא.

אכן בתומר דבורה מבואר, וכן בהרבה מספרי החסידות, שהסיבה העיקרית שהאדם צריך להתנהג כך, היא שהאדם צריך להביא את השכינה לשרות עליו. זוהי

א. ראה רש"י ואבן עזרא שם, ובגמ' סוטה שהובא לקמן בסמוך.

שאל את ה'לב שמחה' מגור זיע"א, השיב לו ה'לב שמחה: החסידות לימדה את האדם לעבוד בשמחה. שאל אותו הרבי מליובאוויטש: הלא את זה כבר אמר דוד המלך - עבדו את ה' בשמחה. אמר לו ה'לב שמחה: עד שהפציע אור החסידות, היו מפרשים שעבודת ה' תיעשה מתוך שמחה, ומשהפציע אור החסידות, מפרשים: **עבדו את ה', במה? בשמחה. בזה גופא שתהיו שמחים תעבדו את השם.**

וכאן ה'שם משמואל' נותן לזה הסבר נפלא. איזה מצוה מקיים האדם כשהוא שמח? הוא מקיים מצות 'הדבק במדותי'. ומה הוא מועיל בזה? האם זה סתם ענין פשוט כי השמחה תוביל לדברים טובים? על זה אומר ה'שם משמואל' **שעל ידי שהאדם מתדבק במדותיו באמצעות השמחה, השכינה יכולה לשרות עליו.**

וזהו שכתב ה'אור החיים' הק' בפרשת ויחי (מו, כח) בענין יעקב וישראל. כשיעקב אבינו היה בצער מחמת מכירת יוסף, לא היתה השכינה יכולה להתגלות לו, כי כשהאדם שרוי בעצבות, אין השכינה יכול לשרות אצלו, כי אצל השכינה עצבות אינה קיימת, וכיון שכן, יש שתי בעיות: אחת, שאין השכינה מוצאת לה מקום. היא שרויה בגלות, וכמו שאמרו **חז"ל** (סנהדרין מו, א) שכאשר האדם שרוי בצער, שכינה מה לשון אומרת? קלני מראשי, קלני מזרועי. והשניה, שהאדם עצמו שרוי בגלות נוראה, כי אם אין השכינה יכולה לשרות עליו, אין לו התגלות השכינה, והרי הוא חי בחסרון גדול. אין לו מהיכן ליטול את חיותו. מגיע אליו חיות רק מאחוריים דקדושה. הפסד גדול הוא, גם לו וגם לבריאה. **וכיון שהאדם מקיים רצון ה' להיות בשמחה, השכינה יכולה לשרות עליו, והוא והשכינה יוצאים מן הגלות.**

עושה נחת רוח לשכינה, במה שעכשיו היא יכולה למצוא בו מקום לשרות עליו.

עוז וחדוה במקומו

כשמבינים זאת, יכולים להבין יסוד חשוב שיכול לחזק את האדם הרבה בעבודת ה'. ה'שם משמואל' (אמור תרע"ו) מבאר שכאשר האדם שמח, הוא מקיים מצות 'הדבק במדותיו', כי אצל הקב"ה נאמר (דהי"א טז, כז) 'עוז וחדוה במקומו', וכפי שכאשר האדם מתנהג במדת הרחמנות, הוא מתדבק במדותיו יתברך, כך כשהוא מתנהג במדת השמחה. כאשר אין האדם מתנהג כראוי, חסרה בו מצורת האדם, כי אדם הוא מלשון 'אדמה לעליון', וכשאינו מתנהג במדותיו של הקב"ה, אינו דומה לעליון, וכיון שנאמר 'עוז וחדוה במקומו', אם כן צורת האדם השלם היא להיות תמיד בחדוה ובנהירו דאנפין.

בלשון בני אדם אומרים: פלוני הוא אדם נורמלי, אדם בריא. קשה להגדיר את הכוונה. אך כשרואים אותו שמח ומיושב ומלא חיות, אומרים: הנה הוא אדם בריא. הוא יותר 'מענטש'. יש שמתפלאים על מישהו ואומרים עליו: הוא כל היום מסתובב עם מאור פנים. כאילו באופן נורמלי צריך האדם להיות לא עצוב ולא שמח, אלא משהו באמצע. אומר ה'שם משמואל: לא! אדם נורמלי הוא מי שמתהלך בכל עת בשמחה עצומה. כך הוא מתהלך. סתם. יום שלישי פרשת שלח. הוא מתהלך באופן זה, לאו דוקא מפני שזכה עכשיו בלוטו.

עבדו את ה' על-ידי שמחה

הרבי מליובאוויטש זיע"א היה שואל אנשים גדולים מה הועילה החסידות. פעם

מכרתם אתי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם. שואל החוזה: מה פשר כפל הלשון - אל תעצבו ואל יחר בעיניכם? מבאר החוזה דאיתא בשם האר"י הק' ז"ל **שהעצבות מבטלת ההשגה**. לכן אמר אל תעצבו, וממילא לא יחר בעיניכם, כי תשיגו שלמחיה שלחני אלוקים לפניכם.

דיבור כה מאיר. בדרך כלל חושב האדם שתחילה הוא צריך להבין שהקב"ה התכוון לטובתו ושהכל נעשה בחשבון, ואז יוכל לבוא לידי שמחה. שואלים את האדם: איך אתה שמח? והוא משיב: כי יש לי אמונה. אני מאמין שזה היה בחשבון. זה לא האחים, זה לא פלוני ולא אלמוני. זה קרה מפני שהיה צריך לקרות. אומר החוזה מלובלין: איפכא מסתברא. **ככדי שהאדם יוכל להרגיש באמת שמה שנעשה לו היה הדבר הטוב ביותר שיכול להיות, הוא צריך לקבל השגה מלמעלה**. זה אמת לאמיתו, אבל האדם צריך להרגישו מבפנים, ובשביל זה הוא זקוק להשגה. ואיך האדם מקבל אותה השגה? **על-ידי שהוא בשמחה, כי כשהוא בשמחה, הוא ראוי להשראת השכינה, וכשהשכינה שורה על האדם, הוא מקבל השגה**.

דומה הדבר למי שחוזר בתשובה קודם הלימוד, או עוסק במצוה חשובה קודם הלימוד, או מתפלל בבכיה קודם התפילה - רבונו של עולם! איני מבין אפילו מילה אחת, אנא! פקח לי את עיניי - שאז כשהוא מתיישב ללמוד, הוא מבין, כי כשהשכינה באה אל האדם, הוא מקבל השגה. אומר האר"י ז"ל שכמו כן השמחה מביאה את השכינה אל האדם, כי אין השכינה שורה על האדם אלא מתוך שמחה, ולכן **כשהאדם שמח, אז הוא זוכה להשגה, וכשהוא זוכה להשגה, אז הוא מבין כי למחיה שלחני**.

ה'אור החיים' הק' ^בכותב במקומות אחרים, שכאשר האדם מדבר דברים בטלים בשבת, הנשמה היתירה אינה מוצאה מקום אצלו, והוא כאילו מגרשה. כך הוא גם לגבי העצבות. **כשהאדם שרוי בעצבות, אינו נותן לשכינה לשרות עליו**.

לב נשבר אלוקים לא תבוה

ה'שם משמאל' מביא שם ראייה ממה שאמרו (זבחים צט, ב) אונן אינו משלח קרבנותיו, שנאמר 'שלמים', כשהוא שלם ולא כשהוא אונן, הרי שאם האדם בעצבות, הוא נקרא חסר מצורת אדם השלם. ועוד כותב שם שכל זה אם האדם שרוי בעצבות, אבל אם יש לו לב נשבר מפני שהוא זוכר את עוונותיו ויודע שיש לו הרבה לתקן, אין זה מעכב אלא מועיל, כי אף אצל הקב"ה נאמר במסכת חגיגה (ה, ב) שיש בתי גוואי ובתי בראי, ואם בבתי בראי אין עצבות אצלו, בבתי גוואי נאמר (ירמיה יג, יז): במסתרים תבכה נפשי. האדם צריך להיות ראוי שהשכינה תשרה אצלו, זה כל הענין, ואם כן אדרבא, על-ידי שברון הלב מתדמה האדם יותר אל השכינה.

עכ"פ הנקודה היא שתכלית 'ההלכת בדרכיו' היא שהשכינה תוכל לשרות על האדם, כי אז נעשה האדם בית המקדש. הרי שלימות האדם היא כשהוא זוכה לנבואה או למדרגה של רוח הקודש, כי אז השכינה שורה עליו, וכשהשכינה שורה עליו, ממילא הוא משיג דברים נעלמים.

אם לא תעצבו לא יחר בעיניכם

הנה אנו מוצאים יסוד זה מבואר בספר דברי אמת להחזקה מלובלין זיע"א על פרשת ויגש. בפסוק נאמר (ויגש מה, ה): ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי

לעצמי?! כעין זה האדם שואל: להודות עכשיו לה? על מה? מה, במצב כזה להודות לה?! אתה אומר שזה היה לטובה, אבל הקב"ה יודע מה בלבי, ואם אתן לו הודאה עכשיו, זה יהיה העמדת פנים בלבד.

אומר החוזה מלובלין: מה אינך מבין? **זוהי הדרך להגיע לשם.** זוהי העבודה של 'ואהבת את ה' אלוקיך'. **אתה מצווה לשמח את עצמך. וזה כולל לשמח את עצמך קצת גם בדברים חיצוניים.** יציאה ברקידה, מריחת חיוך על הפנים, אמירת מילתא דבדיחותא. **כל אלה מפתחות הן לשמח את עצמך,** ואל השמחה האמיתית תגיע לא רק בגלל שהאדם **נפעל לפי פעולותיו,** אלא **שכיון שכשהאדם שמח,** אף שזה מגיע מחמת הסחת הדעת, כגון על-ידי התעסקות בדברים אחרים ועל-ידי הטבה לאחרים, **הוא מקיים מצות והלכת בדרכיו, וכיון שכן, השכינה באה אצלו, וכאשר השכינה נמצאת אצלו, הוא מקבל השגה, והרי הוא קולט בתוך תוכו שהכל לטובתו, וממילא הוא נעשה שמח באמת.**

ההשגה מגיעה בפתע פתאום

מצוי לשמוע את האדם אומר אחר תקופה ארוכה של רוגז: היום היתה לי הארה נפלאה. אמרתי תהלים ופתאום קלטתי שהכל לטובה. שומעים ומתפלאים: הרי במשך חודשיים אני כבר אומר לך זאת. כשאמרתי לך זאת - התרגזת עלי; כשהראתי לך מראי מקומות - צעקת עלי; כששרתי לך זאת בחרוזים - לא רצית לשמוע. מה קרה לך היום שפתאום נפלה לך הארה זו?

והתשובה פשוטה. כשאתה אומר לאדם דבר אמת שהשגת אבל הוא שרוי בעצבות, למה תחשוב שהלה ישיגו בגלל שאתה השגתו? לא האותיות חסרות לפלוני. את

אפשר להוסיף לכך את דברי ה'מאור ושמש' שלמדנו בפרשת וישב. יוסף הצדיק היה בשמחה. לא היה לו קל. הוא התמודד עם מצבים קשים ביותר כדאיאת **בוזה"ק.** אבל התורה מעידה עליו שהצליח במלחמתו עם עצמו להיות שמח. 'יהי איש מצליח' (וישב ל, ב). מבלי שיידע מפני מה הוא עובר מה שעובר, **הוא החזיק את עצמו בשמחה, וכיון שהחזיק את עצמו בשמחה, זכה להשגה והרגיש שכך רצה הקב"ה.** אמר יוסף לאחיו: אתם לא מוכרתם אותי. זה ברור לי. אלמלא כן, לא היה יכול להיות חף מכל טינה על אחיו כפי שכתב **'האור החיים' הק' (ויגש מה, ד).** (ואמר הרה"ק **רבי מרדכי מלעכוויטש** זע"א שאם לא היה האור החיים' הק' נמצא בדרגה זו, לא היה יכול לכתוב כן.) לא היתה לו שום טינה בלב. לבו היה נקי לגמרי. יוסף אמר להם: אולי היה לי נסיון לכעוס עליכם, אבל אין לי על מה. אחרי כל-כך הרבה שנים של צער ויסורים, דיבר אליהם כך. אני אומר לכם את האמת, אין לי שום טינה בלב. אבל יוסף שם לב שהם עדיין אינם שם, על כן אמר להם: יש לי עצה בשבילכם. אל תעצבו, ואז ממילא לא יחר בעיניכם, כי תשיגו שלמחיה שלחני אלוקים לפניכם.

מתחילים בשמחה מעושה

אמנם כן, זה ברור **שכאשר האדם מתחיל לשמח את עצמו,** הוא אומר דיבורים כאלה: זה היה לטוב, והקב"ה בוודאי יוסיף לעזור לנו. לא יודע איך, אבל דוד המלך אומר טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו, ואני מאמין בזה, ואני יודע שאף פעם אין זה משתנה. **את הדיבורים האלה הוא אומר וחוזר עליהם שוב ושוב עוד לפני שהוא מרגיש.** והנה האדם שואל: מה יש לי מלדבר כך ואני לא שם בכלל? אני אומר לך את האמת, אני אש להבה, אני ברוגז, אני שבור לגמרי. סתם לשקר

ההתפעל יותר, זה לא הגיע לו מפני שהיה בעל רגש יותר גדול, אלא מפני שהיתה לו יותר השגה, ומפני מה היתה לו יותר מי שהיה יותר שמח, היתה לו יותר השראת השכינה, וממילא היתה לו יותר השגה, וכיון שהיתה לו יותר השגה, התכלית התקיימה בו יותר.

ההשגה היא התולדה של הדיקות. כל פעם שיש משפיע ומקבל שמתייחדים - יש תולדה, והתולדה היא שפע חדש. **כשהאדם שרוי בשמחה, הוא נותן לשכינה לשרות עליו, וכשהשכינה שורה עליו, יש דביקות, והתוצאה היא - השגה חדשה.** קלטתי משהו. וזהו דבר ששווה יותר מכל הון.

כשהאדם התפלל שמו"ע או אמר פסוקי דזמרה והבין פירוש חדש, זה לא סתם פירוש חדש. זה הרבה יותר מסתם פירוש חדש. זה סימן שמשוהו פעל כאן כמו שצריך. היתה פה רוח של תפילה, רוח של ביטול, והשכינה שרתה עליו. 'שומע ומוסיף' (אבות ג, ו) הוא סימן שהיה פה שומע. כל אחד לפי דרגתו. אבל אז האדם קולט שכל התורה והמצוות הן באופן זה. **האדם מכניס את עצמו בכל עת למצב שהשכינה תוכל לשרות עליו, וכיון שהשכינה תשרה עליו, תהיה לו דביקות, וממילא יזכה להשגה ויחדש בדברי תורה, ובזה תתקיים תכליתו בעולם.**

נקיון הבית ופתיחת הדלת לאורח

כעת נבאר יותר בפרוטרוט: **יש שלושה שלבים בדביקות האדם עם הקב"ה.** הדבר דומה למקבל אורח בביתו. **השלב הראשון הוא פתיחת הדלת לאורח.** האם יהיה לו

האותיות היו יודע כבר מאז שהוא לומד אצל המלמד בתלמוד תורה. **מה שחסר לו, זו ההשגה.** אכן כעת שהוא יושב ואומר תהלים בגישה נכונה, או עוסק באיזה דבר מצוה, או אפילו מסיח את דעתו קצת ומתעסק בדברים אחרים, **הוא נותן לשמחה לבוא אליו, וכיון שהשמחה באה, הוא מרגיש דבר שמעולם לא הרגיש.** הוא אומר: הרגשתי אתמול הארה כה נפלאה. אה, שלום עליכם! זה מה שנקרא שהשכינה היתה אצלך. איך היה? היה טוב?

ההשגה היא תולדת הדיקות

זוהי תכלית התורה והמצוות, שהאדם יתנהג כפי שהקב"ה רוצה, וממילא תוכל השכינה לשרות עליו, וכיון שתשרה עליו השכינה, תהיה לו השגה וכל מה שצריך. כן שמעתי בשם הרה"ק רבי אלעזר מריישא זצ"ל² שאמר במה שאנו רואים בנר חנוכה שיש כמה דרגות, מהדרין ומהדרין מן המהדרין, מה שלא נמצא כן בשום מצוה, כי בשעת מציאת פך השמן היו כמה דרגות של התפעלות בקרב ישראל. היה מי שאמר: איזו השגחה פרטית נפלאה! אמר לו השני: השגחה פרטית? זה כל מה שהשגת?! אינך קולט כמה אהבה יש כאן?! נכון, גם אתה מבין שזה נס מן השמים, אבל אני מרגיש שהקב"ה אוהב אותנו, כי אני רואה שהקב"ה שומר לנו על פך שמן טהור כי הוא אוהב את עבודתנו, ואף שחטאנו, הוא עדיין מחבב אותנו. ואז הגיע עוד אחד והבין בזה יותר לעומק, ביאור חדש בבנים אתם לה' אלוקיכם (פרשת ראה יד, א). לכן גם כשבאים לקיום מצות הדלקת הנר, כל אחד מוסיף להדר לפי דרגת ההתפעלות שלו מהנס.

לפי דברינו, הביאור הוא כזה: **מי**

ג. מח"ס 'משנה למלך' על התורה. מגדולי צדיקי דורו, מצאצאי הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק, מחסידי צאנז ושינאווא.

לשכינה. אתה פותח את הדלת לשכינה ואומר לה: אני מוכן שתבואי לדור אצלי. אלמלא כן, הקב"ה אומר על האדם: אין אני והוא יכולין לדור (סוטה ה, א). כפשוטו ממש. ואז אי אפשר להתחיל את הקיום של 'והלכת בדרכיו'.

הפלא הוא **שאם האדם מדלג על השלב הראשון** ורץ מיד לקיים 'מה הוא רחום אף אתה רחום', **אין השכינה שורה אצלו**, כי **תחילה צריך לפתוח את הדלת** לאורח ואז צריך להנעים לו את השהות בבית, לתת לו חדר ומיטה ולהגיש לו אוכל. אם בעל הבית לא יפתח את הדלת, אפילו יציע את המיטה הנוחה ביותר ויכין את האוכל הנפלא ביותר, לא יועיל לאורח מאומה, כי אין האורח יכול להיכנס.

בין נותן לנותן - בין אור לחושך

אכן אם מבינים שההליכה בדרכיו יתברך היא כדי שהשכינה תוכל לשרות אצלו, מבינים שהחילוק בין 'נותן' בעל גאווה ל'נותן' שאינו בעל גאווה, הוא לא חילוק גדול בלבד, אלא הוא אור וחושך. אין ביניהם שום שייכות. **ציוויו של הקב"ה להידמות אליו, הוא שאחרי שפתחת את הדלת לשכינה, תנעים לה את השהות אצרך**, אבל אם לא פתחת לה את הדלת, כשאתה נותן צדקה, אתה נותן רק כדי להתפאר, ודומה אתה לגוי הנותן צדקה שאין התכלית מתקיימת בה. אמנם יש לזה נחמה והיא בודאי אמיתית, שסוף כל סוף יהודי פלוני נהנה מהצדקה שנתת לו, ואת זה אי אפשר לקחת ממך. הרי גם אצל העני השכינה נמצאת, וכשההנית אותו, ההנית את השכינה, וזה אינו יכול להימחק. כך אומרים בשם הבעש"ט **הק' זיע"א**¹ שיש כמה דברים שאע"פ שנעשים שלא לשמה,

נעים בביתך? האם תתן לו לשהות בביתך לאורך זמן? האם תאיר לו פנים כדי שירגיש בנוח לשהות אצלך? כל זה כבר מגיע אח"כ. דבר ראשון אתה פותח לו את הדלת. זה לא מובן מאליו. יש אנשים שאינם פותחים את דלתותיהם לאורחים. יש רחובות שבהם עומדים שומרים ולא נותנים לזרים להיכנס. ובכן, כשמדברים בענין הכנסת השכינה באדם, בשלב הראשון שואלים את האדם: **האם אתה רוצה לתת לשכינה להיכנס?** אולי אינך רוצה לתת לה להיכנס בכלל?

הסרת הרע היא כמוה כנקיון הבית כדי

שתהיה לשכינה אפשרות להיכנס, וזה כולל, ראשית כל **את הגאווה הגסה**. על הנקודות העדינות של הגאווה צריך לעבוד כל החיים, אבל הסרת הגאווה הגסה היא כעין להתלמד נימוסים, היינו **שיחדיר האדם במוחו שני מהלכי מחשבה**, כפי שדיברנו לאחורונה: אחד, **שאינו יכול לעשות שום דבר בכוחות עצמו**, השני, **שלא מגיע לו כלום**. הוי אומר: **הוא מבין שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו כאן בעוה"ז**, והרי אינו יכול להביא שום תוצאה אפילו בדבר הקטן ביותר, ואפילו כשהוא חכם כשועל ובריא כשור. כפי שרואים בחוש בכל עת שאין לו **לאדם שליטה על שום דבר, ואפילו ברוחניות**, אפילו יתיישב עם הגמרא ויהי לו כשרון ויגייס רצון חזק ששובר סלעים - **לא יוכל בכוחות עצמו**, וכל מי שאינו עוצם את עיניו רואה זאת. **יחד עם כן אינו טיפש לחשוב שמגיע לו כל מה שעולה לו במחשבה** בגלל שקיים מצוה פלונית. **אדרבה, הקב"ה כל-כך הטיב לו שנתן לו רשות לטעום תענוג ואור והנאה של קרבת אלוקים, והוא מלא הודאה על המתנה שהיא מתנת חינם**. מהלכי המחשבה הללו פותחים את הדלת

ד. מובא בבעל שם טוב עה"ת פרשת עקב.

הנעמת השהות של האורח בבית

השלב השני אחרי שהאדם פתח את הדלת, הוא **להדבק במדותיו של הקב"ה**. זה **שיודע שכל מה שיש לו הוא מהקב"ה**, עושה טוב לאחרים, ואז השכינה יכולה לשהות אצלו. הוא לא רק נותן לה להיכנס, אלא גם מנעים לה את השהות אצלו, כי זה כל האוירה בבית כאן, עוזרים לאחרים, מחייכים לאחרים, נותנים חיזוק לאחרים, וממילא היא יכולה להישאר אצלו.

כשיתבונן האדם, יראה שיש עוד מצוות מלבד להטיב לאחרים שיש בהן משום 'והלכת בדרכיו', כי הרי נאמר שהקב"ה מקיים מצוות. הוא מניח תפילין ומתפלל, כדאיתא במסכת ברכות¹. ועוד נכלל בזה מה שהזכרנו לעיל - השמחה. אף השמחה מדה היא, אך היא יותר כללית. יש את מדת הסבלנות, מדת הנתינה וכו', ויש את מדת השמחה שהיא מדה יותר עליונה, השרש של כל המדות האחרות. היא המדה העדינה ביותר, כי היא כוללת את כל המדות. ולכן כשהאדם מעורר בלבו שמחה, הוא גורם לכך שהשכינה תוכל לשהות אצלו.

כמה מיני בטחון בין בני אדם

השלב השלישי, יבואר על פי המבואר במשך חכמה (הובא בשיעור הבטחון הראשון) בענין מקור מצות הבטחון. בדברי הראשונים מצאנו כמה דעות בזה. יש אומרים שמקור מצות הבטחון הוא הדברה הראשונה - 'אנכי ה' אלוקיך' (תרו כ, ב), יש אומרים שמקורה בפסוק (פרשת שופטים יח, יג) 'תמים תהיה עם ה' אלוקיך', ויש אומרים שמקורה במה שכתוב אצל היציאה למלחמה (שם כ, יא): לא תירא מהם. וכן מה שכתוב לפני כניסתם לארץ ישראל (עקב ז,

כמו צדקה, סוף כל סוף יש בהם תועלת. אבל כשמדברים על כך שהאדם יבוא אל התכלית ושהעולם יבוא אל התכלית, זקוקים שהשכינה תשרה על האדם, ובשביל זה צריך להתחיל עם השלב הראשון.

נאמר שוב: **השלב הראשון** הוא להכניס את השכינה, ופירושו להסיר את הרע. על זה אמרנו שראשון לכל צריך להסיר את הגאווה. ועוד צריך להסיר את התועבה, דהיינו מחשבות אסורות וראיות אסורות, כדי שהמוח והלב יהיו נקיים והשכינה תוכל להיכנס. הרי זה כמו שהתורה אומרת: בענין הכניסה לארץ ישראל. היא אומרת: הכניסה אינה יכולה להיות טכנית. הרי התכלית היא שהשכינה תשרה שם בארץ ישראל. ולכן הדבר הראשון הוא: אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וכו' (פרשת ראה יב, ב). צריך לנקות את המקום. זה הדבר הראשון. תבנו בית המקדש, תקריבו קרבנות. אתם חייבים לנקות תחילה. בלי זה אין השכינה יכולה לבוא הנה. משה רבינו כשרצה להתפלל, הוצרך לצאת ממצרים, כי אי אפשר להתפלל במקום שיש בו תועבות. וכן בסוף פרשת אחרי (יח, כח): ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אותה כאשר קאה את הגוי אשר לפניכם. הקב"ה אומר: את הגוים גירשתי מארץ ישראל כי היה אצלם גילוי עריות. על כן לא תתנהגו כמותם, כדי שלא יקרה לכם מה שקרה להם.

זה אנו למדים מסוגיא זו שכדי לקיים 'והלכת בדרכיו' ולהיות מרכבה לשכינה ולהבין את התורה, חייב האדם להתחיל בעשיית סור מרע, לעסוק במחשבות של ענוה ולהתרחק מתועבות. בזה הוא פותח את הדלת.

מסוימת. זה בריא. כפי שבריא לו לאדם ללמוד אצל רב, ואינו יכול לומר: אני לא זקוק לרב. אני יכול ללמוד ישירות מהקב"ה אשר מלמד תורה לעמו ישראל. למה אני זקוק לאמצעי? האומר כן, אין זה בא אצלו ממקום טוב. הוא דומה למי שאינו רוצה לכבד את אביו ואמו ואומר: הקב"ה רצה להביא אותי לעולם, ומה החילוק מי היה הצינור? מה יש לי עם הוריי? הם דווקא לא האופי שלי. אך **הכתוב השווה כיבוד אב ואם לכבוד המקום**, שנאמר (יתרו שם, יב) כבד את אביך ואת אמך ונאמר (משלי ג, ט) כבד את ה' מהונך (קידושין ל, ב), כי **זה הדרך להיכנע אל הקב"ה**.

כעין זה אמרו **חז"ל** (תנא דבי אליהו רבא פ"ט): איזוהי אשה כשרה? כל שעושה רצון בעלה. היינו שהיא נאמנת לבעלה. הרי מן התורה האיש מותר לישא שתי נשים ואין האשה מותרת להינשא לשני אנשים, כי עבודתה של האשה היא להיות נאמנת ומסורה לבעלה, ואם היא פונה לאיש אחר, היא עושה מעשה המופרך מכל וכל ונאסרת לבעלה. האיש יכול ליתן לכמה בבת אחת, אך האשה צריכה להיות מיוחדת לבעלה האחד והיחיד ולהיות מסורה לו לגמרי. עכ"פ האשה נאמנת לבעלה ובוטחת בו, וזה מה שמביא אותה לבטוח בה, כי היא מתבוננת מי הוא זה שעוזר לבעלה...

מבאר ה'משך חכמה', **ששורש כל הבטחוונת האלה הוא מה שהאיש הישראלי בוטח בה**, אשר בבטחון זה נמצאים כל ההרגשים האפשריים של מי שבטוח בזולתו. כשהאדם בוטח בהקב"ה כי הוא מאמין שהקב"ה אוהב אותו ושהוא כל יכול ומפני שהקב"ה ברא אותו, נכללים בזה כל מיני הבטחון. ובדוגמאות הנ"ל הם מחולקים. למשל, העבד הבוטח באדונו, אין לו את חלק האהבה, אך הוא בוטח בו מפני

כא): לא תערוץ מפניהם כי ה' אלוךך בקרבך א-ל גדול ונורא. אך **ה'משך חכמה'** כתב שלדעתו הכל נכלל בפסוק אחד שהוא שורש הבטחון, והוא הפסוק הידוע ב**פרשת עקב** (יא, כב): ולדבקה בו.

הוא מסביר שם שיש כמה מיני בטחון. יש בטחון של בן באביו. ונבאר בזה: יש גיל, בדרך כלל בין שש לשמונה, שבו הילד מסתכל על אביו כאילו הוא האדם החזק והחשוב בכל העולם כולו. אח"כ כשהוא נעשה בחור, הוא מתחיל לראות חסרונות באביו, עד שהוא מגיע בערך לגיל שבע עשרה, אז הוא אומר: אבי משוגע לגמרי. ובהמשך, מאז גיל שלושים, זה מתחיל לחזור לאחור. הוא מתחיל להבין את הפרופורציה. ה'משך חכמה' מדבר על הגיל המוקדם או המאוחר, כשעדיין לא היתה לו את הטפשות וכשכבר התפכח. אז הוא בוטח באביו. יש לו לבן בטחון טבעי באביו.

עוד יש בטחון של אשה בבעלה. לפי סדר הבריאה, האשה בוטחת בבעלה. כי בעלה הוא זה שהובא אליה לספק לה את צרכיה. הכתובה איננה דבר טכני, כעין הסכם ממוני - את תכסבי ותנאי ותבשלי, ואני אביא את המזון ואת הכסות. אלא כך הוא טבוע בבריאה שהנותן הוא זה שדואג ומספק את הצרכים. אכן **בטחון זה משמש לה לצינור לבטוח אח"כ בהקב"ה**, בדומה לתלמיד הלומד תורה אצל רבו, ויודע שרבו לומד מהקב"ה, ומבין שכאשר הוא לומד מרבו, הוא בעצם לומד מהקב"ה, אלא שהקב"ה מלמדו על-ידי צינור. עכ"פ **האשה יש לה בטחון טבעי בבעלה. וכן העבד בוטח במלך, והשכיר בוטח בבעל הבית**.

כל הבטחוונת מובילים אל הבטחון בה'

הוא מבאר שם שכך צריך להיות במדה

שנכנס לסלון, הוא רוצה להיכנס לעוד חדר, חדר פנימי, בעל הבית נלחץ מחדש. הוא נכנס חיש מהר, מסדר קצת, מכניס חפצים מפוזרים בארונות, ואז הוא נותן לו להיכנס.

כשצריך להכניס את השכינה לנפש,

החדר הפנימי הוא באותו מקום שאינו מסודר אצלו. כשהוא מגיע לבית הכנסת עם המגבעת החדשה והפאות המסולסלות, ואומר בסבר פנים יפות 'א פרייליכן חנוכה', 'א גוט יאר', זהו החלק שבו הכל מסודר. הלא תראה שכעין זה נהוג בהרבה משפחות, שכאשר באים ל'שמחות', מלבישים את ילדיהם בפאר והדר, ועושים להם תמונות, לומר: כאן נמצאת משפחה לתפארת, משפחתו של אדם הראשון, כולם מחייכים, כולם חכמים, כולם נבונים - שלימות בשלימות. והמשפחות האחרות מסתכלות ולבם נצבט: מדוע אנחנו איננו מושלמים כאלה? הם לא מבינים שזה רק בשביל התמונה. יש לכם מושג מה קורה אצלם בפנים רגע אחד לפני הצילום, רגע אחד לאחריו ואף גם תוך כדי?! יש את כל החדרים הפנימיים ששם ששון ושמחה יגון ואנחה. יש לו בעיות עם כעס, ועם תאוה, ויש לו בן שעושה לו צרות, ויש לו חובות גדולים והוא מסוכסך עם אלף אנשים. אתה יכול לראות בתמונה את כל זה? אינך יכול. אבל כשתברר - תראה שזה כך.

החסרון הוא הזדמנות לדביקות

בטחון פירושו שהאדם נשען על משהו **חוץ ממנו**. מדוע הוא נשען עליו? כי הוא רואה שהוא עצמו אין לו. אין לי כסף, והלה יכול לתת לי, על כן אני בוטח בו. אומר **דוד המלך** ע"ה (תהלים קמו, א): **אל תבטחו בנדיבים בכן אדם שאין לו תשועה**. אני יודע שאתה הולך לעשות משהו בנוגע לחסרוני, אל תשים את מבטחך על בני אדם אלא על בוראך. **בכל מקום שהאדם**

שהוא מסור בידי, והאשה הבוטחת בבעלה, אינה בוטחת בו מפני שהיא מאמינה שהוא כל יכול, אלא מפני שהיא יודעת שהוא אוהב אותה ובוודאי ידאג לה ויספק לה את צרכיה. אך אחרי שהאדם רואה את מיני הבטחון כשהם מחולקים, הוא יכול לראות שאצל הקב"ה כולם קיימים. זהו הפרק השני בשער הבטחון. ואחד מהדברים שאפשר להבין מדברי ה'משך חכמה' הוא, **שכל אחד מהדברים הוא סיבה לבטחון ואצל הקב"ה כולם קיימים, ולכן הבטחון בו שלם**.

בטחון אמיתי הוא דביקות בה'

נשוב אל הנקודה שלשמה הבאנו את דברי ה'משך חכמה'. הוא מבאר **שבטחון כזה נקרא בשם דביקות**, כפי שתראה ששורש טח בלשון הקודש, הוא דביקות, כמו וטח את הבית (מצרע יד, מב) הנאמר גבי בית מנוגע. וזהו השלב השלישי, כי **האדם בונה את הקשר שלו עם הקב"ה דרך כל אותם מקומות שיש לו בהם חסרון**. בשלב הראשון, כשהאדם פעל להסיר את הרע, עדיין לא היה חסר לו כלום. הוא רק אמר: אני צריך להכניס את האורח? בסדר. אוציא את כל הארגזים שנמצאים כאן בחדר, ואתן לאורח להיכנס. בשלב השני, השכינה כבר נכנסה אליו, והוא התחיל להטיב לאחרים - למה לא? יש לי ואני יכול לתת. אתן לעוד אחד ועוד אחד. אתן אע"פ שקשה לי וכך יהיו לי מדות טובות וינעם לשכינה להישאר אצלי.

אולם **השלב השלישי**, זה כבר החדר הפנימי של האדם. כשבעל הבית מכניס אורח לביתו, מדוע הוא מסדר ומנקה תחילה, כי הוא לא צריך שהאורח יראה איך הבית נראה כאן. איני יכול לפתוח ככה את הדלת. זה בזיונות!!! נסדר ונקה כמו שצריך, ואז יוכל האורח להיכנס. ואם לאחר

יכול בכוחות עצמך. אבל אם הוא באמת קולט שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו, אזי אם הוא מתחיל לעשות השתדלות בכל מיני אופנים פסולים, או אם הוא מתחיל לבטוח בנדיבים וכיו"ב, למרות שהוא יודע שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו, ואף שהוא 'נותן' נפלא, **מכל מקום בסוגיית הבטחון אינו פועל נכונה.**

הבה נדבר על אדם כזה. הוא עניו באמת. אין הוא עושה עסק מעצמו, ואינו חושב שהוא חכם גדול. להיפך, הוא מרגיש שהכל טוב, הכל מצוין. את בניו הוא שולח למוסדות רגילים. הוא לא חושב שמגיע להם הטוב ביותר. כשמגיעים לגיל השידוכים, כל שידוך שמציעים לו - מתקבל אצלו בזרועות פתוחות. זו משפחה טובה ויראת שמים? - קדימה! הגאווה איננה נסיונו הגדול. וכשמגיע לנתינה - הוא נותן. הוא אדם טוב ואוהב לתת בכל הזדמנות. נניח שאף בענין התאווה הוא מסודר. אולי אינו צדיק יסוד עולם, אבל גם זה אינו נסיונו הגדול. אך כשמגיע למקום שבו אינו מצליח, או שהוא מסתיר אותו ועושה ממנו סוד כמוס - ששש. שאף אחד בעולם לא יידע. או שהוא פועל מעשים. הוא מתקשר לפלוני שיאמר לאלמוני שהוא אמר... הוא משקיע את כל מרצו ודמו לגייס עזרתם של נדיבים.

הנה אדם זה נתן להקב"ה להיכנס אצלו רק קצת. ברור שגם הדברים האחרים מושפעים מזה, אך בשביל הגדרת הדבר, אנו מדברים בסגנון זה. הוא מכניס את הקב"ה אצלו. הוא לא בעל גאווה גדול. הן ברור ששמירת החסרונות בסוד, נובעת מגאווה. הוא יודע היטב שזה נובע אצלו מהחשש שאנשים יקבלו עליו הסתכלות חדשה ויחשבו שאינו מושלם. אבל הוא לא בעל גאווה כה גדול כאותו הרודף אחר הכבוד. אתה נותן להקב"ה להיכנס קצת,

מרגיש חסרון, שם הוא מתעורר לבטוח בה' ולהתקשר אליו. אין לי מדות טובות, אינני מצליח להתרכז בלימודי, אינני מצליח לקום בזמן, אינני מצליח לסור מן הרע. וכן חסרים לי דברים גשמיים. מחירי הדירות עלו ואין לי דירה. **כשהאדם מסכים להכניס את הקב"ה במקום שיש בו חסרון, הוא בוטח בו ומחזק את הקשר אתו.** וכפי שאמרנו, כל הבטחונות מיוסדים על זה. האשה בוטחת בבעלה כי אינה מסוגלת בכוחות עצמה, ואף הן בוטח באביו כי אינו יכול לבד.

אגב, מדוע בגיל שש עשרה חושב הנער שאביו משוגע? כי אז הוא חושב שהוא יכול להסתדר בכוחות עצמו. בגיל שבע ידע שאינו יכול להסתדר בכוחות עצמו. כל דבר הוא היה צריך לבקש מאביו: אתה יכול לקנות לי? קח אותי אתך לבית הכנסת. אני מאוד רוצה ללכת. אתה יכול להרים אותי? אני רוצה לראות. כשהוא מגיע לגיל בגרות, אז הוא חושב שהוא יכול כבר בכוחות עצמו. הוא כבר עשיר וחכם ובעל קומה. יש לו כבר כל מה שצריך בשביל נבואה. לכן אינו בוטח באביו. וכשהוא מגיע לגיל שלושים או ארבעים או חמישים, כל אחד לפי התפתחות שכלו, אז כשיש לו איזה נסיון, פתאום הוא נזכר: אני צריך להתייעץ עם אבי. יש לו נסיון מהדור הקודם, יש לו ישוב הדעת. הוא קלט שהוא זקוק אליו ושוב הוא בוטח בו. **זוהי נקודת הבטחון גם אצל הקב"ה - לבטוח בו כשיש חסרון.**

הפסדו של המעלים את חסרונו

אכן אם האדם אומר: **יש לי כל ואין חסר לי מאומה** - מדברים אתו על הנושא הראשון של 'והלכת בדרכיו'. אינך יכול להסתדר בכוחות עצמך. אתה דומה לאותו נער בן שבע עשרה שחושב בטפשותו שהוא יכול להסתדר לבד. זה שטויות. אינך

רבנו של עולם, ואני בוטח בך. אני מאמין שתעזור לי. איני יודע איך ואיני יודע מה טוב לי, אבל אני בוטח בך שתנהלני על מי מנוחות.

ויהיה לי עוד יותר טוב

מובא בנתיבות שלום, שמפני כך צריך האדם להאמין שיהיה טוב ואין די במה שהוא מאמין שהקב"ה יעשה כרצונו, כי **בזה שהוא מאמין שיהיה טוב, הוא משריש בלבו את ה'בנים אתם לה' אלוקיכם'. הוא משריש בלבו שאנ"פ שחטא, הקב"ה אוהב אותו ופועל להטיבו באחריתו, וזה מה שהקב"ה עכשיו עושה אתו. יש שהאדם שואל: מדוע אני צריך להאמין שיהיה טוב? רוב בני אדם שואלים הפוך - הייתי בטוח שאם אחשוב שיהיה טוב, אוכל להשיג עשר מיליון דולר... אנו לא נכנסים שוב לנושא מורכב זה. אך לפעמים האדם אומר: אדרבה, הקב"ה יודע מה שהוא עושה, ובוודאי הוא עושה את הכל בחשבון. מדוע אני צריך לחשוב שהקב"ה יעזור ויהיה טוב? והתשובה היא: כי **אתה צריך להשריש בלבך את האמת שהקב"ה ברא אותך להטיב לך.** פסוקים מפורשים הם. 'טוב ה' לכל' (תהלים קמ"ה, ט). לכל - כולל את מי שחטא. כך הגמרא אומרת (סנהדרין לט, ב)¹. יש 'טוב ה' לקווי' (איכה ג, כה) שזה בדרגה יותר גבוהה, אבל 'טוב ה' לכל' הוא לכל אחד בלי יוצא מן הכלל. **הקב"ה באהבתו את האדם, פועל בכל עת להטיב לו מכל הצדדים, וכל מה שקורה אתו, זה כדי להביאו אל המקום הנפלא ביותר.****

כשהאדם משריש בלבו דבר זה, הוא מביא על עצמו טוב, כפי הכלל הידוע מהבעש"ט הק' זיע"א² של 'ה' צלך' (תהלים

ואתה אף עוסק בנתינה בצורה מופתית, אבל העיקר של 'והלכת בדרכיו', אינך מקיים. **העיקר הוא שעכשיו כשהשכינה נמצאת אצלך, תבוא מזה לידי דביקות.** המטרה לא היתה סתם שתהיה לשכינה מקום לשהות בו, אלא **שהאדם והשכינה יתאחדו, ואז יזכה האדם להשגה בתורה ותבוא גאולה לו ולעולם.**

תמיד האדם מתנסה בנקודה הרגישה

בשביל זה אתה צריך להכניס את הקב"ה במקומות שאינך מצליח בהם, ובפרט במקומות שאכפת לך שאינך מצליח בהם. פעמים שיש מקומות בנפש האדם שהגם שאינו מצליח בהם, לא אכפת לו כל-כך. הוא יכול להבין שאינו צריך להצליח בכל התחומים. אך יש מקומות שכשנוגעים לו בהם, זה כל-כך מכאיב לו, ויש שהוא אף מתפלא: איך פלוני ידע שזה אצלי נקודה כה רגישה? אני יודע, אבל איך הלה ידע? והתשובה מאוד פשוטה, כי הקב"ה יודע, והקב"ה תמיד ינסה את האדם באותה נקודה רגישה. והסיבה פשוטה. יש שהאדם מאוד נשבר מזה. הוא אומר לעצמו: זו היתה סטירה מצלצלת. האנשים מסביבי אינם קולטים כמה עמוק זה היה, אבל אני יודע. עכשיו נגענו לי בדיוק בנקודה שלי. **והסיבה היא כי דרך שם הוא יכול להגיע לידי דביקות.** כשיש חור, יכול לקרות אחד מהשניים, או שהאדם ירד כלפי מטה, או שיעצור ויאמר: **אבי שבשמים! אני לא יכול, ואני מאמין שתעזור לי.**

בתפילה אומרים (תהלים קנ, ג): הללוהו בתקע שופר. התקיעה בוקעת מהחלק העמוק ביותר של האדם שהוא לא מסודר. **אני מנגן אליך מאותו מקום שאינני מסודר,**

1. עיי"ש ובמפרשים.

2. ראה 'קדושת לוי' פרשת בשלח.

האדם רוצה שיתקיים בו הפסוק ובכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך בכל העניים, הוא צריך לעשות חור, היינו להכיר בחסרונותיו וליתן לשכינה להיכנס אליהם. וכאמור, כשיעשה ויראה את הטוב היוצא מזה, יתן על זה הודאה. אני מודה לך ה' על הפרשה שנתת לי, כי הודות לפרשה זכיתי לקיים 'והלכתי בדרכי' בדרגה הנעלית ביותר ולהגיע לדביקות.

חסרונו של אדם הוא כל פעם באופן אחר. פעמים שחסרה לו תמיכה דוגמת האשה מבעלה, פעמים שחסר לו כסף דוגמת העובד מבעל הבית שרוצה לקבל העלאה, פעמים שחסרים לו הרגשים. כל פעם הקב"ה מזמין לאדם חסרון באופן אחר, והאדם מרגיש אבוד לגמרי. הוא לא רואה מה הוא יכול לעשות. כבר ניסיתי, ובכל מה שעשיתי, הפסדתי ממקום אחר. אני לא יכול לעשות כלום. ויש הרבה מצבים כאלה בחיים, מצבים באמת מורכבים. הוא עומד בין הפטיש לסדן כאשר אנשים סביבו עושים קולות וברקים, והוא צריך לעמוד באמצע ולהישאר בישוב הדעת ובשמחה, ולהאמין שהקב"ה ברא את המצב הזה להטיב לו. וכשהוא רואה עד כמה זה נוגע לו, הוא רואה בזה חותמו של הקב"ה.

חותמו של הקב"ה בחסרון

צריך לדעת מזה, כי יש שהאדם נעשה כל-כך שבור מזה. הוא אומר: הקב"ה כל-כך מטיב עמי, אבל בדיוק במקום זה שכל-כך קשה לי, והקב"ה יודע כמה קשה לי, בדיוק שם אני מתנסה. אני לא יכול לסבול יותר... ואנו שואלים: אינך רואה בזה את חותמו של הקב"ה? הרי אף אחד לא יודע בכלל שהדבר הזה כל-כך קשה לך. רק

קכא, ה). ולפי מה שלמדנו כאן, ההסבר פשוט. הקב"ה הרי מקור הטוב, ובכל מקום שמכניסים אותו, יש שם טוב. זה הרי הפשט במזמור הראשון בתהלים. אם לא הלכת בעצת רשעים ובדרך חטאים לא עמדת, שזה השלב הראשון להכניס את השכינה, אזי אם בתורתך תהגה יומם ולילה, היינו שתכניס אותה גם לחדר הפנימי באותו מקום שהוא בחינת לילה, ענן חושך וערפל - את פרייך תתן בעתך. מאחר שהכנסת את הקדושה והשמחה והשכינה למקום עמוק, זה מתחיל לפרות ולרבות, ומגיע לשם טוב חדש, ובכל אשר תעשה תצליח - דוגמת יוסף הצדיק שנאמר עליו 'ויהי איש מצליח'.

חיבור עם השכינה רק על-ידי חסרון

הכנסת השכינה לחדר הפנימי, פירושה: חיבור עם השכינה. מה הפירוש חיבור? אפשר להניח שני דברים זה לצד זה מבלי שיהיו מחוברים. אבל אם לאחד מהם יש חור והשני מתחבר אליו, כמו בשני חלקי 'פאזל', אז הם מתאחדים. כשיש לך מקומות של חסרון, אם תחשוב בהם נכונה מבלי ליפול, ותחזור שוב ושוב על היסודות, לא תשים מבטחך לא בנדיבים ולא בעצמך, כי אם בהקב"ה, ותאמר לעצמך שוב ושוב: הקב"ה לבדו עשה את זה מפני שרוצה להיטיב לי, וכמה שאתבטל אליו, אביא את השכינה למקום החסרון ויתמלא אור - אזי יבוא יום שאתה בעצמך תודה על החסרון, כי תבין שאם לא היה החור, לא הייתי יכול להתחבר ולא היית זוכה לאותו טוב.

כשהאדם טוען שהכל הולך לו טוב ואינו נותן לשכינה להיכנס יותר מדי לעומק, הרי הוא כאילו רוצה שהקב"ה רק יהיה שכנו, שאם יצטרך חלב יוכל ללכת לשאול ממנו, ואז יש לו רק דרגה אחת של טוב. אם

מצחו ופאותיו רטובות מהמקוה ועיניו דומעות והוא מוחה כף אל כף. לא! לא יודע מה פלוני עושה. אין לי מושג. אבל אני יכול לומר לך מה אתה עושה. זה שאתה נלחם עם עצמך כשמשוה חסר לך ומרגיש במצוקה, שלא תיפול, ואם נפלת - לקום, בזה אתה מקיים 'ולדבקה בו'. כפשוטו ממש. זה מה שמביא שמחה, והשמחה מביאה השגה, וההשגה היא סימן שבאמת נתקיים 'ולדבקה בו'. זו עבודת החיים.

הקב"ה יודע, והוא עושה לך את זה כדי שתוכל לזכות לדביקות.

אכן כשהאדם עושה שם עבודה עם עצמו וחושב את המחשבות הנכונות, הוא נעשה מרכבה לשכינה וזוכה להתדבק בה'. על האדם לזכור: אם יש לך פרשה קשה, ואתה נלחם עם עצמך לחשוב את המחשבות הנכונות, תדע שזו הכוונה במצות 'ולדבקה בו'. אל תחשוב שדביקות היא מדרגה רחוקה של מי שמקמט את

לזכות

החתן מנחם בן לאה

ההכלה רבקה מרים בת ריזא רחל לאה

יום רביעי פרשת ויגש א' טבת תשפ"ה

השילוב של סור מרע ועשה טוב

המאכלים המזויקים. אומרים לאדם לפעול בהדרגה, וזה מה שנקרא פוחת והולך. **על האדם להבין שנפשו עדיין רגילה לזה ולכן הוא לא יכול לקחתו ממנה בבת אחת**, אבל מצד שני הוא חייב להתחיל למעט מזה. וכן הוא בענין מי שרגיל לדבר דברים בטלים, או בענין מי שאדוק ב'נייעס' או טכנולוגיה וכדומה, שאומרים לו: **תתחיל להתנזר לאט לאט**. בחר לך שעה אחת ביום. אולי קודם התפילה. קודם התפילה אין כלום. אם אתה רואה שאתה מצליח, תוסיף עוד שעה. תבין שאין לך ברירה. **מצד אחד אתה חייב לבער את היצר, ומצד שני, אתה חייב ללכת לאט לאט**.

שעיר לעזאזל

הוא מוסיף שם שזהו הטעם המובא בגמרא לשיטת בית שמאי - כנגד פְּרִי החג. בני ישראל צריכים לעלות בימי החג מדרגה לדרגה עד שיגיעו לשמיני עצרת ויתייחדו עם הקב"ה, אולם המקטרגים בוודאי לא יניחו להם, כי כשהם רואים את גדלות היהודי ואת קרבתו אל ה', הם באים להילחם. נתנה התורה עצה להקריב בשבילם שבעים פרים בשבעת ימי החג, שבעים כנגד שבעים שרי האומות, ובזה מניחים את דעתם ומשקיטים את ריבם, ולכן הפרים הולכים ומתמעטים, עד שבשמיני עצרת אין מקריבים בשבילם כלום, כי מיום ליום המקטרגים פוחתים והולכים.

שיטת בית שמאי פוחת והולך

ידועה מחלוקת בית שמאי ובית הלל בענין נרות חנוכה אם פוחת והולך או מוסיף והולך, ומצאנו ביאור בזה בכמה מספרי החסידות, וכעת נלמד אותו מהספר **באר משה** להרה"ק **רבי משה מקאזניץ זיע"א**. הוא מבאר טעם המחלוקת, כי הנה **כשהאדם מתחיל לעבוד את ה', הוא רוצה לבער את הרע מן העולם, ולכן הצד שכנגד מתעורר להלחם בו**, ויעמוד השטן על ימינו לשטנו. ומה העצה? אומרים בית שמאי: פוחת והולך. **לאט לאט תבער את הקוצים מן הכרם, היינו את הרע שבתוכך, עד שהיצר הרע יתבטל וישתוק מדון ויתבטל הריב**. אתה חייב לפעול לאט לאט, כי אם תבוא בפתע פתאום ובפעם אחת, הצד שכנגד יתגבר וינצח. אבל כשאתה פועל בהדרגה, אז אח"כ ממילא תעלה אל הקודש פנימה באין מוחה ומעכב בידך.

נדבר בשפתינו: **אם האדם רוצה להיפטר מאיזה הרגל פסול**, המהלך של בית שמאי הוא **שיילחם עם יצרו וינגוס ממנו עוד ועוד עד שיבערו לגמרי**. למשל, אם האדם רגיל להכניס לגופו הרבה סוכר, וזה מזיק לו, אומרים לו: תתחיל לאט לאט להתנזר מהסוכר. בהתחלה תכניס כפית אחת של סוכר לקפה שלך במקום שתיים, בהמשך תוריד מכפית לחצי כפית, וכן הלאה, עד שתפסיק לגמרי עם הסוכר ותהיה בריא ורענן. וכן בענין העישון או בענין שאר

תפסת מרובה בחינוך לא תפסת

אפשר לראות זאת גם בחינוך. נניח שהילד רוצה איזה דבר ואומר: לכולם יש את זה. אצל כל ילד הדבר הזה קיים. ילד, ילדה, יותר מבוגר, יותר צעיר, בחור. הוא רוצה לנסוע לאן שהוא, הוא רוצה לאכול משהו, הוא רוצה ללכת... כל מין מציאות... זה יכול להיות בלבוש, או בכל תחום וענין. כשהאב מחנך את הילד ורוצה שייפטר מן הרע ולא ירוץ אחרי מה שכולם רצים, **אם הוא הולך עד הסוף, אין הוא עובד את ה', כי הצד שכנגד מתחזק** - אבי אינו מבין אותי, אמי אינה מבינה אותי... ואז הוא מתנתק ועושה מה שעולה על רוחו. אומר הרבי מקאזניץ דבר נפלא: **בינתיים אני נותן לו, אבל התכלית בנתינה היא, שעם הזמן יפחת וילך**. כשאתה נותן קצת עם התכלית להיות פוחת והולך, אתה עובד אז את ה'. זהו פרי החג, זהו שיטת בית שמאי, זהו מהלך בעבודת ה' למתחיל, וכבר הזכרנו את דברי **ה'אור החיים** 'הק' בפרשת **שופטים** על הפסוק כי תצא למלחמה על עיר וקראת אליה לשלום, שכאשר הולכים במלחמה עם היצר, חייבים ליתן לו קצת כדי שהמלחמה תצליח. אחרת, הוא רק מתחזק.

אפשר לראות זאת אפילו בדי שיח בין שני אנשים, אם אחד אומר לשני: אינך צודק בשום דבר שאמרת. אינך יודע מה אתה מדבר. אתה מדבר שטותים - השני אומר לעצמו במוח: בסדר, אתה המשוגע כאן. טוב, סיימת לדבר? לך מאכאן. וכך שניהם מסתכלים זה על זה - אתה לא מבין אותי ואני לא מבין אותך, לך-לך לחיים ארוכים ולשלום. הבעיה היא רק כשהם שנים צצריכים להמשיך להיות בקשר, כמו אב ובן, איש ואשה, עובד ובעל הבית, וכן הלאה, כי אז נעשה ביניהם נתק שמתרחב והולך. כך **הגמרא** אומרת **בסנהדרין** (ו, א)

כך הוא גם כשהאדם עובד על סור מרע. האדם **הרי נלחם אז עם ההרגל, עם הסטרא אחרא, ולכן הוא חייב לתת לו קצת, כי אם לא יתן לו, הוא יתגבר עליו ויסבול ממנו פי כמה וכמה**. זה מה שלומדים מפרי החג. ה'באר משה' מסביר כך: היות שהולכים לעשות עכשיו יחוד גמור עם הקב"ה, מוכרחים לתת לשרי האומות, וזה משקיט אותם. הן תראה שאף ביום כיפור נותנים לסטרא אחרא את השעיר לעזעזול. חייבים לתת לו. אבל נותנים לו כל פעם קצת פחות. פוחתים והולכים. מצד אחד נותנים לו, מצד שני פוחתים והולכים, ובזו הדרך הוא הולך ונעלם.

אומר ה'באר משה': **וכמו כן בעלות האדם אל הקדושה גם עתה בזמן הזה, בכדי שלא יבוא לו קטרוג ובלבול הדעת מהסטרא אחרא**, נתנו לו בית שמאי עצה, **שיהיה ג"כ פוחת והולך**. ולפי מהלך זה נמצא גם לעניננו. אפשר להסתכל על הנרות שאנו מדליקים, כאילו עושים זאת לסטרא אחרא. זה לא ממש ככה, אבל הפירוש הוא כזה: מדוע אתה פוחת והולך? אתה עובד את ה' באופן כזה שאתה יודע שכאשר אתה מניח קצת לנפשך... נניח שהאדם התרגל לשמוע מוזיקה וזה גוזל ממנו את זמנו ואת נפשו ואין זה מוביל אותו לדברים טובים, והוא יודע שאם יתנתק לגמרי, יחזור וירוצן לזה שוב ושוב. ככוונה אנו מביאים דוגמא שאינה של עבירה. אף שהאמת שגם כאשר מדובר בהרגל עבירה, צריך ללכת לאט, כי הרי צריך להגיע אל התכלית, וכבר למדנו על זה בכמה שיעורים. אבל בדברים שאינם עבירה ממש, זה פשוט וברור. **כשאתה נותן משום שאתה רוצה לעבוד את ה' ואתה הולך במהלך של פחות והולך, זהו הדרך שאתה מסיר את הקטרוג ומגיע אל הקב"ה**.

שהמהלך הוא לעסוק בסור מרע ובית הלל אומרים שהמהלך הוא לעסוק בעשה טוב. עוד טוב, עוד טוב ועוד טוב, עד שהרע יתבטל. אף בית הלל מודים **שצריך לסור מן הרע, אבל הם סוברים שזה יעשה על-ידי עשה טוב. עשה עוד קצת טוב ועוד קצת טוב, ותראה שהרע ייעלם.**

בחזרה לדוגמא שהבאנו. יש לו לאדם הרגלים, אומר הוא לעצמו: מתי אני פונה אל ההרגלים? כשאין לי סבלנות או כשאני קצת שבור בלבי. על כן **הוא הולך ועוסק בדברים טובים ומוסיף בתורה ותפילה וגמילות חסד, כל הדברים שנפשו נהנית מהם, ופתאום הוא אומר בהתפעלות: אתה יודע? בשלושה הימים האחרונים, בכלל לא הייתי עסוק ב'נייעס'. ואם הוא רואה שהוא נופל, הוא מוסיף עוד קצת טוב, ואם עדיין הוא נופל, הוא מוסיף עוד קצת טוב. בית הלל אומרים: תהיה מוסיף והולך, ובסוף תמצא את עצמך עם מנורה מלאה. היכן החסרון? לא יודע. נעלמה. הוא השתעשע בכל כך הרבה טוב, עד שהרע נתבטל.**

שתי דרכים בדרכי הצדיקים

ובכן, שני המהלכים האלה, הם שתי הדרכים בעבודת ה'. הרי חייבים לקיים סור מרע וחייבים לקיים עשה טוב. השאלה היא איך עושים זאת. הרי כל אחד מאתנו רוצה להתחיל. כל אחד רוצה לעלות אל הקדושה. **מהלך אחד הוא להתחיל עם הסדר. התחיל עם סור מרע. ואף שקשה לסור מן הרע, לכן תלך לאט. אם תלך לאט, תראה שאתה יכול. המהלך השני הוא: אל תתעסק בזה. תהיה עסוק רק עם הטוב.**

וידוע ששתי הדרכים האלה, הם שתי דרכים מרכזיות בדרכי החסידות. היו שדגלו יותר בדרך זו והיו שדגלו יותר בזו. עלינו

שאם משאירים מחלוקת, החור רק הולך ונותרת.

הדרך להשפיע על השני, היא רק כאשר אחד מקשיב לשני ואומר: פששו. אתה אומר דברים כל-כך נכונים, דברים של טעם, הפלא ופלא, לא חשבתי מזה. וכעבור כמה כמה רגעים, הוא אומר לו: רק חשבתי שאולי אפשר להוסיף לזה. זה מה שנקרא שיח. ככה זה נבנה. זה דבר אמיתי, לא משחק, כי תמיד יש איזה דבר שלוחץ על פלוני והוא דבר אמת. זה מה שנקרא שתמיד צריך לתת קצת לצד השני.

אף כאן, עם הסטרא אחרא מתנהל מלחמה. אם אתה אומר: אין כלום. נגמר. זה לא עובד. **אתה צריך ללכת לאט לאט, וכך אפשר להיפטר מהיצר הרע.**

מוסיף והולך בגודל הקדושה

זוהי שיטת בית שמאי. אך בית הלל אומרים: **מוסיף והולך בגודל הקדושה לעלות יותר ויותר, ואל יתן דעתו כלל על הקטרוג מסטרא אחרא. עזוב! אל תהיה עסוק בו. וממילא יתברר ויתבטל בהיותו עולה אל הקדושה באמיתות כוונת לבו בכל יום יותר ויותר ויוסתם פי המקטרג.** מעלין בקודש ולא מורידין. הוא מוסיף בכל יום בעבודה, וממילא אין מורידין. ולכן אומרים על הניסים שכאשר היה מסרת גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים ורשעים ביד צדיקים... ולך עשית שם גדול וקדוש בעולמך פירושו שכאשר הרע מתבטל, נתגדל ונתקדש שמו יתברך על-ידי זה, ונותרת גבול הקדושה ומתבטל הסטרא אחרא, וממילא שם גדול וקדוש בעולמך.

הרחבנו הרבה בזה שכאשר עובדים עם סור מרע, צריך ללכת לאט לאט, אבל ביסוד הדברים יש ג"כ שבית שמאי סוברים

החנוכה הם אור המאיר למטה מעשרה, אור המאיר למי שהוא מתחיל ומתמודד עם בעיות. אומרים לו: בא נעזור לך, ניתן לך מצוה, תכין את עצמך למצוה, תהיה בשמחה בשעת קיומה, תתבונן, ואנו אומרים לך שזה יכול לעזור לך.

אלו ואלו דברי אלוקים חיים

והרי זה אור נפלא מאוד. מצד אחד יש כאן מהלך נפלא של **עשה טוב שמוביל לסור מרע**. על זה אפשר להסתכל כעל המהלך יותר קל בנרות חנוכה. הפשט הוא כזה: האדם מתכופף. המנורה מלאה בזאת חנוכה, והוא הולך להתכופף למטה מעשרה ולהדליקה. חושב האדם: למה אני עסוק בלהדליק למטה? לכאורה עדיף שאנקה שם ונגמר הסיפור. על זה יש שיטת בית הלל שהלכה כמותם שאומרת: **ככה באמת מנקים. בדיוק ככה מנקים**. ובכן, תכוון שיש לך למטה מעשרה אצלך ואתה רוצה לנקות שם, וזוהי תפילתך לפני הדלקת הנרות: כי אתה תאיר נרי, ה' אלוקי יגיה חשכי. יש לך מצוה מעשית, ללכת ולהדליק ולהאיר שם. הלכה כבית הלל. **מוסיפים והולכים. ואח"כ הלל והודאה. הוא מודה ומודה, עד שנעשה מלא אור**. הוא מכניס אור של אמונה בתוך הלילות.

מצד שני, יש גם את המהלך של בית שמאי, כי אלו ואלו דברי אלוקים חיים, והכל מונח בנרות החנוכה, גם שיטת בית שמאי. הנה יש מהרה"ק **רבי ישכר דוב מבעלזא** זיע"א דיבור נפלא. **חז"ל** אמרו שהרואה נר חנוכה, צריך לברך (שבת כג, א). חידוש הוא, כי בדרך כלל אין מברכים ברכת המצוות על הראיה, וכאן מברכים על הראיה. כך הוא בגמרא ונפסק להלכה. עוד הוא מדייק בנוסח אין לנו רשות להשתמש בהם אלא לראותם בלבד. מה צורך יש להוסיף אלא לראותם בלבד? מדוע אין

לזכור שכאשר הצדיקים אומרים לנו שזהו הביאור במחלוקת בית שמאי ובית הלל, זה תורת אמת. הרבה פעמים אנשים מסתכלים על זה כעל רמז ודרש, ואז הם אומרים: מה זה קשור אלינו? מה זה קשור אל הדלקת הנרות? זה טוב בשביל ללמוד ספרי חסידות ולהיזכר ביסודות. הנה עוד מעט מגיעה פרשת ויחי ושם יש **מהגה"ק משינאווא** זיע"א שזה היה הוויכוח בין יעקב ויוסף על מי להניח יד ימין, על אפרים או על מנשה. יוסף סבר **שצריך להתחיל עם סור מרע**, ויעקב אמר לו: לא כן, אלא **צריך להתחיל בעשה טוב ועל-ידי כן יסור מן הרע**. אומר האדם: כן, טוב ללמוד את היסודות. פעם לומדים אותם בפרשת ויחי, פעם לומדים אותם במחלוקת בית שמאי ובית הלל לגבי נרות חנוכה, וכשנגיע לפורים, נפרש ג"כ שזה היה מחלוקת מרכזי ואסתר. מסתכלים על זה כאילו אין זה שייך דווקא לחנוכה. אבל אין זה נכון, כי הצדיקים הם בעלי רוח הקודש, ולא סתם חיפשו לומר פירושים, אלא ראו את זה מפורש בפנים.

ובכן, הביאור פשוט. זה ברור שנתנו לנו מצוה שתסייע לנו לצאת מהבעיות שלנו. זה צריך להיות ברור אצלנו. **כל מצוה ניתנה לאדם לטפל בבעיות שיש לו**. וזהו שאמר הקב"ה: **בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין**. הוי אומר: מדוע הקב"ה נתן לך תורה? הוא נתנה לך **דווקא בשביל הבעיות שיש לך**. זה לא איזה דבר צדדי. יש לו סוד. הוא מדבר עם המטפל שלו שיש לו יצרים. וחוץ מזה הוא גם לומד תורה. לא-לא. זה הם לא שני דברים נפרדים. **את התורה נתתי לך בשביל היצר הרע. אם תלמד תורה לשמה ותתפלל ותחזור בתשובה קודם הלימוד, תראה שהתורה תועיל לך להשתחרר מכבלי היצר**.

כך הוא גם לגבי נרות החנוכה. נרות

יש לו לאדם השתוקקות גדולה להיפטר מדברים פסולים. זהו תפילתו ותשוקתו וחלק גדול הוא מהדלקת הנרות. **המחלוקת בין בית שמאי ובית הלל היא רק במה להשקיע יותר,** לבית שמאי יש להשקיע יותר בסור מרע, ולבית הלל בעשה טוב, אבל שני המהלכים הם דרכים קדושים בעבודת ה'.

אי אפשר לזה בלא זה

קעת ניכנס לזה יותר לעומק, כי בינינו, למי אין זה נוגע כאן ועכשיו? לכל אחד מאתנו זה נוגע, ואם כן, חוץ מזה שכאשר האדם מדליק נרות חנוכה, הוא מכוון להוציא את הרע ולהכניס את הטוב, ויודע שיש סגולה בעשייה ובהכנה לעשייה ובישיבה ליד הנרות ובהסתכלות עליהם... הוא צריך להבין יותר את שתי הדרכים. שני חלקים של דבר שלם הם. והגם שראינו שיש מהלך של להניח את הדגש יותר על סור מרע ויש מהלך להניח את הדגש יותר על עשה טוב, ברור ופשוט ששני אלה משלימים זה את זה. **לכן צריך להבין יותר איך הם פועלים, ואח"כ יוכל האדם לתרגם זאת אצל עצמו, כי כשהאדם רואה איך הדברים מתרחשים אצלו, הוא יכול להיות אמיתי עם עצמו.** לא סתם להעתיק או להסתכל על דבר כללי. **הוא צריך להסתכל עליו בעצמו ולראות איך הדברים פועלים עליו.**

ובכן, דבר ראשון אנו יודעים שהאחד בלי השני אינו כלום. בזה אין ספק שכל אחד זקוק לכל אחד מהם. זה מזכיר מאוד את ה'אור החיים' הק' בפרשת יתרו שכאשר הקב"ה הלך ליתן את התורה לישראל, מצד אחד היו פסוקים מאוד מלהיבים של 'זהייתם לי סגולה מכל העמים', כמה הקב"ה אוהב את ישראל ושכל מה שהוא בא ליתן להם את התורה,

מספיק לומר: אין לנו רשות להשתמש בהם. אכן מדויק מזה שיש בזה עבודה מיוחדת של ראייה.

שמ"ן משחת קודש

אמר מהרי"ד מבעלזא שהיונים ביקשו לגזול את הקדושה מישראל, ולכן נלחמו עם המילה ועם השבת, וביצורות יש שנלחמו גם עם טבילה. הם נלחמו בכל העננים השייכים למדת יוסף הצדיק, ועל-ידי מסירות נפשם של החשמונאים, התגברו עליהם. **שמ"ן** הוא ראשי תיבות: שבת, מילה, נדה. ונרות החנוכה מביאים כוח גדול לזכות להיות קדושים. אמר על כך מהרי"ד מבעלזא דבר נפלא: במשכן שילה שהיה בחלקו של יוסף, קדשי קדשים נאכלין לפנים מן הקלעים, וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה. פירוש: כל מי שיכול היה לראות משכן שילה, נתפס באותה קדושה, ויכול היה לאכול קדשים קלים. וסיבת הדבר, כי יוסף היה שמור בעיניו, אשר זהו הפירוש 'בן פורת עלי עין': עין שלא רצתה לזון וליהנות מדבר שאינה שלה, תזכה ותאכל כמלוא עיניה, כדאיתא במדרש, ולכן אוכלים קדשים קלים במקום שאפשר לראות את המשכן.

מבאר הצדיק: **כח יש לנרות החנוכה שכאשר אתה מסתכל בהם, אתה זוכה להתקדש בקדושת יוסף הצדיק.** דבר נפלא. לכן כתוב אלא לראותם בלבד, ולכן כשאתה רואה אותם, עליך לברך. וכך ראינו שיראי ה' היו תמיד מסתכלים בנרות. רוצים לטהר את העיניים, רוצים לסלק דברים שאינם רואים שנתפסו בעינים. יש על זה מאמרים רבים מפורשים, ואנו הבאנו עכשיו רק אחד מהם.

ולענייננו, יש כאן סור מרע נפלא. **יש כאן את החלק של עשה טוב, כפי שראינו לעיל, ויש כאן גם את החלק של סור מרע.**

יתבטל מאליו. אין ברירה. זו הדרך. כי אם תתעסק עם הרע, אתה עלול להסתבך בו ואיך הרע יתבטל. **תתעסק עם הטוב, ומעט מן האור ידחה הרבה מן החושך, וכך הוא יתבטל לאט.**

מצד שני, היו צדיקים קדושים **מתלמידי הבעל שם**, שלא הלכו בדרך זו, אלא **נקטו במהלך של עשיית גדרים וסייגים לרוב בכדי שהאדם לא ייכשל בעבירות חמורות.** הם עסקו בזה הרבה, כי אם האדם יתפס בדברים שאינם ראויים, כל תורתו תלך אל הסטרא אחרא. מי צריך את תורתו? הוא לגמרי פגום מבפנים...

מזה ומזה אל תנח ירך

והנה אם האדם מבין שקיימים שתי הדרכים האלה, הוא צריך להיות אמיתי עם עצמו, ובמקום להגדיר את עצמו ולומר: אני נמצא במקום שבו עוסקים יותר בסור מרע, ואם כן אני הולך עם זה. יש בזה בוודאי אמת. אתה נמצא במקום כזה, ויש לך סייעתא דשמיא בענין זה. אבל אדרבה, בגלל שבמקומך עוסקים הרבה בסור מרע, אתה בוודאי שומע הרבה על סור מרע, ומן הסתם יש לך כבר הרבה גדרים וסייגים, ואם כן אתה צריך לדעת גם את החלק השני, כי אין מדברים עליו הרבה במקומך, **ואתה צריך להשלימו.**

אותו דבר לגבי מי שנמצא במקום שתמיד אומרים לו: זה טוב, זה נפלא, הקב"ה כל-כך אוהב אותך, לא יכול להיות טוב יותר. רק תמשיך לעשות דברים טובים, ואין לך מושג לאן תגיע. הנה אדם זה מן הסתם עושה הרבה דברים טובים, אבל הוא צריך לשמוע יותר על סור מרע, כדי שתהיה לו השלימות, כפי שהאזה"ח הק' אומר, **כי אם יהיה לו זה בלא זה, יוכל להיות אדם חוטא.**

אינו אלא מרוב אהבה, והאזהחה"ק שם באמת מתלהב ומתלהט ברוב אהבה, חשוק ונחשק... הקב"ה רוצה להתדבק בבני ישראל... ומצד שני, הקב"ה הזהיר אותם שלא יתקרבו אל ההר, ומי יתקרב ויגע בו - ימות. מסביר שם האור החיים' הק' שיש **חסרון במי שעובד את ה' בבחינת האהבה בלבד, כי מצד קרבתו אל הבורא וחביבותו, הוא עלול לדלג על פרטי דינים ולהרגיש שאינם נחוצים כל-כך,** ומחמת קרבתו אל ה', יאמר: הקב"ה כל-כך אוהב אותי, מה החילוק אם עשיתי או לא עשיתי? אז לא עשיתי עד הסוף... לכן זקוק האדם גם ליראה, **כי היראה היא הדבר הטוב ביותר להשלים את האהבה שלא תבוא לידי שימוש באופן בלתי ראוי.** מצד שני אם **האדם עובד את ה' ביראה בלבד, חסר לו המדרגה העיקרית להתדבק בה.** על כן זקוק האדם בוודאי לשתי המדרגות, אהבה ויראה, וכך האור החיים' הק' אומר: **טובים השנים וצורך בהם לקיום התורה וצריך כל איש מישראל לקנות שניהם אהבה ויראה.** זקוקים לשילוב בין שתי המדרגות.

שם הוא מדבר בענין אהבה ויראה, אבל **כך הוא הדבר גם לגבי המושג של סור מרע ועשה טוב,** שהאדם צריך להבין ששני אלה הולכים ביחד, ועכשיו הוא צריך לראות היכן הוא עומד בזה. כעת נסביר: אין זה סוד שבין **תלמידי הבעל שם זיע"א,** היו כאלה שהניחו את הדגש יותר על סור מרע, והיו כאלה שהניחו הדגש יותר על עשה טוב. וזה קשור לכלל הידוע כפי שכל הצדיקים מביאים, שיש מהלך בעבודת ה' שאע"פ **שהאדם עדיין לא הסיר לגמרי את הרע,** אדרבא, **הדרך להיפטר מן הרע היא על-ידי עשה טוב.** תוסיף עוד קצת תורה, עוד קצת שמחה, עוד קצת גמילות חסדים, עוד קצת שבת קודש, וזה יגיע. זהו המהלך של בית הלל כדברי ה'באר משה'. **הרע כבר**

עשה טוב ומתלהבים בו, מגיעה באופן ממילא בעיה זו. מי אומר את זה? ה'אור החיים' הק'. ולמען האמת, אין צורך להסתכל באור החיים הק'. בוא אתי לסיבוב ותראה שזוהי הבעיה כשהולכים עם עשה טוב בלבד.

הסכנה של סור מרע לבד

ואם הולכים רק עם המהלך של סור מרע, יש בזה שתי בעיות נפוצות (ויש עוד), אחת, שאנשים מאוד נכווים ומתרגזים ועוזבים את היהדות, אם מבפנים אם מבחוץ. נפשו של אדם רוצה ליהנות, כך היא המציאות, ולמעשה אומרים לו בכל עת: אסור בשום פנים ואופן... וכל פעם מכניסים משהו אחר לפי העומד על הפרק. בכל מודעה התלויה בבית הכנסת, רשום דבר ראשון: 'אזהרה חמורה', 'מחאה נמרצת'. אסור לארגן מנין החל משעה פלונית, אסור להתלבש כך וכך. הנפש היפה שואלת: אני יכולה לדעת מה כן? בקיצור, היהדות היא הכל גדרים וסייגים וחוף מזה אין כלום. וכך האדם נעשה ברוגז על כל העולם. ואפילו אינו ברוגז, יש שנתפס לו במוחו כך: אם רוצים ליהנות - צריך לחטוא. מה אפשר לעשות? כי יהדות פירושה שאסור ליהנות. וכשאתה מראה לו שיש איזה 'עובד' שמתנדנד חזק, צדיק בן צדיק בן ישי בן אדם הראשון קודם החטא, שנהנה מהיהדות, הוא אומר: אני שומע, הקב"ה שתל את הצדיקים בכל דור ודור, אך אני אינני מאלה. אני מבין שיש או צדיק גמור או מי שהכל אסור לו, ואם כן, תהיה לי בריא. זה לא בשבילי. זוהי בעיה אחת שיש כאשר הולכים עם המהלך של סור מרע בלבד.

והבעיה השניה היא **שהאדם מתרגל שהוא מושלם בעצם השמירה על הגדר וסייג. הגדר וסייג הרי נועד רק להגיע**

זהירות מניצול לרעה

הלא אין בזה ספק שבכל אחת משתי הדרכים יש אנשים שמנצלים את הדרך באופן בלתי נכון, מדוע? כי קשה לו לאדם להיות עובד ה' אמיתי, ובפרט שכולנו מתחילים, ובפרט שלומדים זאת עם כל מיני אנשים מכל סוגי הכשרונות, כולל בעלי כשרונות חלשים. לכן אפשר לשים לב לפעמים שאדם מסוים הנמצא במקום שצועדים בו בדרך קדושה וטהורה, מתדרדר אל השאול. הוא משתמש עם השם והדרך כדי לעשות כל דבר אסור. אולי מפני שאינו בר דעת, או מפני שעדיין לא הזדכך, ולכן הוא בוחר בדרך הקלה. וכמו"כ יש עוד סיבות מדוע האדם משתמש עם הדרך הטהורה כמהלך לחטוא פשוטו כמשמעו. לכן צריך לדעת מה הן הסכנות.

הסכנה של עשה טוב, כבר אמר ה'אור החיים' הק' (עקב ח, א). הסכנה היא שיאמר האדם: כל מילה בתורה שאני אומר כל-כך מאירה, והקב"ה כל-כך נהנה שעשיתי טובה ליהודי פלוני, הוא כל-כך אוהב אותי שעכשיו אם עברתי על לא תעשה פלוני - לא נורא. וכשמיישהו בא לומר לו שנורא ואיום מה שעשה, הוא מתרגז עליו: אל תהיה כל-כך בלחץ, בסדר? אל תסתכל על היהדות כעל דבר כל-כך קשה. אל תסתכל על זה כאילו הקב"ה עומד עם מקל. תירגע. אכן סכנה זו, סכנה נוראית היא. זה בוודאי טיפשי, אבל מה לעשות? יש אנשים טיפשיים. אך לא רק בגלל שיש אנשים טיפשיים, אלא כל אחד הוא בתחילה בדרגת מתחיל, מה גם שאנו מחנכים כבר את הילדים הקטנים לתורה.

הוי אומר: אנו חייבים לדעת את המציאות, משום שאנו לומדים את התורה עם כל אחד מכל גיל שהוא. על כן אנו צריכים להבין שכל פעם שמדברים על

הסברנו קצת את הסכנות הקיימות בכל אחת מהן ולא הבאנו את כולן. צריך לזכור שחז"ל (הרויות י, ב) אמרו 'צדיקים ילכו במ פושעים יכשלו במ' על מי שאוכל מקרבן הפסח. **אתה מקיים מצוה גדולה, אבל אתה צריך להיזהר לקיימה באופן הנכון, כי אם אתה עושה דבר קדוש, עדיין אינך מובטח שלא תיכשל. וכל אחד מאתנו צריך לעבוד במשך כל ימי חייו. מוצאים טעות - מתקנים.** שמים לב למה שקרה, ומנסים לקחת קצת מהדרך אחרת... כך הם החיים שלנו ואף אחד אינו יוצא מהכלל הזה.

אנשים נכונים ועושים החלטות

נתקדם עוד: אם יש כאלה סכנות, מה באמת צריך לעשות? התשובה פשוטה: לומדים תורה, מדברים בענין זה, והאדם מתחיל לשים לב. אבל קודם לכן צריך לומר משהו: יש הרבה מאוד אנשים שנכוו או מדרך זו או מהדרך השניה. מה הפירוש נכווה? הוא מסתכל על הדרך השניה מלמעלה למטה, כי ראה את אלה שמתדרדרים בה, וכאילו נשבע לעצמו: לעולם לא אצעד בדרך זו, כי תסתכל... אלה שהולכים בה, אתה רוצה שאראה לך? הם כבר נמצאים במקום הרבה יותר עמוק משאל תחתית. בא, צא אתי לסיבוב ואראה לך. כך מי שנמצא בצד האחד אומר על הצד השני. אין לו שום ספק בכך שהנמצא בצד השני נמצא עמוק בשאל תחתית. זה פשוט אצלו. הוא רק לא יודע איך להוכיח לו זאת.

זה מה שנקרא שהאדם נכווה. מדוע נכווית? כי ראית אנשים שצועדים בדרך השניה ונתפסו בסכנותיה והתדרדרו במדרון חלקלק. זה מה שבאמת קרה, כי הסכנות קיימות והיצר הרע גדול, אבל שתי הדרכים קדושות מאוד. האדם נכווה ואומר: לעולם לא אעשה כך, וכן הוא אומר: כל הנמצאים

לעשה טוב, אך האדם אומר: צדיק הדור אני בעצם השמירה על הגדר וסייג ואיני זקוק יותר לעשה טוב. אין בזה צורך. נניח שהוא שומר על עיניו בצורה מסוימת. הוא נמנע מללכת למקומות מסוימים, ובלכתו ברחוב הוא מסיר את משקפיו. זה כשלעצמו, הוא קיום מצוות דאורייתא והוא הדבר הטוב ביותר שיכול להיות. אין בזה ספק. השאלה היא: ומה אחר-כך? אח"כ אין כלום. הוא לא מרגיש צורך ללמוד או להתפלל עכשיו. **במקום שזה יתן לו נקיות שיוכל ליטול את חיותו מזה שהוא לומד ומתפלל כראוי**, הוא נוטל את חיותו מעצם השמירה על עיניו. הן לפי האמת **הסור מרע אינו אלא מפתח שעכשיו אם יתפלל וילמד ויתנהג בעונה**, יהיה הפלא ופלא, כי הוא אדם נקי, אך מה שקורה הוא כך: **ליצר הרע לא משנה באיזה דרך האדם בוחר. הוא כבר יודע היטב מה עליו לעשות בכל דרך להכשיל את האדם.** ובכן, הוא **מכניס לו בלב כמין גאווה** שכל האנשים רשעים (זה פשוט) ואילו הוא צדיק הדור, שהרי הוא שומר כל-כך חזק על עיניו, ונמצא שבסוף הוא חי מהגאווה.

הבאנו דוגמא אחת, וכך הוא בכל מין זהירות, ובדרך אגב, זו אחת מהטעויות הנפוצות בסוגיית הצניעות אצל בית יעקב. זה דבר מאוד עדין מה שאנו אומרים עכשיו, אבל צריך להבין אותו. הבת או האשה חושבת שאם היא לבושה בלבוש מסוים, כל השאר כבר לא נוגע בכלל, כי היא כבר הגיעה לפסגה. פשרו של דבר הוא שאם מניחים את הדגש רק על סור מרע, חושב האדם שזה הכל. אם יש לי את זה - יש לי הכל; אם אין לי את זה - אין לי כלום.

ובזה נשוב ונאמר שהדרך להתחיל בסור מרע, היא דרך קדושה וטהורה מבלי שום ספק, וכן הדרך להתחיל בעשה טוב. רק

מנסים לתקן. חושבים כל הזמן: פלוני התעקם לגמרי. הוא כופר... הוא לא כופר. **צריך לתת סטירה, וצריך לאהוב את הקב"ה, וצריך לירא מעבירה, וצריך לאהוב מצוה.** זוהי התורה הקדושה שקיבלנו. זה מה שהקב"ה אמר לפני מתן תורה. אם ראית שמישהו התדרדר באחת מהדרכים, קיים מה שאמרו **חז"ל**: הרואה סוטה בקלקולה - יזיר עצמו מן היין. אל תאמר שהעולם מעוות. אכן כן, צריך קצת להדק, וצריך להגיע לסייעתא דשמיא בכל אחת מהדרכים. אפשר לחשוב שכל אלה שלמדו במוסדות האלה - יצאו רשכבה"ג, וכל אלה שלמדו במוסדות האחרים - יצאו בעלי מום. המציאות היא שזה לא כך. תהיה קצת יותר חכם ותראה את המצב בעינים יותר מפוקחות.

כל זה לגבי מה שאנשים נכוים, אך **לגבי מה שהאדם עובד עם עצמו**, יש עוד חלק. **האדם צריך להיות אמיתי עם עצמו** ולומר: כשיש לי שנאה, בדרך משל, למהלך של סור מרע, אין שנאתי למהלך של סור מרע יותר מאשר למהלך של עשה טוב. אכן כן, אין לך זעזוע מהדבר עצמו. **אתה רק היית עד לחלק הבלתי טוב של אנשים מסוימים.** ולכן, אם אתה רוצה להבריא, **הדבר הטוב ביותר שאתה יכול לעשות הוא לצאת לסיבוב ולראות את אלה שדווקא הצליחו**, ואז תוכל לאהוב את הקב"ה ולהבין שיש אנשים שעובדים אותו כן ויש אנשים שעובדים אותו כך, ולאט לאט אף אתה תרצה לאמץ גדר וסייג מסוים שמקובל בדרך השניה.

הוי אומר: **האדם כלפי עצמו, אם רצונו שרפואת התורה תפעל בו, עליו לשנות בכל עת את המינון של סור מרע ושל עשה טוב.** כל החיים. לא רק בחור או

בדרך השניה - פסולים. ולמען האמת שתי הדרכים קדושות. דור זה, דור פלוני, נפש זו, נפש פלונית... זה באמת נכון. לא כל נפש יכולה להיצמד לגמרי לדרך מסוימת.

בכל עת מדייקים את המינון

הבה נשאל שאלה: כשרופאים עוסקים ברפואה. הם נותנים תרופה מסוימת לחולה ורואים שגופו אינו מגיב נכון. בני המשפחה שואלים את הרופא: תגיד! אתה רופא או סנדלר? אתה יודע שכמעט העברת אותו לעולם שכולו טוב? והרופא משיב: אני רופא אך לא נביא. נתתי לו תרופה ועקבתי לראות כיצד הגוף מגיב, ועכשיו שאני רואה שהוא לא הגיב טוב, אני משנה את התרופה, מוסיף קצת מזו, ופוחת קצת מזו.

למה אתה כועס עליך ועל כל העולם? זה נורמלי! אנשים מחפשים לעבוד את ה'. זה בסדר. אתה צודק, במקרה הזה צריך להוסיף קצת מעשה טוב. שני הצדדים מסכימים שזקוקים לשניהם, ובכל עת מתקנים. מדובר בדברים מאירים בעבודת ה'. ומה שאנו אומרים עכשיו נוגע לא רק לגבי סור מרע ועשה טוב... אפשר לראות אצל אבות ובנים... כשאתה מסתכל על שלושה דורות ברצף, תראה כך: הסב היה קשוח מאוד והכה את בניו, והאב החליט: אצלי לא יהיו דברים כאלה... וכך הלך רק עם אהבה. הבחור מגיע עם הבלורית הגדולה, והוא מרעיף עליו רק אהבה. פשפש. הקב"ה אוהב אותו. הוא יכול לעבור על כל דבר אסור, זה טוב, זה נפלא... ואצל הבן זה השתנה שוב לקצה השני.

ומה התשובה? **התשובה היא שצריך את שתיהן, גם אהבה וגם יראה**, ואם המינון^א פעם היה כזה, היום הוא כזה, כי בכל עת

את הישיבה. הוא עורך טבלאות באמצע השיעור, ובכל איזה יארצייט נידח, הוא צועק על החזן: היום לא אומרים תחנון. ללמוד, להתפלל, אלה לא כל-כך מעניינים אותנו...

תמיד זה ככה. הדוגמא הנ"ל היא כבר דוגמא חמודה. אבל בכל הדוגמאות זה כך. אל תאכל את הלב שלך. אל תחליט שאתה זורק את כל ספרי ההילולא שיש לך בבית כדי שבנך הבא אחריו לא ייתפס בזה. זה לא הולך ככה. צריך קצת יותר מזה, קצת יותר מזה. האדם תמיד הולך קיצוני, ואח"כ קיצוני לצד השני, ובהמשך הוא נעשה יותר ויותר תקוע בדרך עצמה, כי הוא אוכל את הבריאות שלו, ואז הוא צריך להצטדק.

עליך להבין שאם נכווית מדרך מסוימת או בנך נכוה ממנה או אינך אוהב סגנון מסוים של דרך זו, אין זה אומר כלום. **זה אומר שבאמת צריך לעבוד קצת כדי להגיע למדת התפארת - אל האמצע.** אנו זקוקים כולנו כל-כך חזק לסור מרע, לגדרים וסייגים. העולם שלנו... סתם שנשים לב... בעשרים השנים האחרונות, השינויים בעולם הם לאין ערוך, ועכשיו תראו מה שקרה. העולם נעשה יותר פתוח, ונעשה קל ביותר להגיע לגרוע ביותר באופן שלא היה כמותו מעולם, ומדי שנה זה נעשה עוד יותר קל. ומה זה מוכיח? הנה אחד בא וצועק: מה פירוש? צריך לעשות כמה שיותר גדרים וסייגים. אין ברירה. וכבר כתב **הרמב"ם** שצריך ללכת לגור במדבר. הדרך הישנה אינה נוגעת יותר. מה לא לעשות גדרים וסייגים? אתה יודע איך זה נראה? ברגע אחד... והשני צועק: נדמה לך שיעזרו לך כל הגדרים וסייגים?! אתה סתם משתטה. פעם אחת בנך יהיה במקום פתוח... אם לא תכניס בו תענוג בתורה ובתפילה - לא יהיה לך כלום...

מתחיל. כל הזמן. יום אחד הוא רואה שהוא צריך יותר גדרים וסייגים בדבר מסוים, יום אחר הוא רואה שהוא צריך יותר חיות כי הוא נעשה מדי מתוח. הוא צריך כל הזמן לעשות שינויים. ולא רק לעצמו, אלא גם לגבי בניו. האם אתה יכול לחנך את בניך כולם באותה דרך? זו טפשות! לא מעניין אותי שאתה בן אחר בן של רבי פלוני שהחזיק בשיטה זו, או שאתה מהמשפחה המפורסמת ביותר בקהילה פלונית שדגלה בדרך זו. **אם אתה מחנך את כל ילדיך באותו יחס של סור מרע ועשה טוב,** בוודאי תהיה ירך על התחטונה. **הרי אין דעותיהם של בני אדם שוות.** אדרבא! הקב"ה נתן יותר מדרך אחת דווקא מסיבה זו. אבל תזכור! אנו עושים טעויות. תהיינה טעויות. תשים לב אליהן רק לאחר מכן. האדם מתחיל. **הוא עובד את ה' בנעימות.** הוא רואה - לא היה בסדר כאן...

התעסקות בהיסטוריה חסידית

דוגמא לדבר: יש לו אדם משיכה לסיפורי חסידים עם היסטוריה ויחוס ומשפחולוגיה. הוא יודע מי היה הסבא מצד זה ומי היה מהצד השני, מי היה בזיווג ראשון ומי בזיווג שני. את הכל יודע. ובכן, מדובר בפרפראות לחכמה, כפי שהמשנה אומרת **באבות**. פרפראות לחכמה פירושו שיש בשר ויש לחם וכו' ואפשר לפעמים להוסיף עוד איזה דבר מן הצד, עשירות כזו... אומרים דבר תורה מהצדיק והוא מבין מיד באיזה צדיק מדובר ומאיזו שלשלת. זה מוסיף לזה עשירות. ואז הוא מדבר על זה בשולחן השבת. הוא מספר סיפור מצדיק זה ומצדיק אחר, ומסביר שהוא בן אחר בן. זה כל-כך יפה, כל-כך עשיר, כל-כך יהודי. אך יום אחד הוא מוצא שאצל אחד מבחוריו זה נהפך לאחת מעשרת הדברות. המשגיח בישיבה קורא לו ואומר לו: בנך מחריב לי

אמרתי לך. עכשיו כולם כבר רואים שצדקתני. שני הצדדים אומרים זאת כמו במקלה. שרים ביחד: כעת כולם רואים שהדרך שלנו היא הנכונה. שים בצד את הדעות הקדומות, למד תורה ותראה שהקב"ה אומר שצריך את שניהם, ותהיה מוסיף והולך בטוב ופוחת בהולך ברע. עזוב את כל האחרים. תטפל אך ורק בעצמך. עוד קצת מזה ועוד קצת מזה. צריך את הכל. האם יכול היהודי להתקיים בלי טעם בשבת?! גם לא יתכן שבשבת יבזבו את הזמן, למה? כי הוא מספיק טוב שאמר זמירות. לא! צריך גם ללמוד, וצריך גם לשמור על הקדושה. זוהי התורה, וכשהאדם רואה שהוא נופל או אחרים נופלים, עליו לדעת שגם זה הוא התורה. מתרוממים... כשהאדם חי עם האמת, הוא מתרומם עוד פעם. הוא לא מנסה להיות צודק. הוא מנסה לראות מה היה חסר לו. וכשהאדם הולך בדרך זו, הקב"ה מלווה אותו. למה? כי הוא מנסה לציית לדברי התורה, ואע"פ שנפל, הוא מתרומם ושוב מנסה לציית לדברי התורה. זה מביא לו לאדם הרבה ענוה כשהוא רואה שהוא כבר אווז בפעם השבע עשרה. אבל כל החיים לומדים...

וכי ספק יש בכך ששניהם צודקים?! **בוודאי שניהם צודקים.** כמה מכל דבר? על זה כבר נדון. אבל **אנו זקוקים לשניהם.** התורה הרי אומרת כך. התורה יכולה היתה לומר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש ולהסתפק בכך... זה טוב, זה נפלא, זה ג'עוואלדיג'... כן? הקב"ה אוהב אותי, לא משנה מה אני עושה, ותמיד יתן לי רק טוב, וזה אף פעם לא ייגמר... לא תורה כזו נתן לנו הקב"ה. ומצד שני אם תלך רק עם הדרך השניה, גם תורה כזו לא נתן לנו הקב"ה. האדם מנסה. הוא מניח גדר ומבין שזה צריך להביא לו סייעתא דשמיא. אם גדר זו לא הועילה לי, הוא מנסה לחשוב: עכשיו עדיף להניח עוד גדר או לעסוק בעשה טוב? ואולי שניהם? הוא חושב. הוא לא מנסה להיות צודק. אל תנסה להיות צודק. זה חבל. הדבר הרי כל-כך פשוט.

באים בלי דעות קדומות

אילו היה כל אחד מגיע בלי דעות קדומות, כולם היו מבינים זאת בפשטות ובלי שום קושי. הרי פשוט שצריך להיות באמצע. אך מה? כולנו באים עם דעות קדומות. אנו מגיעים כאילו עם הרגשים.

יום חמישי פרשת ויגש ב' טבת תשפ"ה

מצבי החיים מובילים אל הפסגה

הקושי שהיה לו, מוסיף לו הרבה על השמחה.

הזורעים בדמעה ברינה יקצורו

נעתיק עכשיו את המשל הזה לדוגמא רוחנית: יהודי אחד רוצה ללמוד מסכת גמרא רש"י תוספות כמו שצריך. באמת ללמוד. להשקיע בה, ללמוד אותה בחברותא, עמוד אחרי עמוד, ולסכם. כשהוא מגיע לקראת סוף המסכת ורואה שנשארו לו עוד שלושה דפים והנה הוא מגיע אל הסיום, הוא כל-כך שמח בפנימיות. מעולם לא למד מסכת כל-כך טוב. הוא מלא שמחה. הוא לא יכול להאמין. שואל אותו מישהו: למה אתה בשמחה? אני זוכר שהיה פעם אחת שלא יכולת ללמוד בלילה כי היתה לך חתונה, והיית צריך לקום באשמורת הבוקר. לא יכולת לזוז. אני זוכר את היום הזה. קמת, באת לבית הכנסת, ולמעשה נרדמת על הגמרא והיית צריך לקום ולעמוד על הרגליים. אני יכול לתאר לך בדיוק איך זה היה נראה. הבאת סטנדר שטפת את פניך, ואף אז לא הבנת שום מילה ממה שלמדת...

ובכן אשאלה: **האם חלק זה גורם לו עכשיו לעצב או שזה חלק מהשמחה? ברור שזה חלק מהשמחה.** הוא מסתכל לאחור ורואה כמה קשיים היו לו, וברוך ה', הוא הגיע. **אילו היה הכל עולה בידו בקלות, היתה שמחתו חסרה.** אדרבא, כואבות לי כל העצמות. **יש לך מושג כמה דברים עברתי עד שהצלחתי לסיים את המסכת? והנה הקב"ה עזר לי והגעתי לשם.** זו שמחה גדולה מאוד. כל שכן אם האדם זוכה

שמחת ריסוק העצמות

איש אחד מטפס על הר גבוה. לאחר שעות ארוכות של טיפוס, הוא מתקשר לידו ואומר לו כשהוא נושף: לא תאמין, אני כבר נמצא בפסגת ההר. אף אני עצמי לא יכול להאמין שבאמת הגעתי עד הנה. אומר לו ידידו: איני מבין מה הרווחת מזה. אני שומע מקולך שאתה מותש. מן הסתם אתה מרגיש ממש סמרטוט. מדוע אם כן אתה כל-כך שמח? אומר לו האיש: איני מבין את שאלתך. אתה הרי יודע שכל-כך רציני להגיע הנה. תמיד חלמתי על כך. הייתי מדבר על זה בלי סוף, וזה כבר שנים רבות שאני מקבץ פרוטה לפרוטה בשביל זה ואני לומד את מלאכת הטיפוס, וכעת שהצלחתי, אני מלא שמחה....

הנה מה גלום בתשובת האיש? **שהיות שיש לו רצון כה חזק להגיע לאיזשהו מקום, זה שגופו כואב, אינו תופס מקום במוחו. הרגשת השמחה שיש לו על שהגיע אל המקום שרצה להגיע אליו, חזקה בהרבה מהרגשת הכאב שיש לו ברגליו.** ולפעמים זה אף יותר מזה, כי במדה מסוימת יש לו גם הנאה מזה, כי אם היה הדבר עולה בידו בקלות, לא היה שמח כל-כך. כשהוא מדבר על הצלחתו ומתפאר בפני חבירו, הוא אומר בהתרגשות: דע לך שאני יכול להרגיש כל עצם בגופי. אני ממש מרוסק... מדוע אתה צריך לדבר מזה? דבר על החלק הטוב, שהגעת לפסגה! כן, זה חלק מהחלק הטוב. **הוא רוצה להביע שהכל היה לו כדאי.** הטיפוס היה קשה לו, ובאמצע חשב שלא יצליח להגיע למעלה, ובסוף הוא הצליח.

בחסד כשאתה בולע אותם, וממילא לא תרגיש כל-כך את הטעם המר.

ואיך האדם עושה זאת? **על-ידי שהוא עוצר ומתבונן לאן הוא צריך להגיע וכיצד המעבר שבו הוא עובר עכשיו, מובילו אל**

היעד. על זה ביקשת, זה מה שאתה רוצה, ובקשתך באמצע להתמלא. האדם לומד דף גמרא ואינו מבין משהו. רגע אחד. איך זה מסתדר עם מה שכתוב לעיל? עכשיו כשאינך מבין - לימודך באמצע להתקיים. רגע אחד! איך זה מסתדר? הוא מתחיל שוב. אולי זה כבר מסתדר? לא! עדיין לא. זה מה שקורה עכשיו. אח"כ הוא מגלה שזו קושיית מהרש"א או קושיית התוספות, ונעשה לו יותר מאיר. מה נשתנה? יש לו כבר את התירוץ. לא, אין לו עדיין את התירוץ. **מה שנשתנה הוא שעכשיו הוא יודע שהוא צועד בכיוון הנכון.** אינני נסוג לאחור. אני מתקדם. כשאני מוצא את הקושיא בחידושי מהרש"א, זה סימן בשבילי שאני באמצע ללמוד כמו שצריך.

הפרוזודור מכין אותנו לטרקלין

באנו לעולם כדי להכין את עצמנו לטרקלין, על-ידי שנעבד את המחשבות וההרגשים האישיים, ועל זה אנו עובדים כל ימי חיינו, וזה מה שנותן לנו שכר בזה ובבא, והכל כדאי בשביל תכלית זו. וזוהי הסיבה שזהו המבנה של סדר החיים של האדם. **סדר החיים של האדם בנוי באופן מושלם להובילו לאן שהוא צריך להגיע.** כשהוא צעיר, הוא צריך לקבל אהבה מהוריו, ואח"כ הוא צריך לשבת בכיתה אחת עם ילדים אחרים. מישהו מעליב אותך, מישהו לוקח ממנו. הוא לומד איך נראים כשלא מוותרים ואיך נראים כשמוותרים. הוא נופל וקם, נופל קם. הוא מנסה להיות טוב. הוא מסתכל על אביו ומנסה לחקותו. אח"כ הוא חושב שאפשר

לסיים סדר שלם, וכל שכן אם הוא זוכה לסיים את כל הש"ס, אם באמת למד כמו שצריך, עוד יום ועוד יום, בכל מיני המצבים. להיפך, **כל אלה מוסיפים לשמחה.**

ולמדים אנו מזה ש**ככל שהאדם שקוע יותר בנקודה שאליה הוא רוצה להגיע, לא די שהקשיים שבדרך אינם מהווים עיכוב בשבילו, אלא לפעמים הם אלה שמוסיפים לשמחה העמוקה.** האדם מבין שהוא באמצע הדרך להגיע לאן שהוא. הוא מרגיש שזה חלק מהמקום שאליה הוא רוצה להגיע. מתי כואב הדבר לאדם? רק **כשאני יודע מדוע הוא צריך להיות כאן ואינו יודע מדוע הוא עובר מה שעובר.** וכיון שהוא מבין שהוא מתקדם בדרך... אתה מתקדם מאוד יפה, אתה רואה את היעד, אתה מרגישו, אתה חי אותו... **זה גובר על הכאב שיש לו, והרי זה מביא לו רוגע שמחה וישוב הדעת.**

תרופה מרה עטופה בחסד

ה'חפץ חיים' אמר על הפסוק 'רבים מכאובים לרשע והבוטח בה' חסד יסובבנו': בעבר היו משתמשים לרפואת חולי מעיים בתרופות חריפות, וכשהיה החולה בולע אותן, היה מר לו מאוד, אבל בלע אותן וסבל בדומיה, כי ידע שזה מה שירפאהו. ועכשיו המציאו המצאה חדשה להכניס את התרופה המרה לתוך קפסולה, וכך החולה בולע אותה ואינו מרגיש כלל את המרירות. זהו פירוש הפסוק: **כל אחד צריך לעבור את מה שצריך לעבור, כי זה מה שיעבדו ויזככו, אבל מי שאינו בוטח, צריך לבלוע את המעברים כמו שהם ולהרגיש את מרירותם.** מה שאין כן מי שידע לעטוף אותם במהלכי המחשבה הנכונים, כי הוא אינו חייב להרגיש כל-כך את מרירותם. זהו 'הבוטח בה' חסד יסובבנו'. תעטוף אותם

שזה מגיע עם מחיר, ולכן הוא אומר: אני חושב שכבר יצאתי ידי חובה. הוא מתוח, היא מתוחה. היא אומרת שהוא אומר שהיא אומרת שהוא מתוח, ואולי כדאי... צדיק! הקב"ה מכיר אותך? הוא מכיר אותך ואומר לך: 'לערב אל תנח ידך'. פירושו של דבר שהוא אומר: **אני יודע מה שטוב בשבילך.** זה מה שטוב בשבילך. **כי זה מה שיקח אותך ויוביל אותך לאן שאתה רוצה להגיע.**

הידיעה לאן רוצים להגיע

אכן אם האדם נמצא במצב רוח אחר ומחפש להגיע לאיזהו מקום אחר, כל דבר הוא בשבילו פרשה. הוא נושם בקושי. מה קרה? למה פניך רעים היום? מה קרה אתך? - אתה רוצה לשמוע מה קרה אותי? בדיוק היום, כבר חשבתי שאוכל לשבת במנוחה, והנה מתקשרת כלתי השניה שהיא מגיעה. זה בדיוק מה שחסר לי עכשיו, לשבת ולדבר... **אתה רוצה דבר אחד, ונשמתי רוצה דבר אחר, והקב"ה הוא טוב ומטיב ועושה מה שנשמתי רוצה באמת.** זוהי ההגדרה של הסיפור אשר מסביר את הכל. נשמתי רוצה דבר אחד וגופך שכח לכמה דקות, ולכן **ככל שתיצמד אל גופך, תכעס על המצב,** ותקרא לעצמך בעל יסורים, **וככל שתתחבר עם מה שאתה רוצה באמת, תבין שמה שעובר לך הוא חלק ממה שאתה רוצה.**

לאחרונה סיפר אחד מן המקשיבים שהיה לו איזה דבר בערב ראש השנה שהציץ לו מאוד ולא יכול היה לבוא לעצמו מרוב צער, וכיון שאמר בלבו: האם אני רוצה להיפטר מחבילות העבירות שלי? כן. האם הדבר הזה יכול לעזור לי להיפטר מהן? כן. אם כן אני מסכים. אני מסכים לשלם את המחיר. בו ברגע שאמר כן - הוקל לו, והיה לו אח"כ ראש השנה נפלא ביותר.

לעשות את זה בשטחיות רק כדי לקבל כבוד, ואז הוא מתאכזב ורואה שזה לא עובד. אח"כ הוא מגיע לשנות הבחורות ומתמודד עם כל האתגרים שלהן, וכך זה ממשיך עד זיבולא בתרייתא, כאשר הוא מוסיף ולומד ללא הרף. **חיי האדם בנויים באופן שְׁלִמְדוּ את האדם ויבנו את פנימיותו.**

יש שהאדם מוצא את עצמו אבא לילדים שכל אחד מהם בעל תכונת נפש אחרת, וכל אחד מהם אחד מעורר בעיות אחרות, ואומר לעצמו: אין לי ישוב הדעת אף לא רגע אחד. כל היום אני מתרוצץ, כאן כדי לכסות את חשבון הבנק, כאן כדי לדבר עם המלמד של הילד, כאן כדי לטפל בשכר-לימוד של הבת השניה, כאן כדי לפתור את הפרשה שעורר הבחור. תן לי קצת זמן לנשום...

עכשיו זה קורה

אכן הקב"ה מסדר לנו את החיים באופן שיעשו אתנו בדיוק מה שצריכים לעשות אתנו, ובתנאי שנלמד באמת לאן אנו צריכים להגיע. החיים ומהמורותיהם, מביאים אותנו למקום שנוכל להריח את ריח הגן עדן גם בעולם הזה. **כשהאדם מסכים לנצל את ההזדמנויות שהחיים מציבים בפניו, הוא זוכה ומתקיים בו 'עולמן תראה בחייו'.** תהפוך את עצמו לנותן. פלוני התקשר אליך ומבקש ממך איזו טובה ואתה כועס... זה באמצע הדרך. **הקב"ה מזמין לך גמילות חסדים קשה,** אם זה הכנסת אורחים, אם זה ביקור חולים... **נצל את זה...**

אף המושג הבא: הקב"ה אומר: יש מצות 'פריה ורבייה', ויש מצות 'לשבת יצרה'. הוי אומר: אל תפסיק, תביא עוד ילדים. הוא התבגר קצת והתחיל להבין שזה לא משחק. כשהיה צעיר בן עשרים ואחת, הסתובב כזה עליז: מזל טוב, מזל טוב... עכשיו הוא מבין

מאבד לגמרי את עשתונותיו. **תזכיר לעצמך שגם אתה רוצה לנסוע לצפון. נשמחך רוצה לנסוע לשם.** פשוט שכחת. אתה זוכר שהתפללת על זה? אתה זוכר שכשהיית במצב-רוח טוב, חפצת בכך? הנה עכשיו זה קורה. אתה עוסק עכשיו בקושיית מהרש"א. זה תורה, זה טוב, זה טוב נגלה. אבל תוכל להשיג את זה רק כשתקיים את השלב הראשון. **תהיה שקוע ברצון האמיתי שלך לאן להגיע, ותראה שלא תרגיש את הצער, כי השמחה של ההתקדמות תעמיד בצל את הרגשת הצער.**

הן בין כך ובין כך אתה מתקדם. אינך יכול לעצור את ההתקדמות. והרי מפני כך הגיל שלו משתנה בכל רגע. ביום ההולדת שלו, אז הוא נזכר מזה, כי הוא רואה שהגיל שלו עלה במספר שנותיו, וכל שכן אם הוא נשתנה בעשירייה, שאז הוא מתעורר יותר חזק. אבל באמת זה מתקדם בכל רגע ורגע. אינך יכול לעצור את הרכבת. היא נוסעת והיא תמשיך לנסוע. אתה יכול רק להחליט שלא לנסות לברוח מהרכבת. אתה יכול לברוח, אבל אז תחיה חיי צער. התיישב עם הפנים קדימה, הסתכל מהחלון ותראה את ההרים והאילנות היפים ותאמר: מה רבו מעשיך ה'... הנה הקב"ה מוביל אותי אל יעדי... ינחני במעגלי צדק למען שמו... ואז תהיה מלא שמחה.

העצבון הוא מעשה ידי אדם

בספר 'אדרת אליהו' להרב בן איש חי ז"ל (פרשת ויקהל) כתב: דע לך ידיד שמה שהקב"ה מביא - הוא מביא. אבל המכה של מדת העצבון היא מעשה ידי אדם. כי מן השמים לא גזרו עליו שתהיה לו מכה זו. אדרבא, הקב"ה אומר שמדה זו של עצבות מגונה ושנאוי. הקב"ה שונא אותה. ואף על העוונות לא טוב לו לאדם להיות נעצב הרבה. ואם הקב"ה זימן לו איזו

מה נשתנה לו לאדם זה בלבד? פשוט מאוד. הוא חידד לעצמו לאן הוא רוצה להגיע. כפי שאמרנו לעיל שכאשר האדם יודע לאן הוא רוצה להגיע ושהמעבר שהוא עובר בו מסייע לו בכך, הוא מתרגש משמחה, והתרגשות זו חזקה מרגשי הצער שיש לו מחמת צרתו. כך זה אצל כל אחד, אף אצל מי שאינו בעל מדרגה, כי מציאות היא בבריאה. אם אני רוצה להגיע לפסגת ההר ובדרך אני חולף על פני מהמורות וקשיים - אני שמח...

אפילו מי שמדבר בסגנון של 'כוחי ועוצם ידי' - התחלתי, החלטתי שלא איכפת לי, שיצחקו עלו, שיצחקו ממני, לא איכפת לי, אני עושה מה שצריך - אפשר לשמוע אותו מדבר באופן זה: הרבה אנשים שמו לי רגליים. נראה לך שנבהלתי? לא נבהלתי. להיפך, זה עזר לי להמשיך... **הדחף שיש לו לאדם כשהוא יודע לאן הוא רוצה להגיע, גורם לו להרגיש כי חסד יסובבנו. מתפלל האדם לה':** רבונו של עולם! עזור לי לזכור לאן אני רוצה להגיע. עזור לי לקלוט מדוע כל-כך טוב לי להגיע לאן שאתה מוביל אותי. מוביל את האדם - 'ינחני במעגלי צדק למען שמו'. **הקב"ה מחזיק לו לאדם בידו ומביא אותו לחוף מבטחים, מקום של עונג ברכה והצלחה עד בלי די.**

השכחה גורמת לעגמת נפש

אכן הסיבה היחידה שהאדם סובל כל-כך הרבה צער ועגמת נפש בדרך, היא שהוא שוכח זאת. יש לו תמונה אחרת בראש והרי הוא רוצה ללכת לכיוון אחר לגמרי. הוא רוצה ללכת עכשיו לדרום, וכיון שהקב"ה מוביל אותו לצפון - הוא עומד וצווח. הוא נעמד לפני הרכב ומנסה להסביר להקב"ה: אינך מסיע אותי נכונה. צריך להסתובב ולנסוע לכיוון השני. הוא

כולנו באותה סירה

כשהאדם מתקדם קצת בחיים ודברים נעשים יותר מורכבים, יש שחולפת לו המחשבה במוחו: זה באמת מסובך... וכשהוא מתקדם עוד בחיים, הוא כבר אומר בפירוש: אולי חייהם של אחרים פשוטים. אך חיי כל-כך מורכבים, מצבי כל-כך מסובך, ואף אחד לא יצליח אפילו להבין אותי מרוב שהכל גג על גג. אני לא יכול להסביר את זה, כי בין כה וכה לא יבינו...

אכן כל מי שחושב כך, צריך לומר לו: גם אני. סיימת לומר את כל הדרשה שלך? בסדר, כולם במצב הזה. כל אחד בלי יוצא מן הכלל נמצא במצב הזה. לכל אחד יש חיים מורכבים לא פחות משלך. והסיבה פשוטה, כי **אם חיי האדם לא היו מורכבים, לא היה יכול להגיע לאן שהוא צריך.** על מנת שהאדם יבין מה שעליו להבין, חייבים להביא אותו להרגשה של **'אבי ואמי עזבוני וה' יאספני'**. מיום ליום חיי האדם נעשים יותר ויותר מורכבים, ואין לו שום שליטה עליהם. כל הדמיונות שהיו לו בצעירותו שיוכל להבטיח לעצמו להחזיק בעבודה פלונית ולשמור את משפחתו בצביון מסוים, ושהכל יהיה בדיוק כפי שהוא מצייר במוחו, הולכים ומתנפצים עלי סלע, וכמה שיתעקש לשמור על הציור שבמוחו - רק תהיה לו יותר עגמת נפש. ולהיפך, כמה שירפה... אתה יכול להרפות? - ראיתם פעם ילד מתקוטט עם אחרים, עד שמופיע האב ואומר בקול תקיף: עזוב! וכיון שרואה שהילד מתעקש ואינו עוזב, הוא מוריד לו סטירה ומפריד אותו בכוח, ומה הרוויח הילד? רק עגמת נפש. עזוב!!! אל תשתטה! אתה מתקוטט לחינם. כבר שכחת אפילו למה.

כשמלמדים את האדם יסוד זה, והוא מבינו, הוא יכול להודות, לשיר ולרקוד

פרשה, הוא רוצה ממנו שיעצור ויתבונן **וישאל את עצמו:** מה אני צריך לחשוב עכשיו? עד שיגיע אל מה שהוא צריך לחשוב. זה מה שהקב"ה רוצה ממנו, שיתנהג בלב: מדוע יש לי כל-כך הרבה עגמת נפש אם הקב"ה אינו נותן עגמת נפש. ויגיע אל המסקנא שהעמיד את מוחו ולבו במקום הבלתי נכון... ולא תמיד האדם עכשיו העמידים במקום הבלתי נכון, אבל הם עומדים קצת עקום מקודם לכן, ולכן כואב לו. ראיתם פעם כשעצם זוה ממקומה, כמה יסורים יש לו לאדם מזה? וכשמחזירים לו את העצם למקומה, בין רגע הוא נרגע. הילד מחייך כבר כאילו לא היה. **אם יש לו לאדם עגמת נפש, אם הוא מרגיש 'אויס מענטש', סימן הוא שמוחו ולבו אינם במקום הנכון. יזיו אותם ויראה שהוא נרגע...** בסדר, ברוך השם, זוהי המתנה שהקב"ה נתן לי...

כשיתבונן האדם, יראה שלא הפרשה עצמה הורגת אותו, אלא הגאווה. איך אנשים מסתכלים על זה, מה אנשים יאמרו, מה יגידו. ובכן, **התבונן**, האם מה שאנשים אומרים יוצר נפקא מינה? **האם אתה באמת הולך לאכול את הלב שלך בנגל מה שאנשים אומרים?** האמת שהחשש מזה שהעולם מדברים, הוא דמיון אחד גדול, וזאת מכמה פנים. ראשית, כי הם לא מדברים. שנית, אף שיש אחד שמדבר ועוד דואג ללחוש לך באזניך ולזרות לך מלח על פצעיך - מיהו בכלל? הלא הוא טיפש וריק, וכבר אמרו **חז"ל** 'הכל לפי המבייש והמתבייש'. ומלבד זאת, הלא הוא אמר מה שאמר והמשיך הלאה בדרכו לפגוע באחרים. בלבו זה תפס מקום לרגע אחד בלבד, ואתה ממשיך לשקוע בזה ולקבל החלטות על פי זה. **למה אתה צריך לחיות בכזה צער? תחיה את החיים! תהנה! הקב"ה נתן לנו חיים נפלאים ואנו יכולים לנצלם.**

לשום החלטה בלעדיו, שיום אחד, ביום האסיפות וקבלת ההחלטות, הוא מחליט לנסוע לים לשכשך שם את רגליו. אומר ועושה. הוא נוסע אבל איך יוותר על הפלאפון שלו? לוקח הוא עמו את הפלאפון האהוב, והנה בעודו יושב ומסתכל על גלי הים, הוא מקבל צלצול... כן, מה למעשה נשאר? אתה זוכר שבעמוד השלישי היה סעיף אחד שנוטר ריק ואמרו שביום שלישי נחליט לגביו? והוא מתרגז. מדוע חייבים להפריע לי? מדוע בדיוק היום? קצת נימוס! קצת מדות טובות! הן ידעת שאני מאוד מותש ואני חייב לנוח ולהתרענן קצת. מדוע בדיוק היום אתה צריך להפריע לי. אבל איזו ברירה יש לו? הוא עונה על השאלה ומנתק את השיחה. חולפות עשר דקות ועודך, וכך מפריעים לו כל עשר דקות, והוא רוגזו עולה לו משיחה לשיחה, מעשר דקות לעשר דקות. הוא בוער בפנים כאש להבה. אני עובד כל-כך קשה, אתם לא יכולים לתת לי לשבת יום אחד במנוחה?

טעותו של מי היא? חבר יקר! אתה בעצמך גרמת לך את כל העגמת נפש הזאת. קמים בבוקר רעננים בשמחה ובטוב לבב והולכים לעשות מה שצריך. היום צריך לשבת באסיפות ולקבל את ההחלטות בכל העניינים העומדים על הפרק. זה הולך לקרות היום, הבנת? כדאי לך לשתף פעולה. התפלל בבוקר: רבונו של עולם! תקנני בעצה טובה מלפניך. תודה לו על כל הטובות, זכור שהיום יזדמנו לך ללא כל ספק פרשיות שונות, ושבגללן אתה נמצא פה

אדם לעמל יולד

תחשבו על מנהל משק במוסד שאחד בא ואומר לו: דלת פלונית מקולקלת, והוא מתרגז ומרים עליו את קולו: מה אתה בא

לכבוד המקום, כי הוא מבין שהקב"ה מובילו אל המקום שאליו הוא באמת רוצה להגיע. אכן הדבר תלוי בהשגה. האדם פשוט צריך לקלוט אותו. האם צריך ללמוד בשביל זה מסכת יבמות? האם צריך לדעת כמה סימנים בשולחן ערוך כדי לקלוט את זה? זה הרי דבר שאפילו ילד יכול לקלוט אותו. אך מה? צריך לקלוט אותו. זה כל הסיפור. צריך לזכור אותו, צריך לחיות אתו, וכל פעם שיבוא אליו נסיון מצד אחר, ייזכר ויאמר לעצמו: אה! כעת הקב"ה מזכך אותי במערבית צפונית. במזרחית דרומית הוא כבר זיכך אותי קצת, ועכשיו הוא מזכך אותי גם מהצד השני. הוא מכין אותי לקראת באי אל המקום שבו אזכה לתורה ולדביקות.

אצל כל אחד זה כך. יש שהאדם אומר: לא, אני לא עשוי ללמוד. אני עמל לפרנסתי וכל הנושא הזה אינו בשבילי. אתם חושבים שזה יעזור לו? הקב"ה ילמד אתו בין כה וכה, כי כל אחד צריך ללמוד. נכון שצריך לעסוק בהשתדלות וביישוב העולם, כל אחד לפי מה שהוא, אבל ללמוד לומדים כל היום. לומדים מהמעברים, קולטים מה שצריך לתקן. זה אינו משתנה אף פעם.

כשמנהל העסק נוסע להשתכשך בים

טעות מצויה היא שהאדם חושב שיעשה לעצמו חיים קצת יותר קלים. אין כזה מושג לעשות חיים יותר קלים. המושג הזה אינו קיים. כואב לראות את האדם שתפוס בדמיון שהוא יכול לעשות זאת. הקב"ה ילמד אתך במשך כל ימות חייך. אם תשתף פעולה - יהיו לך חיים נעימים ותבוא לך ברכת שפע מכל צד ותכין את עצמך לעולם הבא. ואם לא תשתף פעולה - בכל עת יקראו לך.

תחשבו על מנהל עסק אשר על פיו ישק כל דבר בבית העסק ואי אפשר להגיע

לי לזכור לאן אני צריך להגיע. אם אזכור את זה, אם אבין את הנעימות שיש בלהגיע לשם... הקב"ה דיבר כך עם בני ישראל קודם מתן תורה - ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ. באו נלמד קצת את דברי 'האור החיים' הק': אני אומר לכם שזה חשוק ונחשק. האדם לומד את זה, האדם מטמיע את זה בתוך תוכו, ועכשיו הכל נעשה לו קל. הוא מגיע הביתה ומנסים אותו בכל מיני ענינים, והוא מבין שאלו יצירות שהקב"ה ברא בשבילו. אל תברח! אי אפשר לברוח. למה אתה עסוק בבריחה? מדוע אתה חושב שלפלוגי יותר טוב? זה כל-כך טיפשי! זוהי המציאות שהקב"ה חפץ בה, והיא זו שמובילה אל התכלית.

כשאמרו שבחנוכה הקב"ה מאיר למטה מעשרה, פירושו של דבר שהוא מאיר את העינים לראות יסוד זה. הנסיון שלנו בעוה"ז הוא שאנו שוכחים. האדם מסכים להיות יהודי ירא שמים, אבל במה הוא נמצאים מאוויז? בעשיית כל טצדקי להתעשר. בזה הוא שקוע בכל מהותו. וזהו באמת כאב. אדם זה הולך להתייטר. אני אומר לך מפורש שהוא הולך להתייטר. אין שני צדדים בדבר. אם הוא שקוע ברצונו להתעשר, לא יתכן שלא יתייטר, כי אין תכלית כזו. האדם אינו יכול לעשות כלום בשביל להתעשר. אם העשירות מוכנה לו מן השמים, הוא לא צריך לעשות שום דבר מיוחד בשבילה. הוא רק צריך לעשות מה שיש לו לעשות. ואם אינה מוכנה לו מן השמים, יהפוך עולם ומלואו ולא יועיל לו.

מובטחים לו חיי צער

הדבר פשוט. אם האדם פועל בכל כוחו להגיע לעשירות, מובטחים לו חיי צער מתחילתם לסופם. החיוך שאתה רואה על

לספר לי דברים כאלה? בא אלי פעם עם בשורה טובה! אתה סתם רוצה לצער אותי? אכן אם אתה רוצה שיבשרו לך בשורות טובות, לך תמצא לך עבודה אחרת. זוהי עבודתך. מנהל משק שמכיר בתפקידו, אינו מתרגז, אלא להיפך, אומר לפלוני: תודה שבאת להודיע לי, מה, היית רוצה שבמשך שבוע שלם כולם יסבלו? הוא מגיע עם שני פועלים ותוך רבע שעה הדלת מתוקנת, ובלילה הוא מגיע לביתו מלא סיפוק.

אנחנו הגענו כאן לעולם בשמחה רבה לעמול, 'אדם לעמל יולד', וכל פרשיה מסייעת לנו, בונה אותנו ומבגרת אותנו. כל נסיון מסביר תורה לאדם. הוא מבין כל פעם עוד דבר. הוא מבין עכשיו פירוש חדש, הפירוש האלף, במאמר חז"ל 'הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם'. ברוך ה'. הוא חי מזה. היה לו כזה קל? לא! לא היה לו קל. מי שעומד על סולם ומתקין מזגן בקומה השביעית ומוריד אגלי זיעה, האם קל לו? לא אמרנו שקל לו, אבל אינו כועס על אף אחד. הוא מבקש מהפועל שלו שיחזיקו מהצד השני, וכך הוא מכניס את הברגים...

התרופה לעגמת נפש

אין דרך להתחמק מזה. אכן אתה יכול להחליט שאינך רוצה לעשות את זה בהתקנת מזגנים, אלא במשהו אחר. אין שום בעיה. מה אתה אוהב? תעשה את זה במה שאתה אוהב. אבל אם אינך חי בכיוון הנכון, זה מה שמביא לך את העגמת נפש. ההחלטה לחיות באופן שלא ניתן לחיות בעולם הזה, היא זו שמביאה לך את העגמת נפש. ובכן, מהי המתנה הגדולה ביותר שהאדם יכול לבקש מהקב"ה? הוא יכול לבקש ממנו לעזור לו לזכור את הדבר הזה. זה הכל. זוהי התרופה המועילה ביותר לעגמת נפש. רבונו של עולם! עזור

הדלקת נר חנוכה ואומר לו: אם אתה רוצה ומתפלל על כך, אעזור לך לזכור מה אתה רוצה.

בזאת חנוכה מגיע אור זה מגיע באופן מושלם. **ביום זה יש לו לאדם יכולת להרגיש באמת מה הוא רוצה.** זה יום מאוד מרומם. אמנם האדם צריך לעשות את העבודה מצדו, להודות ולהלל, אבל האור מאיר בו ביותר, כפי שכתב הר"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א שמפני כך הוא נקרא זאת, כי הבהירות בו חזקה כל-כך שאפשר להראות באצבע. נקודה זו שצריך להבין כל-כך בהירה, שאפשר להראות עליה באצבע. והדבר חודר עוד ועוד בנפש האדם לפי מה שהוא מוסיף להודות לה על מצבו. אני מודה לך, כי אני יודע שאתה מוביל אותי למחוז חפצי חסד אשירה, משפט אשירה, כי אני יודע שאתה דוחף אותי בכוח לתוך המצב הנצרך בשבילי.

הקב"ה דוחף את האדם קדימה

יש לפעמים שהאדם אינו מצליח לקבל החלטה ובסוף הוא מודה למי שדחף אותו. יש לו את הכסף לקנות את הדירה, אבל אין לו את האומץ לקחת את הסיכון. פוגש אותו איש מבוגר שמכיר אותו ואת תכונותיו, מבקש ממנו את הפרטים, ואחר שהוא שומע, הוא אומר לו: הסתכל לי בעיניים! היום אתה חותם על הקנייה. הלה מנסה להציג את ספקותיו וחששותיו, אך הלה סותר את כולם ודוחף אותו לקנות את הדירה. ומה קורה עשר שנים קדימה? הוא מודה לו. על מה הוא מודה לו? תודה לך שדחת אותי לך. זקוק הייתי לדחיפה... ובכן, הקב"ה דוחף אותך לעבר התכלית. **תן לו תודה בכל יום ויום.**

מספרים שפעם היתה תחרות שְׁחִיָּה.²

אדם כזה בבית הכנסת, הוא רק כדי להסתיר את ריקנותו וצערו, אשר אתם הוא הולך לישן ואתם הוא קם. אין לו כלום. לא שבת ולא יו"ט, לא שלום בית ולא חינוך הילדים, כי כל אלה מפריעים לו להגיע אל היעד. הוא מניח את הפלאפון בערב שבת ואומר בלבו: רבוננו של עולם! אני בטוח שתעשה אותי עושר, כי לא היה לי קל עכשיו. כל היום הוא עסוק בעשירותו העתידה. כשהוא יושב באבות ובנים עם בנו, הוא מרגיש שהוא עושה מעשה של מסירות נפש ממש, ומדבר אל בנו בקוצר רוח - נו! כן, כבר סיימת? רצוננו נמצא היכן שהוא במקום אחר. וכך הוא בכל רצון שאינו רצון ה'. עזוב! עזוב את רצונך ותראה שהקב"ה יאיר לך. למטה מעשרה פירושו כל הדמיונות האלה. אם אתה מוצא אדם מדבר כך, תאמר לו: אני יודע איפה אתה. יש לךך שם. אתה נמצא למטה מעשרה. הלה יתקומם ויטען שביישת אותו ברבים, ואתה תאמר לו: לא ביישתי אותך. אתה בעצמך הכרזת עליך שאתה למטה מעשרה. כך זה נראה למטה מעשרה. חשוך שם, נדמה שם כאילו פלוני מצליח והאדם אומר לעצמו: הלוואי שהייתי כמותו...

אכן הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו, האיר לנו שם. בדרך כלל אינו מאיר שם, כי לא ירדה שכינה למטה מעשרה. מדוע? כי האדם צריך לעבוד בעצמו לזכור את התכלית שלא תהיה נהמא דכיסופא. אומרים לו לאדם: למד תורה ותיזכר בתכלית, התפלל קצת ותיזכר בתכלית. **נשמתי וזכרת היטב, אך כשתלמד ותתפלל כראוי, תוכל לזכור את מה שנשמתי וזכרת.** אך בחנוכה, הודות למסירות נפשם של החשמונאים הקב"ה מחדיר זאת במוחו ולבו של האדם. הוא נותן לו מצוה של

ישוב הסתירה בין קבלה ותפילה

חז"ל אומרים (ברכות סב, א): **קבלה דיסורי - שתיקותא ומיבעי רחמי**. הקבלה שיש לנו **מרבתינו** בענין היסורים היא **שבתחילה יש לו לדום ולקבלם באהבה**, ואז יש לו להתפלל ולבקש רחמים. והנה לכאורה הם נראים כתרתי דסורי. בתחילה הוא מקבל את מצבו ובסוף הוא קורע את השמים כדי שהקב"ה יעזור לו. כבר דיברנו על כך בעבר בהרחבה, אך לכבוד זאת חנוכה נאמר בסגנון זה: קבלה דיסורי היא שהאדם בעצמו ימצא את היישוב לסתירה זו. **הקב"ה רוצה מן האדם שיגלה שאין שום סתירה בין הקבלה והתפילה, ואז יהיה לו נפלא מאוד, וזה יהיה רפואתו**. מצד אחד הוא מקבל את מצבו כי הוא **קולט שהקב"ה הוא זה שהכניסו אליו**, ומצד שני הוא מהרהר בעצמו: איך הקב"ה רוצה שאתפלל אליו? להתפלל כך? אולי אין זה רצונו יתברך? להתפלל כך? אולי אין זה רצונו? אה! **יש לי מהלך, מהלך כזה שאין בו סתירה לקבלת המצב**. הפלא ופלא. כשהוא מוצא את המהלך הנכון, אז הוא מעמיד את העצם למקומה הנכון. עכשיו אני יכול לנשום. עכשיו אני אדם. עכשיו יש לי את הבהירות.

דוגמא לדבר: האדם נמצא במצב מסוים וחושב לעצמו: אולי הקב"ה רוצה שזה מה שיהיה ואם כן איני יודע מה הדרך הנכונה להתפלל. אבל תמיד יש לו דרך נכונה להתפלל, כי יש דברים שהוא יכול לבקש מהקב"ה שאין ספק שהקב"ה חפץ בהם. עזור לי לקבל את המצב. וכי ספק יש בדבר שהקב"ה חפץ בכך?! **עזור שיגיע השפע הטוב ביותר למצב זה כפי שאתה רוצה שיבוא**. בוודאי הקב"ה חפץ בכך. אין להסתפק שמא הקב"ה רוצה לתת לי עכשיו שתי סטירות מצלצלות ולגלגל אותי מכל המדרגות ושמא הוא רק העמיד אותי

צריך היה לעבור את הנהר בשחייה מצד לצד, ומי שעבר אותו במהירות הגבוהה ביותר, הוא היה הזוכה המאושר אשר כולם מוחאים לו כפיים. עמד שם אחד וברגע האחרון קיבל רגליים קרות ובשום פנים ואופן לא רצה לקפוץ לתוך המים. הגיע אחד מאחוריו ודחף אותו בכוח לתוך המים, וכיון שמצא את עצמו בתוך המים, מרוב בהלה שחה במהירות שיא אל הצד השני כדי לצאת מן הנהר כמה שיותר מהר, והנה הוא יצא ראשון מן המים, ומצא את כולם עומדים ונותנים לו תשואות רמות. הסתובב הוא ושאל: מי הוא זה ואיזהו שדחף אותי פנימה? יתנוהו לי ואקרענו לגזרים. הללו התחילו לצחוק - הן זכית, למה אתה צוחך?

אנשים חיים את חייהם באופן זה. עומד לו האדם בשפת הנהר ומתלבט: לקפוץ? לא לקפוץ? כן לקפוץ? לא-לא! אני מפחד... והקב"ה בא אליו ודוחף אותו פנימה. איך? על-ידי כל מיני אופנים. פשוט מאוד. הוא לא קלט, הוא חשב, הוא לא היה יכול, והנה זה קרה. **הוא כבר נמצא בתוך המצב ואינו יכול להתחמק ממנו**, וכיון שכן, **הוא מוכרח להרים את עיניו לשמים ולהתפלל לסייעתא דשמיא**. הן כל פעם שהאדם עושה צעד נוסף בחיים, כגון כשהוא נושא אשה, הוא מוכרח לקבל על עצמו אחריות נוספת. לא שואלים אותו אם הוא מוכן או לא. הקב"ה מצווהו לקפוץ לתוך המים והוא קופץ. אכן בעולם החיצוני זה לא הולך ככה. שם האדם אומר: אני אראה מתי שאהיה מוכן, אולי בגיל שלשים ושמונה... **הקב"ה דחף אותך, כי רצית להיות נותן, רצית להיות כנוע, רצית להיות דבוק במדותיו, רצית לקבל השגה בתורה, ובכן, אתה בדרך להגיע לשם, מה יש לך אפוא להתמרמר על כך?**

אם נשאל את האדם שלא בעת נסיון: האם אתה רוצה להגיע לדרגה כזו שכאשר תשב ותאכל את ארוחתך ועני ידפוק לך על דלתך, תוכל לעצור את ארוחתך, תכניסנו פנימה ותעניק לנו נתינה הגונה בצירוף ברכה לבבית, וכשזה יחזור על עצמו כעבור עשר דקות שוב תוכל לעשות זאת? אני שואל סתם, האם אתה רוצה להגיע אי פעם למקום כזה? ובכן, אם אתה רוצה, דע לך שהקב"ה יזמין לך את המצב הזה, וקח בחשבון שלא חייב להיות שזה יהיה בלבוש הזה, כי יתכן מאוד שהעני יהיה בתך בת השנתיים וחצי... **קח בחשבון שזה מה שאתה רוצה, ושאת תפילה לה' שיעזור לך שהמצב יפעל כך מה שהוא צריך לפעול. עזור לי שזה יזכך את נשמת, עזור לי שיבוא שפע נפלא ורוחני וגשמי אל המצב.** כשאתה מוצא את הישוב לסתירה - נעשה לך טוב. זהו הרפואה.

אכן הצדיקים מכירים את האומנות. הם יודעים להתפלל באופן זה. הקב"ה מתאווה לתפילתם כי תפילתם זכה ונקיה. הם יודעים שהקב"ה רוצה שיהיה טוב לבני ישראל, ויחד עם כן הם יודעים שלכל דבר שהוא מביא עליהם, יש תכלית. הם אינם רואים שום סתירה, הם אינם מקשים קושיות. כל-כך כואב להם בראותם צערם של ישראל, ומתפללים מעומק לבם: תקע בשופר גדול לחרותנו. בני ישראל מתייסרים. עזור לנו כבר לצאת מן הגלות, שיהיה לנו טוב ומאיר. **הם מבינים שיש לזה חשבון, אבל החשבון הוא לעזור אותנו להתפלל. הצדיקים מתפללים בנקיון גמור וכלי שום טינה בלב.**

הרחמן הוא יעשה לנו ניסים

דוגמא נוספת: האדם נמצא במצב מורכב ואינו רואה שום דרך, מתפלל הוא לה' ואומר: לי אין שום דרך, אבל אתה יש

בנסיון ורוצה לתת לי עכשיו שני מיליון דולר. הספק הזה אינו קיים. הוא קיים רק במוחך הקטן. **תמיד הוא רוצה להביא לך שפע רב ובאותו בזמן לעזור לך להזדכך מבפנים.**

ובכן, כשהאדם מתפלל שהקב"ה יאיר לו את מצבו וישלח לו שפע למצבו, הוא מתפלל כרצון ה'. שלח לי טוב נגלה למצבי... הקב"ה רוצה שיבוא טוב נגלה למצב זה... בדיוק באיזה אופן - את זה אני יודע. אבל זה אינו משנה. **הקב"ה רוצה שאמשיך שפע למצב זה.** אני מקבל את המצב שהקב"ה נתן לי ואני מתפלל שיאירו וישלח אליו שפע. אין זה שהקב"ה נותן לאדם שני מצבים שונים, אחד שעליו לקבל באהבה, והשני שעליו לקרוע רקיעים בתפילה לשנותו, וכעת האדם עומד בספק, כי אינו יודע אם הוא עומד בפני המצב הראשון או בפני המצב השני. אין הדבר כן, אלא **בכל מצב הקב"ה רוצה ממך את שני החלקים. הוא רוצה שתחילה תבין שהמצב שניתן לך הוא לטובתך, למה הוא לטובתך? כי הוא יעזור לך לעבד ולזכך חלקים פנימיים.**

רצונו של אדם זהו כבודו

בדרך כלל כשהאדם נמצא בתוך המצב, הוא מלא הרגשים ואינו יכול להסתכל נכוחה, אבל אם יסתכל אח"כ לאחור וישאל את עצמו מדוע המצב כל-כך הפריע לו, יראה שזה הפריע לו לכבודו או לרצון שהיה לו להגיע לתאווה מסוימת או לפרטיות שלו. ישבתי כאן, והנה הוא בא לי הנה ומציץ לי לתוך הדברים האישיים שלי. זה גול ממני איזה צורך רצייתי. **והאדם צריך ורוצה בתוך תוכו להגיע למקום כזה שאע"פ שלא הלך לו בדיוק כפי שרצה - זה בסדר גמור.** הוא יכול להמשיך לחייך ואף לאהוב את המצב החדש.

להתפלל באופן זה? זה שהוא מתחיל לקלוט שמסביב יש טובות וחשבונות עד אין חקר. יש שהאדם חושב שאחרי שלמד את סדר הקביעות עתים שלו והתפלל, הוא יכול לכבות את הקשר שלו עם הקב"ה. הוא כאילו אומר: זהו זה. עכשיו תן לי מנוחה. הוא ממשיך לשמור על קשר, כאשר מדי פעם הוא נותן תודה ומבקש על להבא, אבל בין הפרקים הוא דווקא שומר על מרחק.

הקשר צריך להיות תמידי

יש שהאדם שואל את חבריו: אתה מכיר את פלוני? ופלוני משיב: מה זה אומר מכיר? אני פוגש אותו די בתדירות. בשמחות אנו נפגשים, וגם כשאני מאחר לתפילה, אני מתפלל בבית כנסת אחר ושם אני פוגש אותו. מדוע אתה שואל?...

אף כאן, האדם אומר: בקשר להקב"ה? כן, אני פוגש אותו די בתדירות. אני פוגש אותו בשמחות. אני פוגש אותו כשמשוהו אינו כשורה אצלי. כן, כשיש לי צרה אני מדבר אתו. אתה צודק, לפני שנתיים דיברתי אתו...

זה לא עובד ככה. הקב"ה מרעיף עליך טובות ביום ובלילה, בין אם אתה יודע, בין אם לא. הוא ממטיר וממטיר עד בלי סוף. כשהאדם קולט זאת, הוא מתמלא ענוה. הוא מרגיש משועבד להקב"ה. הוא אומר בלבו: אינני יכול לעבוד את ה' שעות אחדות ביום. זה לא נמומס. הקב"ה אינו מפסיק להרעיף עלי טובות ואני אומר לו כל פעם מחדש: בלי נדר, אחזור מחר... אני כאילו אומר לו: אל תסתכל לי עכשיו בפנים, אני צריך לגשת לאן שהוא... לא יתכן! אני חייב להתחיל לעבוד אותו. אין לי ברירה. אדם כזה, אינו מרגיש שהקב"ה חייב לו משהו. להיפך, הוא מרגיש שהוא

לך. אני יודע שאתה יכול להוביל אותי למקום הנכון. אין לי מושג איך, ואני נהנה שאין לי מושג... הוא הסתבך בענין ממוני ששני שותפים מעורבים בו. הוא מדבר עם כל אחד מהם ואינו רואה שום אפשרות שיבוא לעמק השווה. לפי הנראה, בוודאי יוצר שם פיצוץ. אך הוא מתפלל: רבונו של עולם! אתה הרי רוצה שלא יהיה כך. ברור לי שאתה רוצה שיהיה טוב. עשה לנו נס. והקב"ה יכול לעשות נס ויעשה נס. ואף שהנס לא נעשה בדיוק בזמן שהוא רצה או בצורה שהוא רצה, הוא ממשיך לחיות עם אמיתות זו. הוא מנער את האבק מבגדו העליון ואומר: כפי הנראה עדיין לא הגיע הזמן. אתפלל עכשיו שהנס יגיע. הקב"ה עושה ניסים ורוצה להראות שהוא יכול להושיע למעלה מדרך הטבע. זהו רצונו כי זה מביא לקרבה עצומה עם בניו.

הרה"ק מרוז"ן זיע"א אמר על זאת חנוכה: מה שצדיקים גדולים פועלים בראש השנה ויו"כ, יכול כל יהודי פשוט לפעול בזאת חנוכה. ולפי האמור, יש בזה ביאור פשוט מאוד, כי כשהקב"ה מדליק מנורה שלמה בנשמתך, אתה יכול ג"כ להתפלל באופן זה. אם כן נצל זאת להתפלל כפי שהצדיקים מתפללים, כי כשהאדם מתפלל נכונה, זה מביא לו שפע. אין כזה מושג פעם כן ופעם לא. כל פעם שאתה מתפלל - זה מביא שפע. אינך רואה. אבל כמה שיש לך את ההכנעה ויחד עם כן את האמונה שהקב"ה רוצה להביא לך שפע ורוצה שתראה שאין בזה סתירה, בוודאי זה מביא שפע.

נמצא שזאת חנוכה הוא זמן תפילה, אבל אי אפשר להגיע לדרגה זו של תפילה, רק באמצעות עבודת הימים שקדמו לו, העבודה של הלל והודאה וההכרה בטובו יתברך, כי הנה מה מביא את האדם

בזאת חנוכה בין הערביים, נטל את ידיו לסעודת לויית החג בעודו בבית הכלא, ועוד לפני שהספיק לברך ברכת המזון, כבר גרשוהו משם. עד כדי כך.

הוא יהודי ואתה יהודי. מי שחי נכונה, האור של זאת חנוכה פועל בשבילו באופן זה. זה לא נועד לצרה כזו בלבד. זה נועד לכל קושי שבעולם. זהו יהדות, זהו שער הבטחון, זהו קרבה עם הקב"ה. **אין לו לאדם לרצות להגיע אל הנס, אך עליו לרצות להגיע אל היעד, ושם כבר יתרחשו לו ניסים.** אל תהיה כסיל! תעמיד את עצמך במקום שאתה צריך להיות, וכך ייטב לך תמיד. הקב"ה רוצה לגלות לך את הנס. הוא רוצה שתדע שהגעת לאן שהוא. הוא כל-כך רוצה לתת לך את הנס. כשאדם רואה שנעשה לו נס, הוא אומר: סימן הוא שהתיישבתי בחדר הנכון. לא האמנתי שזה יקרה. תודה לך ה' שנתתי לי את האפשרות להעמיד את עצמך במקום הנכון.

חייב את כל כולו להקב"ה. מדוע? כי הוא מתבונן בטובות. **ההתבוננות בטובות עוזרת לו לאדם להחזיר את מוחו ולבו לכפי שהיו בתחילה.** אלוקים עשה את האדם ישר. כשהאדם עומד ישר, הוא מבין שהעולם נברא לכתחילה כדי שיהיו בו מצבים מורכבים שיובילו את האדם אל התכלית, ומבין שגם המצב שהוא שרוי בו עכשיו, הוא בשביל תכלית זו. זה בכלל לא כשלון. אמנם לא ידעת שזה יגיע באופן זה, אבל מה זה משנה? הקב"ה הפתיע אותך רק בלבוש, לא במציאות.

כשהאדם עושה כך, תפילותיו מתקבלות והוא זוכה לראות ניסים גלויים. אסור לשכוח את הנס הגדול של ר' שלום מרדכי רובשקין אשר כולנו היינו עדים לו. צריך לזכור אותו. זה צריך לעורר בנו התפעלות. לא היה לו שום מהלך לצאת לחופשי, ואך יום קודם לכן, קבעו השופטים כמסמרות שאין לו שום דרך החוצה, ויהי

יום ראשון פרשת ויחי ה' טבת תשפ"ה

הסתכלות נכונה על מעברי החיים

שני כוחות של ראייה, כח גשמי וכוח רוחני, ואף הכוח הרוחני נמצא בתוך העיניים הגשמיות. העיניים הגשמיות הן הכלים הגשמיים, אבל בתוך העיניים הגשמיות ישנן עיניים רוחניות. אין המדובר בדרגות גבוהות, אלא **כל יהודי קיבל מן השמים כח לראות דברים בהסתכלות רוחנית,** היינו **שיבין אותם כפי שצריך להבין אתם, כפי שהתורה רוצה שנבין אותם.** אמנם יש גם מדרגות גבוהות, שהאדם יכול לראות ברוח הקודש ולהסתכל בשורש הנשמה, אבל מה שנוגע לדין הוא **שכאשר האדם מסתכל על הדבר או על המצב, הוא יכול לראותו בראייה מגושמת, כפי שהטבע מראה אותו, ויכול לראותו כפי שיהודי צריך לראותו.** מבאר ה'הפלאה' שזהו הפירוש 'כי עין בעין יראו בשוב ה' ציון' (ישעיה נב, ח). העין הרוחנית שבתוך העין הגשמית, תזכה לראות שהקב"ה שב לירושלים.

כשזה מתחזק זה נחלש

זהו יסודו של ה'הפלאה' אשר **כל אחד מאתנו צריך לחיות אתו ולשאוף לראות דברים בראייה יותר אמיתית, יותר נכונה, יותר רוחנית.** מבאר ה'חתם סופר' הפלא ופלא: יעקב אבינו התקדם והתעלה עד אין ערוך ובגלל כן כבר לא ראה דברים בראייה גשמית, כי אם בראייה רוחנית... נעצור לרגע קט ונביא מהספר **מתתם לדוד** להגאון **רבי דוד שפרבר** זצ"ל **רבה של בראשוב,** ששאל את השאלה הנ"ל היתכן שהאדם יושב ולומד ובגלל כן כהו עיניו, והביא **מספרים** שקרה ההיפך. **הוא איבד את הכוח הגשמי שבעיניו משם שהכוח הרוחני שבהם גבר.**

וירא ישראל את בני יוסף

בתחילת הפרשה כתוב: וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, ויאמר יוסף בנים הם אשר נתן לי אלוקים בזה ויאמר קחם נא אלי ואברכם. ואתא **במדרש תנחומא** שבאותה שעה נסתלקה רוח הקודש מיעקב, וכיון שראה יוסף שנסתלקה מאביו רוח הקודש, התחיל לבקש רחמים: רבונו של עולם! אם ראויים הם לברכה, אל תחזירני היום בבושת פנים. יוסף הצדיק ראה שיש פה חסרון של סייעתא דשמיא והתפלל. מיד הכניס הקב"ה רוח הקודש ביעקב וחזר וברכם.

מקשה על כך ה'חתם סופר' כמה קושיות. ראשית, מדוע יעקב עצמו לא ביקש שתחזור אליו רוח הקודש? שנית, איך כל זה מרומז בפסוק? ולכאורה אין לזה שום רמז. עוד הוא שואל: **חז"ל** אמרו שיעקב אבינו היה זקן ויושב בישיבה, היינו שלא פסק מללמוד עוד ועוד, ולמדו כן מלשון **הפסוק** 'ועיני ישראל כבדו מזוקן', כלומר, מרוב לימוד ביגיעה, נחלש כח ראייתו. אכן על זה נראה בהמשך איך יתכן שהאדם ניזוק על-ידי דבר טוב שהוא עושה, ויתיישב בע"ה על פי דברי ה'חתם סופר'. אבל **ה'חתם סופר'** שואל: מדוע דווקא כאן, כשהוא רוצה לברך את בני יוסף, מרמזת התורה שהיה זקן ויושב בישיבה.

מביא ה'חתם סופר' יסוד נפלא אשר בשורשו כבר מופיע כמה פעמים בדברי רבו ה'הפלאה' זיע"א. נציגה נא את היסוד ואז נראה כיצד ה'חתם סופר' מיישב את הקושיות הנ"ל. היסוד הוא **שלכל אחד יש**

אדם, הוצרך לרדת ממדרגתו כדי לראותו ולדבר אתו. כעין זה מסופר שפעם נכנס אליו ראש הקהל כשהוא נפוח בגאוותו, ולא ראה לפניו אדם אלא בהמה. כך היו כמה צדיקים שבסוף ימיהם איבדו את כח ראייתם. ה'חתם סופר' מעיד גם על רבו ה'הפלאה' מרא דשמעתתא שבסוף ימיו כהו עיניו, ומבאר הטעם כנ"ל שכיון שהתחיל לראות דברים בראיה רוחנית, נחלשו עיניו הגשמיות. הוא נותן לזה רמז: כחשכה כאורה - **כפי שנחשבות עיניו הגשמיות, כך אורו עיניו הרוחניות.** אף הרה"ק **רבי שמעון מיערוסלב** זיע"א היה בסוף ימיו סגי נהור, כי זיכך את עצמו, עד שראה רק בראיה רוחנית כפי שהעידו עליו **הצדיקים.** וכן מובא **על הרבי ר' אלימלך** זיע"א שבסוף ימיו היה לו מאוד קשה להתחבר למושגים גשמיים.

אך כעת נדבר על יסוד זה לפי דרגתנו. ה'הפלאה' מוסיף בדבריו, והוא הנחוץ לנו ביותר. הוא אומר כך: **בגלל שהאדם מרבה להשתמש בעיניו באופן גשמי, מתחזק כוחה הגשמי של הראיה ונחלש כוחה הרוחני, וככל שהאדם מרבה להשתמש בהן באופן רוחני, כך הולך ומתחזק הכוח לראות דברים באופן רוחני.**

החלטות המבוססות על הנחות שגויות

והנה בטרם נבוא לדבר לענין מעשה, נדבר על התועלת שבדבר. כשהאדם חי בעוה"ז, הוא צריך לטפל מדי יום ביומו בין עשרה לעשרים מצבים לכל הפחות. דברים שבשגרה. הוא צריך לקבל החלטה בענין מסוים, פלוני בא לדבר אתו והוא צריך לדעת איך לדבר אתו ומה לומר לו. בכל יום ויום מזדמנים לאדם עוד ועוד מצבים

הוי אומר: הוא כבר לא רואה את הדברים בראיה גשמית, כי אם בראיה רוחנית. ובחזרה לדברי ה'חתם סופר': **לאחר שזיכך את עצמו בכל-כך הרבה מצבים של נסיון, זיכך יעקב את עצמו והפטיק לראות שום דבר בראיה גשמית,** לכן כשנתן דעתו לברכס, ביקש לדעת איך הם נראים. נחת מדרגתו ונסתלקה ממנו שכינה, ואז ראה אותם בעינים גשמיות. וירא ישראל את בני יוסף פירושו שאחרי זמן רב שלא עשה כזאת, חטף אתה הצצה גשמית בבני יוסף וזהו סילוק השכינה. ושאל יעקב מי אלה, כלומר, מדוע איבדתי את מדרגתי כשהסתכלתי עליהם? השיב לו יוסף שכיוון שנולדו במצרים שהיא ערוות הארץ, עכשיו שהסתכלת והתבוננת בהם, נפלת ממדרגתך ואתה רואה אותם בראיה גשמית.

אולם יוסף הצדיק היה בדרגה גבוהה מאוד, מדת כי כל בשמים ובארץ, ויכול היה להסיר את המסך המבדיל של טומאת מצרים, ולכן התפלל שתחזור השכינה אל יעקב, וכיון שחזרה השכינה, אמר יעקב ליוסף: קחם נא אלי ואברכס. עד כאן דברי ה'חתם סופר'.

סגי-נהור תרתי משמע

בעל מכתם לדוד מספר שכך היה אצל הרה"ק **רבי שמשון מקאסוב** זיע"א* שבערוב ימיו הפטיק לדבר, וכבר קודם לכן התחיל לדבר הרבה בגנותו של העוה"ז. וזאת לראיה שהצדיקים ככל שמזדככים יותר, יותר קשה להם לסבול את מהלכי העוה"ז כפי שנראים בהעינים הגשמיות. כן מסופר על ה**ברוך טעם זצ"ל** שצריך היה שהרבנית תודיע לו כל פעם שנכנס אצלו אדם, כי היה במדרגה כה גבוהה שלא ראה את הנעשה בעוה"ז, וכשהיה נכנס אצלו

א. בנו של ה'תורת חיים מקאסוב ואחיו של ה'צמח צדיק' מוויניץ זיע"א.

חוץ ממה שהוא מתרחק מן האמת, הוא חי חיי צער, כי **כשהאדם צועד עם הנחות בלתי נכונות, הוא פועל באופן בלתי נכון, ובוודאי ייתקע על כל צעד ושעל** ודברים רבים יהיו אצלו בבחינת על מנת שתעלה לרקיע, כי יאמר: מדוע ולמה עלי להסיר את הנחות הישנות?

שנאת זרים בגלל תפיסות מוקדמות

דוגמא ממעשים שבכל יום: יהודי הרחוק מתורה ומצוות. הוריו היו כאלה וכך נתגדל. וכעת יהודי חרדי מתכונן לבוא לגור בשכנותו, והוא אינו יודע מה לעשות עם עצמו. הוא בוודאי יעורר פה מהומות... כל ההשמצות שהוא שומע חדשים לבקרים בתקשורת, צפים ועולים לו, וחרדתו גוברת, וכבר דיברו **חז"ל** על גודל שנאת עמי הארץ לתלמידי חכמים. והנה נניח שאותו יהודי חרדי שמתכונן לבוא לגור לצדו, הוא יהודי עדין ואציל נפש, בעל חסד וותרן. הן כל יהודי שומר תורה ומצוות אשר תוכו כברו, שונה לגמרי ממי שאינו, אבל אותו יהודי מצוין בזה. הוא עושה טובות לאחרים ומחפש לעזור כמה שיותר. וכי חילוק יש אצלו למי? אם יהודי זקוק לעזרה, הוא נמצא בשבילו. נמצא שאותו דייר שמצטער כל-כך על שיהודי חרדי בא לגור בשכנותו, אך ורק מחמת ההנחה שיש לו אשר אין לה שם שחר. הוא מצטער לחינם ממש. יש לו פחדים וחששות שאין להם שום קשר למציאות. כל אחד מסכים לדוגמא זו, כי היא פשוטה.

החלק היותר מפחיד הוא שזה קיים במדה מסוימת גם בין היהודים החרדים לדבר ה', בינם לבין עצמם, כל אחד מסתכל על זולתו עם כל מיני הנחות שאינן להן שום שייכות למציאות, ואח"כ הוא סובל מזה. מתי שהוא הוא נתקע בזה והוא צריך להצטדק ולהמציא תירוצים ואמתלאות,

שהוא צריך לטפל בהם. ללמוד אותם, להבינם, ולהגיב בצורה נכונה. ואם האדם גדל ומשיא את צאצאיו, בניו הנשואים הרי מתקשרים אליו מעת לעת להתייעץ בענינים חשובים, כך שמבלי שיהיה לו תואר יועץ, הוא משמש כיועץ. ברם, לא מפני שיש לו לאדם נסיון החיים, מוכרח הדבר שהוא משיב נכונה. יש די והותר אנשים שהחליטו בגלל מקרה שיהיה להם שזהו נסיון חייהם. הם למדו את המקרה בצורה מסוימת, והרי הם מוכרים את מרכולתם לכל מי שמוכן להטות אוזן. אפשר לשמוע את האדם חוזר כל הזמן לאותו מקרה שקרה לו בעבר. אני כבר מכיר את הדברים, היה לי פעם מישוהו... יש לו כבר שנאה לכל המשפחה שם ולכל הדבר הזה. הוא למד את הדבר באופן מעוות ונשאר עם זה.

האמת שקצת זה קיים אצל כל אחד, כי זה טמון עמוק בפנים. האדם מניח הנחות שאינן נכונות כלל וכלל. צריך לדעת מזה. האדם מניח הנחות. במשפחתו, בסביבתו ובקהילתו, הסתכלו על אנשים מסוימים בעין עקומה. למה הסתכלו עליהם כך? כי היה שם איזה שוטה וכדומה שתמיד היה מדבר עליהם סרה כאילו אינם יראי שמים, או בגלל שהיה איזה סכסוך בין משפחתו למשפחה פלונית, הם תמיד הסתכלו על בני משפחה פלונית כנחותי דרגה. וכך האדם מתקדם בחייו כשהנחות האלה מלוות אותו, וברור לו בלי שום צל של ספק שמי שמקבל החלטה הקרובה להנחתו - הוא אדם מן הישוב, ומי שמקבל החלטה הרחוקה מהנחתו - הוא שוטה. כך הוא אצל כל אחד מאתנו, כי אנו מושפעים מהסביבה כדברי **הרמב"ם**.

אכן מי שממשיך לחיות באופן זה (וכל אחד מאתנו בכלל הזה, אם אינו עובד על עצמו),

שפעמים שזה הולך למקומות יותר נוראים. הוא מתחיל להחליף את לבושו ולסלסל בשערו וכו'.

אכן מי שזוכה והקב"ה מסייע לו לראות את התמונה ביותר בהירות, הרי הוא אומר לעצמו: אני הרי מכיר את הבחור, אני מדבר אתו, משוחח אתו, ואני רואה שזה לא שהוא פגש איזה חבר רע והוא כבר רקוב מבפנים. לא זה הסיפור. הסיפור קצת שונה. **צריך עכשיו רק סבלנות ונתינות חום ואהבה, ולעתים לשים גבולות כדי לעזור לו ללכת נכונה.** אבל הוא מוכרח לעשות טעויות, הוא מוכרח ללכת הלוך ושוב, וכשיהיה בן עשרים וחמש עשרים ושבע, הוא יהיה בעזרת ה' יותר בנוי, כי הוא כבר רואה עולם.

אבל אם אין האדם מצליח לראות באופן זה, תיכף ומיד הוא רואה את בנו... השם ירחם... וממילא הוא מתחיל להגיב שלא כמו שצריך והוא זה שמחולל את כל הנזק. קודם לכן לא היה כלום, שום דבר מיוחד לא קרה, והוא הלך ונפח על הגחלים העוממות ועשה מהם פרשה גדולה. חבל. באמת חבל.

חיי נועם ורצון או חיי צער ומכאוב?

כוונתנו להראות שאופן ראיית הדברים הוא זה שקובע אם יהיו לו לאדם חיי נועם ורצון או חיי צער ומכאוב. אם הוא רואה אותם באופן שאינו נכון - הוא מתייסר. אדם זה שבטוח כל פעם שמנסים לפגוע בו או לזלזל בו, כשהקב"ה עוזר לו ועיניו נפקחות והוא יכול לראות את הדברים לאשורם, הוא מתחיל להבין שאף אחד אינו מתכוון לכולם, אלא כך הוא טבע הבריאה, כי אין דעותיהם שוות, ואע"פ שפלוגי עומד וצועק, זה גם בסדר גמור. לפלוגי היה כפי הנראה יום קשה. הכל בסדר. פלוגי רוצה

והכל בנוי על הנחות שמעולם לא היה בהן אמת.

ואיך נוצרות ההנחות? מראיה מגושמת, מזה שהוא מסתכל בראיה מגושמת ולא רוחנית, ולכן ידיעותיו לא באו מן התורה, אלא מלשון הרע ורכילות ומהתכבדות בקלון הזולת על-ידי אחרים, ידיעות שאין להן שום שייכות אל האמת.

עליך להבין שיש לך חיי צער אף גם מבחינה גשמית, אולי לא בכל יום, אבל מדי פעם, כי אכפת לך עד מאוד מכל מיני דברים מחמת ראייתך המגושמת, ואם תוכל להתחיל לראות דברים נכונה, הם יצערו אותך הרבה פחות ויהיו לך חיים רגועים בהרבה, ואז גם תוכל לקבל החלטות נכונות ולפעול נכונה, כי תראה את הדברים בלי כל הלבושים שיש להם ומסמים את העיניים. **כשאתה רואה דברים, ככל שאתה פחות מבין מה קורה - הם מצערים אותך יותר, וככל שאתה יותר מבין מה שקורה - הם פחות מצערים אותך.**

ילד בעייתי או ילד מיוחד?

נביא דוגמא נוספת, דוגמא פשוטה שקיימת אצל כל אחד, כל אחד וצורתו: יש לו לאדם ילד בשנים שהוא צריך להיבנות, כבן שש עשרה שבע עשרה, ובכן, בקרב הילדים האלה יש כאלה שהם כבשים תמימים ההולכים בתלם ואף פעם אינם מעוררים מהומות, ועוד יש כאלה שנפשותיהם עמוקות ורחבות יותר ואוהבים לנסות דברים. נפשותם אינה כזו תמימה. אבי אמר כך, בסדר, אני סבור אחרת. והנה זה יכול להיות מפחיד, כי אתה רואה את הנער שיש לו התנהגויות שונות ונמשך לדברים אחרים. נאמר באופן טוב: הוא נמשך למשפיעים אחרים ומסתכל בספרים אחרים כדי להרוות את צמאון נפשו. וכמוכן

מה ראיתי עכשיו? בינינו, כשרואים שני ילדים רבים ומתקוטטים, יכולים אנו לצאת מכלינינו, ובאותה מדה אנו יכולים להסתכל ולראות ילדים בריאים. ברוך ה', הם ילדים בריאים. אח"כ נראה מה לעשות כדי להשקיט את המריבה, אבל דבר ראשון, אני רואה פה ילדים בריאים.

ראיה גשמית מול ראיה רוחנית

קעת בחזרה אל יסודו של ה'הפלאה': הקב"ה נתן לאדם את כח הראיה שבעיניים אשר הוא כח פלאי מאוד וקשור אל הלב כמו שאמרו **חז"ל** (ראה ע"ז כח, ב) שהעיניים הן אובנתא דלבא, וכפי שנראה בחוש שכוונן **שהאדם רואה איזה דבר, מיד הוא מגיע לידי התפעלות**, התפעלות מכל המינים, התפעלות של כעס, התפעלות של תאוה, התפעלות של שמחה, וכן הלאה. אולם בדרך כלל אין כח זה מעובד מספיק, כי משתמשים בו באופן טכני בלבד, כגון לראות איך ללכת ומה לעשות, ואף כשקוראים בספר, מתייחסים לזה כאל ענין טכני, הרי אפשר לקרוא בלי לראות, ועוד משתמשים בכוח זה שלא להסתכל. שמירת עיניים. עצום את עיניך. אסור להסתכל, אסור, אתה מקלקל את עצמך...

השאלה היא: איה היא המדה טובה מרובה? והאמת היא **שכל הסיבה שאומרים לו לאדם היכן לא להשתמש בכוח ראייתו, היא מפני שרוצים שיוכל להשתמש עם הכוח הגנוז שלו**. הוי אומר: לכל אחד ואחד, כולל לאדם הפשוט, ניתן הכוח להבין דברים לעומק. לעומק אין פירושו חקירות, אלא יותר נכון, יותר פנימי. הסתכל על זה בהסתכלות פנימית, לא בהסתכלות חיצונית. הענין הוא **שאם אין האדם עובד על עצמו לראות את הדברים בפנימיותם, יראה אותם בחיצוניותם**. ככל ששכלו של אדם קטן יותר, כך הוא מפרש דברים

כך? - נעשה כך... הוויתור מגיע אצלו כמו מאליו. הוא לא צריך לעבוד עליו קשה. כי לכתחילה לא ראה את המצב באופן כל-כך מעוות.

האדם באמת לומד את המצבים באופן לא נכון ויוצר לעצמו פרשיות בידים. האדם בטוח שהקב"ה נתן לו חיים של יסורים או שכולם מושחתים... אף אחד אינו מושחת... אכן **במשך כל החיים צריך האדם לברר מה הוא רואה בעיניו**. מה קורה פה? זה מה שקורה או זה מה שקורה? לפעמים האדם רואה איזה מאמר בספר ומתרגש: אה, עכשיו אני מבין, זה מה שהתרחש כאן...

התגובה על יין שנשפך

תארו לכם מי שחוזר לביתו במוצאי שבת להבדיל על היין, והנה אחד מהילדים לא נזהר, הפיל ארצה את בקבוק היין ונוצרה שם שלולית של יין מעורב בזכוכית על הארץ... הוא בדיוק למד באותו שבוע בהלכות הבדלה ששפיכת היין בתחילת השבוע היא סימן ברכה. כל בית שלא נשפך בו יין כמים - אינו רואה סימן ברכה. **הט"ז** הרי כותב שם שעיקר הסימן ברכה הוא בזה שאין באים לידי כעס, אבל השאלה היא עוד לפני שאתה צריך להתאפק מלכעוס, מה ראית כאן? ובכן, אם למדת זאת באותו שבוע, אתה רואה סימן ברכה. אתה מיד עם חיוך גדול על פניך ואומר: הקב"ה מתכנן בשבילנו שבוע נפלא. הוא יודע שבמשך השבוע הוא צריך לטפל באיזו עסקה או באיזה ענין אחר, וכעת הוא ניגש אל אשתו ולוחש לה באזנה: נשבר בקבוק יין והוא לסימן שהקב"ה יהיה בעזרנו ונראה ברכה והצלחה.

כך הם פני הדברים לפי דרגתנו, וכל זה עוד לפני סוגיית הבטחון, ולפני סוגיית המדות וההתאפקות מכעס. **השאלה היא:**

להיכנס אליהם, דברים של גנות ושל בעיות. זה לא בריא לנפש.

עם המצוה של 'ואהבת לרעך כמוך' שהיא כלל גדול בתורה, עם המצוה לספר בשבחן של ישראל, עם המצוה לדון לכף זכות, עם המצוות של לא תקום ולא תטור, עם המצוה של לא תלך רכיל בעמך, אתה לומד לראות דברים כפי שהקב"ה רוצה שתראה אותם. בתחילה אתה מקיים את המצוות כי אתה עובד על עצמך, ובסוף אתה זוכה בשכר קיום המצוות באמת לראות כל דבר באופן זה. וכמה חיי האדם נעימים ומתוקים כשהוא רואה הכל באופן זה...

הרב רובשקין מסרב לראות

בזאת חנוכה שעעל"ט ביקשו שוב מר' שלום מרדכי רובשקין שליט"א לספר את סיפור שחרורו בקיצור נמרץ לחזק את עמך בית ישראל באמונה ובטחון. מספר הנ"ל שיום קודם הוא קיבל פתק ששם היה כתוב שבקשתם האחרונה של העסקנים לערער בערכאה העליונה ביותר, נענתה בשלילה ונדחתה על הסף, אשר על כן יצטרך לשבת בבית הכלא עוד שמונה עשרה וחצי שנה. אומר הרב רובשקין כמשיח לפי תומו: **סירבתי לראות את התמונה כפי שהם ראו אותה.** נשמה יש לי, אלוקים יש לי, ושחרורי אינו צריך לבוא דווקא על-ידי ערעור בערכאה העליונה ביותר. הוא דיבר כך באופן טבעי: הם רואים זאת באופן זה, אני רואה זאת באופן אחר...

ניקח לדוגמא מי שנקלע למחלוקת שלא מרצונו ויודע שאם ינקוט כצד הזה - יסתכסך עם פלוני, ואם ינקוט כצד הזה - יסתכסך עם פלוני. ואומר לעצמו: אין לי כאן דרך החוצה. ולמען האמת זה נראה כך רק מפני שהוא מסתכל על המצב על פי

בפרשנות יותר חיצונית. הילד הקטן כשרואה את המלמד החדש שלו לראשונה, הוא מסתכל על זקנו, על משקפיו ועל צורת חוטמו, ולפי זה הוא מגדירו. ועוד יש מי שמגדיר את האדם לפי קולו, ומי שיש לו יותר עומק - מגדיר את האדם לפי כשרונותיו, ומי שיש לו עוד יותר עומק - אינו מסתכל על הכשרונות בלבד, כי אף זה קצת חיצוני הוא, אלא מסתכל על היראת-שמים שלו, והרי אין צריך להיות בעל רוח הקודש לראות זאת. הוא משוחח אתו ושומע איך הוא מתייחס לדברים, ורואה כמה יראת שמים יש לו, ולפי זה הוא מגדירו. **אכן אדם כזה, רואה כל דבר בפנימיותו, כפי שהתורה רואה אותו, וזה מועיל לו הרבה מאוד.**

דרכיה דרכי נועם

קחו למשל את כל מצוות התורה הקשורים לצורת ההסתכלות על יהודי, כגון המצוה לדון לכף זכות אשר היא עבודה שבעיניים. הרי יש מוני המצוות שמגדירים אלו מצוות שייכות לפה, אלו שייכות לידיים ואלו לרגליים, ובכן, לדון לכף זכות היא עבודה השייכת לעיניים. אתה רואה איזה מקרה ואתה מצווה לפרשו באופן חיובי, שתסביר איך פלוני התכוון לטובה. הקב"ה מצוה אותנו לעשותו, הקב"ה מצוה אותנו לאהוב כל יהודי, הקב"ה מצוה אותנו לדבר בשבחן של ישראל כלשון התנא דבי אליהו שהביא בקדושת לוי: **מצוה לספר בשבחן של ישראל.** תדבר רק בשבחן, וכשאתה שם לב לאיזה ענין של גנות - אל תדבר, אל תהיה פה, אל תחשוב בכלל בכיוון הזה. תמשיך הלאה, תתקדם. מה צריך לחשוב על דברים כאלה? כפי שבשבת מצווה האדם שלא לחשוב על עניני צער. למה לי לדבר על ענינים שמביאים לי צער? הבה נדבר על דברים טובים. הבה לא נכנס בדברים שלא צריך

אכן לעתים האדם כל-כך מצומצם שאינו יכול לחשוב איך המצב יכול להיות טוב, אבל אין צורך להבין איך זה יכול להיות טוב. ברם, לפעמים נחוץ לו לאדם שיהיה לו משל. לא כדי לצמצם את עצמו ולומר: זה מה שיקרה ללא ספק, אלא כדי לפתוח את לבו להבין שהדבר שקרה הוא הדבר הטוב ביותר בשבילו.

זה שנושעתי אינו אומר שפלוני אינו מושחת

רואים זאת בכל עת, בפרט לגבי עבודת הפרנסה. מפטרים את האדם מעבודתו... לאו דוקא מפטרים אותו, אך מודיעים לו שלא ישלמו לו על השעות הנוספות, ומצמצים לו את משכורתו מכל כיוון אפשרי, עד שמתברר לו שיותר לא כדאי לו להישאר שם. הוא מתחיל לחפש מקום עבוד אחר, ותוך כמה חדשים הוא מוצא לעצמו עבודה טובה פי עשר. כעת נשאל אותו: בעניין מנהל המוסד הקודם שאתה מנהל אתו מלחמה קרה זה כבר עשר שנים, עכשיו שקיבלת עבודה הרבה יותר טובה, עבודה שמשאירה לך פנאי ללמוד כחפצך ולהתפלל בשעה נורמלית, איזו תכלית יש לך בזה שאתה ממשיך לסחוב בלבך טינה על אותו מנהל? יש הרבה מאוד אנשים שמקיימים בעצמם 'מזה ומזה אל תנח ידך'. האדם כאילו אומר: אל תערבב בין השניים. זה שהקב"ה עזר לי, אינו אומר שפלוני אינו מושחת. זה שני חלקים שונים. לי הקב"ה עזר, אבל פלוני חייב לדעת שיש לו מדות מושחתות. למה זה כל-כך נחוץ לא? אתם יודעים למה? כי הוא לא רוצה לעזוב את הראייה הגשמית.

על זה אומר ה'הפלאה': כל פעם שאתה לוקח מצב ומסתכל עליו בהסתכלות גשמית, אתה מכניס את עצמך יותר עמוק

גדרי הטבע, וכיון שהוא מסתכל באופן זה, הוא מכניס את עצמו לצמצום ואומר לעצמו: תשמע, אתה תראה שתתפרץ כאן מחלוקת גדולה. אבל אם האדם אומר: אני מסרב לראות את המצב כפי שהטבע מספר אותו. הטבע מספר אותו באופן זה כי הקב"ה רוצה שאתפלל אליו, אבל אני יודע שהקב"ה שונא את המחלוקת, ואני יודע שהוא רוצה לעזור לי, והוא יכול לסדר את הענין בדרך שאינה ידועה לי... אם הוא אומר כן, בסוף הוא מגלה שהענין באמת הסתדר באופן ניסי. איך? לא יודע...

כל היום נבראים פתרונות לבעיות, מציאותיות חדשות. הקב"ה בורא רפואות, הקב"ה עושה חדשות. וכל אלה לאותם שסירבו לראות את התמונה כפי שהיתה נראית. יש שהאדם כל-כך ממורמר כלפי איזה ענין שאינו כהוגן... אני מסרב להסתכל באופן זה... אכן יש שהאדם אינו לומד זאת נכונה. הוא אומר לעצמו: הקב"ה יעזור והענין יסתדר בדרך שאני מתכנן... לא! איני יודע באיזו דרך זה יקרה. הנקודה איננה שאני מאמין שיקרה כפי שאני רוצה, אלא שאני מסרב להסתכל על המצב כאילו מפני שהתרחש כך, הכל יסתבך עכשיו.

היפוך המצב מצמצום לחסד גלוי

הן כך איתא במאור עינים ובשאר ספרי הצדיקים שכאשר האדם אומר 'גם זו לטובה', הוא מהפך את המצב מצמצום לחסדים גלויים. פירושו: האדם נקלע למצב מסוים ואומר: לפי הנראה כעת, הדבר בוודאי יגרום לי לעגמת נפש מרובה. הכל ילך מעתה כלפי מטה. יהיו לי בזיונות ואאבד את מקום עבודתי... ואז הוא מתנער ואומר: לא! לא! גם זו לטובה. הוא עובד על עצמו. מצוה יש לו לאדם לומר שהענין יהיה טוב, ושאיך מה שקרה לו עכשיו, טוב יש בו.

באמת ה'גוטע ברידער' שלו. **אחד מהדברים שבונים את הדבר הזה מאוד חזק, הוא לשבת וללמוד.** כשהאדם יושב ולומד, אף שהוא לומד רק במדרגות הראשונות של לשמה... אם הוא לומד שלא לשמה ממש באופן מגושם - ה' ירחם! זה פועל בו רק להיפך, כי הוא משתמש עם התורה שהוא לומד רק כדי לאשש את טעויותיו... אבל **אם האדם לומד משום שרוצה להיות ירא שמים.** הוא מנסה להוציא ממה שהוא לומד - מה כתוב כאן? איזה יסוד בהשקפה אני יכול לקחת אתי? כך הוא לומד עוד ועוד ואינו מרפה. כל אחד לפי דרגתו. הוא לומד בערב, הוא שומע שיעור, הוא כל זמן עובד על מוחו...

תחפש באשר למדת

וזו באמת אחת מהסיבות מדוע אין כדאי ללמוד בשטחיות... איך יתכן שלא תתבונן בשעה שאתה לומד? השתמש בכליך. הקב"ה נתן לך עיניים. השתמש בהן. למד מה שלבך חפץ, אבל תנסה להתבונן - מה כתוב פה? איך התיישבו הדברים? הוא לומד חומש רש"י. אתם יודעים כמה מושגים הוא יכול ללמוד מזה? איך צריך ללמוד בעומק העיון. רק תתבונן. **תוציא משהו ממה שאתה לומד.** תגדיר אותו. היום למדנו את הנחיצות של... **אם תלמד באופן זה, תראה שכל פרשה גדושה ביסודות החיים.**

קחו לדוגמא את הפרשה הקודמת, פרשת ויגש, בכל צעד שאתה עושה שם, אתה מוצא יסודות גדולים בהשקפה. אם זה היסוד שבתחילת הפרשה כפי המבואר בשפת אמת ואנו חוזרים עליו תמיד. **השפת אמת'** על אתר אומר אותו בקצרה, אך **בליקוטים** הוא מאריך בזה יותר. הוא שואל: מה הוצרך יהודה לחזור שוב פעם על כל השתלשלות הדברים? שלחת אותנו

לבור, וכל היום זה קורה. אנו נכשלים בזה בכל עת, אבל עלינו לשים לב לכל הפחות ולסובב את עצמנו בחזרה. אמרתי לך מראש שזה מה שיקרה... את אשר יגורתי בא לי... **אם תאמין שהקב"ה מנהל את המצב הזה, זה יעזור לך לראות אותו בראיה רוחנית.** כשנמצאים בסביבה שבה אנשים מדברים לפי הראייה הגשמית, וזו האוירה, עלולים להימשך לזה. זה מה שאומר ה'חתם סופר', שכאשר יעקב אבינו הגיע מרום מדרגתו והסתכל על מנשה ואפרים, נפל ממדרגתו לפי ערך. כל שכן וכל שכן אנחנו שנשאבים בכל עת אל ההסתכלות הגשמית. האדם נשאב לדיבורים של פוליטיקה, פוליטיקה מדינית או פוליטיקה קהילתית. אל תימשך. **הקב"ה ניהל את זה כך...**

הסתכלותו של דוד המלך

אמור לעצמך: **התמונה האמיתית איננה כפי שהיא נראית.** הבה נאמר כמה מזמורי תהלים, **הבה נראה אותה בראיה רוחנית,** הבה נראה אותה כפי שדוד המלך היה רואה אותה. איך היה דוד המלך רואה את מה שאני עובר עכשיו? הוא היה מבין בוודאי שהקב"ה משוחח אתו, ושזה הולך ברצוא ושוב: אתה רוצה ממני משהו, אחזור בתשובה, ואז הלבוש יפול והמצב יירגע. זה מה שהאדם מבין כשקורה משהו. זה לא סתם קרה. **הקב"ה הוא זה שעשה אותו. כך עיניו נפקחות אט אט והוא מתחיל לראות דברים באופן הנכון וחיינו נעשים נעימים בהרבה.**

הנה מפני מה הולכים לשאול בעצת ירא ה', ואף גם בעצם חבר טוב, כפי שאמרו **הצדיקים,** שאם אין לו לאדם גישה לצדיק, ישאל בעצת ה'גוטע ברידער'. ה'גוטע ברידער' **מסייעים לו לאדם לפרש את מצבו באופן הנכון,** בתקווה שאלה הם

משם... המצב מתוח. אמור קצת תהלים, התפלל בנועם לה', תהיה בשמחה, תן קצת צדקה, תאמין שיש להקב"ה דרך, והדרך תתגלה לך.

לומדים להתפעל מדברים רוחניים

צריך להבין שאחת מהתכונות המרכזיות של האדם היא להתפעל. אתה קם בבוקר בשלווה, מסדר את הפאות, הולך לבית הכנסת... הדבר הראשון שקורה - הופ! זה מפעיל את ההרגשים שלך. אתה מגלה שמישהו תפס את מקומך... זה מתחיל כבר. תמיד הוא עושה לי את זה. הוא עושה את זה בדווקא. מה כבר קרה? וכן הלאה. הבעל תפילה שהתפלל לאט, והעני שלא עזב אותך... האדם הוא מתפעל בתכונותיו. וכשאנו מתפעלים, ממה אנו מתפעלים? אנו מתפעלים מהראיה הגשמית שמצמצמת את מוחנו ומספרת לנו סיפור שקרי, וכך העיניים הגשמיות מתחזקות והרוחניות נחלשות ואיננו יכולים לראות דברים כפי שהם באמת.

הקב"ה אומר לו לאדם: **חזק את עיניך הרוחניות. דבר ראשון תתחיל להתפעל מהבנות שיש לך תוך כדי התפילה, תתחיל להתפעל מיסודות חדשים שאתה רוכש תוך כדי לימודך. תתפעל הרבה, אבל רק מתורה ותפילה ומקיום המצוות. תעבוד על עצמך להיות 'נותן', אף גם במדרגה קטנה. אין לך מושג מה שזו יעשה לך. ידוע מה שקבע הרמב"ם שעדיף לתת הרבה נתינות קטנות לצדקה מאשר לתת נתינה אחת גדולה, כי כל פעם שהאדם מכניס את ידו לכיס ונותן, הוא מטמיע בנפשו את מדת הנתינה. התנועה שבנפש מצילה את האדם. אבל האדם צריך להיות חכם. בין כה וכה הוא עושה את זה. יאמר אפוא בפיו: אני הרי רוצה להגיע לזה. אני הרי רוצה להפסיק להתפעל מהדברים**

ואבינו שלח אותנו בחזרה... מבאר ה'שפת אמת' שכאשר עובר תהליך שלם ורואה שהוא נתקע. הוא הלך והלך ומצא את עצמו מול חומת ברזל. מה אני עושה עכשיו? איך אני מתקדם הלאה? הוא לקח לנו את שמעון ועכשיו הוא לוקח לנו את בנימין, ואני קיבלתי עלי ערבות ואיני יכול לחזור... **עליו לקום ולספר את כל הסיפור שוב ולקבוע בלבו ששום דבר לא נעשה בדרך מקרה.**

זה מה שעשה יהודה. הוא סיפר את כל הסיפור מההתחלה. הקב"ה סיבב שיהיה כך, ואח"כ סיבב שיהיה כך... כשתספר את הסיפור מתחילתו ותקלוט שזה לא היה מפני שהרופא שכח לתת תרופה פלוגית... אמרתי לו! אמרתי לו שהחולה אינו יכול לנשום, והוא צחק ממני, ועכשיו החולה נפטר. אל תספר אותו כך. אתה נמשך לתוך השקר ולכן אתה מצטער. לא זהו הסיפור. **כשתספר אותו עם שמו של הקב"ה, אז יתקיים 'אני יוסף'. הכל יתגלה. תבין מה שמתרחש כאן. אתה תעשה את החלק שלך ופרש את הסיפור נכונה, ותראה שייפתח לך השלב הבא.**

כשאדם לומד סוגיא בגמרא ורואה שמשהו לא מסתדר לו. הוא לא מבין אם הוא לומד עכשיו קושיא או תירוץ. מה בדרך כלל אומרים לו? - תתחיל ללמוד מההתחלה, ואם אין לך זמן עכשיו, תתקדם הלאה ומחר תתחיל מההתחלה, ואז תראה שהכל מסתדר. למד מההתחלה ברוע ובנעימות. לא בעומק. בנעימות. שהנפש תהיה נוכחת. ותראה שהכל מובן לך.

כעין זה אפשר לראות באסיפות בני אדם. מתאספים לדון באיזה ענין מורכב... אין שום דרך להסתדר עם פלוני. אם נעשה כך - נפסיד מכאן, ואם נעשה כך - נפסיד

הכל ושם לב לכל קריצת עין ולכל עקימת אף, כי הוא מתפעל מכל דעה שמישהו מביע ואינו יכול להתפלל מרוב בלבול. הזקן לעומתו יכול להתפלל בישוב הדעת ולומר את המילים כמונה מעות. אף אחד אינו צוחק, אף אחד אינו אומר כלום. הכל טוב, הכל בסדר, הכל נפלא. הוא מתפלל, הוא קרוב אל ה'.

חז"ל כבר אמרו: תלמידי חכמים כל זמן שמזקינים דעתם מתיישבת. מדוע? כי העיניים הגשמיות שלהן נחלשות והעיניים הרוחניות מתחזקות. לא משמונים ומעלה בלבד זה קורה. אלא **הדבר תלוי אצל כל אחד כמה שהוא מחליט לחזק את עיניו הרוחניות.**

אכן מפני **כך צריך האדם לדעת מה הוא עושה עם עצמו כשהוא שומר על עיניו בטהרה, ומה הוא מעולל לעצמו לדאבון לב כשאינו שומר עליהן בטהרה.** הבעיה הגדולה של פגימת הראיה היא מה שהאדם בא לידי התפעלות מדברים מגושמים, ובכך הוא מחזק את ראייתו המוגשמת והמעוותת בפי אלף. מה שאין כן **אם האדם שומר על עיניו שלומד לראות כל דבר בראיה רוחנית.**

מי צריך שטריימל חדש?

המהרש"א שואל על הנאמר אצל אברהם שלא הכיר את שרה עד שהוצרך לרדת למצרים והסתכל בה וראה ביופיה, והרי אמרו **חז"ל**: אסור לאדם לקדש אשה עד שיראנה? ומי יישב המהרש"א שכל זה אם הוא מתכנן להסתכל עליה לאחר מכן, כי אז הוא עלול לראות בה דבר מגונה ותתנגה עליו, אבל אם אינו מתכנן להסתכל עליה, אין שום איסור לקדשה מבלי שיראנה.

אם נתבונן בדברי מהרש"א, הפירוש הוא **כך: מי שמתכנן להסתכל כל ימות חייו**

הגשמיים ולהתחיל להתפעל מהתורה והמצוות...

האדם בוחר בן כמה הוא

פעם דיברתי עם אדם צעיר ושאלתי אותו: כל-כך אכפת לך מה שאנשים אומרים? השיב לי: שמעתי מאנשים שמאז גיל שלושים ושש, מתחיל פחות לעניין מה שאחרים אומרים. עדיין אינני בן שלושים ושש... השאלה היא איך מגיעים לגיל שלושים ושש. עבוד על עצמך. האם אתה רוצה להגיע למקום כזה שלא יעניין אותך מה שאחרים אומרים? יש לך מושג אלו חיים נעימים הם? כעת אתה חי חיי צער. כל הזמן אתה מוכרח להתנהל לפי מה שאחרים אומרים. האמת היא **שאתה זה שיכול להחליט בן כמה אתה. אבל בשביל זה אתה צריך לעבוד על עצמך.** זכור שהעיניים הגשמיות מצמצמות את האדם וגורמות לו לחיות חיי צער. לעומת כן, **העיניים הרוחניות מסייעות לו בכל אשר הוא הולך.**

לאחרונה ראיתי אחד שהתחיל להזדקן ובמקביל לכך היתה לו עגמת נפש גדולה מאיזה ענין, והנה בא אליו אחד והראה לו בספרים שהדבר הזה שציער אותו הוא סגולה לאריכות ימים. כיון שראה זאת, אורו עיניו. הוא נעשה מלא חיות. ברוך השם.

זה הכלל. **ככל שמוסיפים להסתכל בהסתכלות נכונה, מחזקים את העיניים הרוחניות.** ומה שרואים עוד מדברי ה'הפלאה' הוא באמת פלא, שיחד עם כן העיניים הגשמיות נחלשות. אצל הצדיקים הגדולים, כח ראייתם הגשמי באמת נלקח מהם. אבל לפי מדרגתנו ג"כ אפשר לראות לפעמים שאומרים על פלוני בלעג: לא, הוא כבר אדם זקן, הוא כבר לא שם לב... מסכן הוא הצעיר שענינו מחודדות ביותר ורואה

שטריימל חדש. הוא אמר לי שהשטריימל של החתן היה נראה שטריימל בן עשר שנים. וכולם שמחו ורקדו ופיזו בכל עוז.

הוא ראה שם דבר חדש שמעודו לא ראה. הוא היה רגיל שבעזרת הגברים זה עובד לא פחות מבעזרת הנשים. חליפות חדשות, שטריימלאך חדשים, שטריימלאך עם שפיצים... והנה כאן שונה בתכלית... הסתכלות האדם כשאינה נכונה, מביאה לו צמצומים על גבי צמצומים. אם תשאל שני בני אדם אחרי אירוע מסוים אם עלה יפה או לא, תשמע שתי תשובות שונות לחלוטין. זה ראה, זה לא ראה; זה קיבל, זה לא קיבל; זה שמע סיפור של צדיק ויצא מכליו מרוב התרגשות, וזה המתין לבדיחות והתאכזב. הסתכלות האדם קובעת איך ייראו חיי האדם. כדאי להתחיל בעבודה...

בעינים גשמיות, הוא זה שצריך לדאוג בכל עת שהדברים יסתדרו כרצונו... כשהאדם הולך לערוך שמחה באולם שמחות, מאוד נחוץ לו לשמוע מה יאמרו האורחים וכמה יתרגשו ויתפעלו מהמראות ומהעציצים ופרחים, ולכן הוא צריך ללכת קודם לכן לבדוק את האולם, כי אם האולם לא יעמוד בציפיותיו, תהיה לו שמחה הרוסה. אבל מי שזה לא מעניין אותו, העיקר שהקב"ה יעזור ותהיה לנו הרבה נחת מהילדים הנשואים... איך סיפר לי מישהו? בדרך כלל הוא משתתף אך ורק בשמחות של בני קהילתו מפני שמשתדכים בינם לבין עצמם, ויום אחד יצא לו להשתתף בשמחת נישואין של קהילה אחרת והתפלא. פעם ראשונה שראה מחזה כזה. כל הציבור, כולל המחותנים, וכולל החתן חבוסים בשטריימלאך ישנים. אין לאף אחד מהם

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ג

כך הופכים את העבר רווי הסבל לטוב נגלה

שהגם שהיו ימיו בצער, אף על פי כן חזרו בעיניו להיות כולם של חיים.

חזרו בעיניו להיות כולם של חיים

על פי פשטות כשעוברים על סיפור חייו של יעקב אבינו, רואים שכל חייו כרוכים היו בפרשיות מורכבות. בתחילה עם עשו, ואח"כ עם לבן, וכשביקש לישב בשלווה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, ובמשך עשרים ושתים שנה בכה עליו. הדברים נאמרים בקלות, אך באמת מדובר בצער עמוק מאוד, מה גם שיעקב חשש שאיבד את כל עתידו, והתאבל על כך. והנה עכשיו לאחר שפגש את יוסף, היו לו י"ז שנים טובות. סך הכל י"ז שנים. ובכן, לולי דברי ה'אור החיים' הק' היינו אומרים ככה: "מסכן... אולי לא נעים לדבר, אבל, מסכן, כאן הוא גירש את אשתו, וכאן היתה לו פרשייה אחרת... אי וויי, כמה הוא התייסר... אבל דווקא בסוף היו לו כמה שנים טובות. במקרה הזיווג שלישי שלו היה די מוצלח". או כפי שאנשים אומרים: "בגיל שישים הוא כאילו נולד מחדש, ממש תחיית המתים". כשאתה מסתכל על יעקב אבינו, זה מה שאתה מוצא בפרשיות. עברו עליו תלאות רבות כפי שנגזר עליו, ואז זכה ל"ז שנים נפלאות שבהן זכה לתענוגים ומעדנים רוחניים שאי אפשר לתאר אותם.

טוב אחרית דבר מראשיתו

"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה". כתב ה'אור החיים' הק' באחד מפירושו: עוד ירצה על דרך **אומרים ז"ל** (תנא דבי אליהו רבה פ"ה) כל מי שסוף ימיו בטובה, כאילו כל ימיו בטובה (חידוש עצום! הוא התייסר כל ימיו, וכיון שסוף ימיו בטובה, נחשב לו כאילו כל ימיו בטובה). והוא טעם (איוב ה, ז) והיה ראשיתך מצער ואחריתך יְשָׁגָה מאוד (ואין הפירוש סתם שהצלחה של האחרית מחפה על הקושי של הראשית, כאומר: "אמנם התייסרנו בתחילה, אבל ברוך ה', עכשיו אנו זוכים לראות הצלחה גדולה". אלא **הקושי של הראשית, הוא הגורם להצלחה של האחרית**, ולכן **כשהאדם רואה את ההצלחה, הוא מבין שגם הקושי שבתחילה היה לטובה**). גם אומר (קהלת ז, ח) טוב אחרית דבר מראשיתו (פירוש: בתחילה, כשהאדם מתחיל לעסוק באיזה דבר, עדיין אינו יודע איך יקום דבר, ולכן הוא מרגיש במצוקה מחמת חוסר הבהירות, אך אחרית הדבר היא טוב, כי אז הוא רואה מדוע אירע כל מה שאירע). והוא אומר ויחי יעקב, חיים של שלווה בארץ מצרים. בזה היה בעיניו שהיו ימי יעקב שני חייו, פירוש, שנים של חיים, כל ימיו, שהם ז' שנים וגו'. וטעם אומר ויהי לשון צער, יכוין לומר

הפירוש קונה? **הוא משלם**. במה הוא משלם? הנה פעמים שאפשר לשמוע את האדם אומר: בזבזתי עכשיו חמשת אלפים דולר על איזו שטות. חבל. אבל מה? אני נהנה שלמדתי על חמשת אלפים דולר ולא על חמישים אלף. למדתי עכשיו מה לא עושים. נכון שזה עלה לי חמש אלף דולר, אבל קיבלתי תמורה. למדתי איזה טעות עשיתי שלא לחזור עליה, כידוע **שהחכם אינו חוזר על אותה טעות פעמיים, כי כל טעות נהפכת לו ללימוד**.

מייקרים את טעויות החיים

יש עכשיו יהודי ירא שמים שהוציא ספר שבו הוא מספר על כל הטעויות שעשה. הוא כותב בפירושו: "אלה הן הטעויות שעשיתי בעיני החיים", והספר נהפך חיש מהר לרב מכר. הוא נחטף מהמדפים ונמכר באלפי עותקים. הוא מספר שם: כך הקב"ה ניהל אותי על-ידי מהלך זה, דברי חכמה וענוה, ותורה היא.

נפלאות היא ההבנה של טוב אחרית דבר מראשיתו. האדם אוכל לעצמו את הלב למה בעבר עשה כך והתנהג כך. לא זוהי הדרך. **פשוט המעשים** אין פירושו להתמרמר על טעויות העבר, אלא **ללמוד מהן, כי כך הן נהפכות לאבני יסוד**.

זהו פרט אחד שנכלל ביסוד דברי האור החיים' הק', כי מטעם זה כל מי שסוף ימיו בטובה, כאילו כל ימיו בטובה, כי **האחרית באה כתוצאה מהמכשולות והטעויות. הוא לומד בכל עת ומשנה**, ומתוך כך הוא זוכה להגיע לאחרית טובה. **הרי אין סוף לתיקון ושיפור בעבודת ה'**. בדברים גשמיים יכול האדם לומר: אני יודע כבר איך עושים אותם. אני יכול לחזור על התהליך באמצע השינה. אבל **בדברים רוחניים, בהרגשים דקים, אין סוף לטעויות שאפשר לעקור**.

אך האור החיים' הק' מלמדנו שלא כך הם פני הדברים, אלא **כל הימים חזרו להיות אצלו ימים טובים ונפלאים**, ולכן כתוב ויהי שהוא לשון צער, הגם שעכשיו היה שש ושמוח, לומר שהגם שהיו ימיו בצער, חזרו בעיניו להיות כולם של חיים. בגלל י"ז השנים האלה, הרגיש שהיו לו חיים מוצלחים ומסודרים מתחילתם ועד סופם. וכפי שראינו בדברי האור החיים' הק', הוא הביא לכך מקורות מהפסוקים ומתנא דבי אליהו שלא נחשוב שמדובר בחידושו שלו.

משלמים עם טעויות

כעת הבה ונתבונן בפשרו של דבר. פעמים הרבה כשהאדם מתבגר קצת, הוא מרגיש - ברוך ה', בשנה שנתיים האחרונות נראה הייתי יותר טוב, אבל היכן הייתי עד כה? בזבזתי עשר או עשרים שנה. ובכן, הדבר תלוי מה היה מצבו באותן שנים שבזבז, אבל **הרבה פעמים הטוב של האחרית הגיע דווקא מהראשית**. הוי אומר: **לעולם לא היה מגיע למדרגתו בגיל שישים, בלי כל אותם מעברים שנתנו לו כל פעם הבנה חדשה בעבודת ה'** ועקרו ממנו טעות אחרי טעות. כל אחד בסוף החיים אומר: "לו הייתי יכול להתחיל עכשיו אחרי שאני כבר מכיר את כל הטעויות לחיות מחדש..." או: "לו הייתי מכיר את כל הטעויות בתחילת חיי..." אבל כך ברא הקב"ה את העולם.

לו היה נער הבר מצוה חי עם כל החיות וההתלהבות של הבחור בן העשרים ועם הבינה של האברך בן הארבעים ועם הדעת של תלמידי החכמים המוקינים, הלא כי אז היה העולם מושלם ממש. נו, תציע זאת לריבונו של עולם. שלח לו את העצה. אך מה? **כשהאדם מכיר בטעויות מתוך התנסויותיו, אזי הוא קונה חכמה**. מה

כאב הספק מכרסם בלב

אבל האור החיים' הק' מבאר כאן שזה כולל גם את מה שהאדם אינו יודע מה הוא עובר. יעקב אבינו לא ידע מדוע הוא עובר מה שהוא עובר. מפורש הוא בפסוקים. כשיוסף הצדיק נלקח ממנו, היה לו אי בהירות נורא והיתה לו ירידה במדרגתו, וכפי שרואים בפסוקים שהוא נקרא בכל אותה תקופה יעקב ולא ישראל כמו שכתב **באור החיים הק'**, והשכינה לא שרתה עליו, כי חסרה לו השמחה של מצוה. הוא היה במצב אחר לגמרי, ומאוד כאב לו. הוא הרגיש שהוא יורד אבל שאולה. הוא שאל את עצמו: איזו עבירה עשיתי? היכן טעיתי? נדמה היה לו שאין לו אחרית. וכך כל אדם אינו יודע מדוע הוא צריך לעבור את מה שהוא עובר.

וכל פעם שהאדם עובר איזה מעבר, חלק גדול מהספק הוא: האם זה גזירה מן השמים ואיני אשם כלל וכלל או שמא זה עונש ואני הבאתי אותו על עצמי בעשר אצבעותי? וגם כשנדמה לו שהוא יודע, אין הוא יודע באמת, כי בדרך כלל מדובר בשילוב של שניהם. מן השמים צריך היה המצב להיות כך, והקב"ה יודע אם היה לו בכלל דעת, ואיזו דרגה של בחירה לפי המציאות שהיתה אז. יש לו חוסר בהירות וצער נורא, כי מעורב בזה הספק: מי אומר שאני יכול לומר בכזו פשטות שזה נגזר מן השמים? אני מאמין שהכל נעשה בגזירת שמים, אבל כמו כן אני צריך להסתכל על עצמי במראה... אך האמת שאנו יודעים מהספרים היא שגם זה מן השמים. צערו של יעקב אבינו היה מעורב בכאלה הרגשים של אשמה, כפי שהפסוקים אומרים לנו וכפי שחז"ל אומרים לנו. אמנם אצל הצדיק זה בוודאי לפי דרגתו. הוא ממשיך לעבוד את ה' במסירות נפש, אבל יש לו איזה צביטה בנפש שמכאיבה.

התרת הספיקות באחרית דבר

באחרית דבר מבין האדם מדוע עבר מה שעבר, ובתנאי שהפנה את מה שעבר לעבודת ה', וכלפי זה אין חילוק אם היה אשם או לא. נחוץ מאוד לדעת זאת. **אתה עסוק בספק אם היית אשם או לא. מה זה משנה עכשיו? לפשפש במעשיו אתה בין כך ובין כך צריך, כי הרואה יסורים באים עליו יפשפש במעשיו. עליך לבדוק מה אתה יכול לשנות, מאיזה טעויות אתה צריך להישמר בעתיד, ובסוף כשתגיע לדרגה יותר גבוהה, יתקיים טוב אחרית דבר מראשיתו, ויתברר למפרע שכל חיין היו לטובה.**

לפעמים האדם אומר ככה: "נניח שעוד עשרים שנה אשתחרר מבית האסורים. תודה רבה. כשאהיה כבר בזקנותי, אז אצא לחופשי. בינתיים עשרים שנה מתבזבזות לריק". דעו לכם שביהדות אין כזה מושג. **ביהדות אין רגע אחד שמתבזבז לחינם בעל כרחו של האדם. בכל רגע שהאדם מחליט להתקרב אל ה', בסוף כשמגיעה האחרית, כשהקב"ה שולח לו את גאולתו, אז הוא מבין שאת כל זה היה צריך לעבור.** הנה יעקב אבינו איך זכה לאותם תענוגים נפלאים ב"ז שנותיו האחרונות? הן זכה להם רק על-ידי שיוסף נמכר לעבד במצרים ומשם עלה והתעלה והגיע למדרגת יוסף הצדיק, ואז כשהתאחד עמו והוא במדרגתו הגבוהה, זכה אף הוא למדרגותיו הגבוהות. כך כתוב **בזוה"ק**. ויוסף שהוא שלימותו של יעקב כדאיתא **בספרי הקבלה**, לא היה יכול להגיע לעולם רק על-ידי כל התלאות שעבר אצל לבן, וכשנולד יוסף, נולד שטנו של עשו, כמו שהביא **רש"י בפרשת ויצא**, שנאמר (עובדיה א. יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש. הא לך שכל מה שעבר על יעקב היה שייך לענין זה של יוסף, וכשהגיעה אחרית הדבר

ס"א) כתב בטעם שתיקנו לומר ברכת שעשה לי כל צרכי על נעילת הנעליים, וזה לשונו: רמז גדול רמזו בזה, דהנה בברכת שעשה לי כל צרכי מקיים האדם תמיד מאמר **חז"ל** (נד, א) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, דהרי אומר בכל יום שעשה לי כל צרכי והרי יש ימים דהוי ח"ו רעה על האדם ואיך יברך שעשה לי כל צרכי? הרי הוי רעה ואיך יברך ברכה לבטלה? **ובעל כרחך הוא אומר דגם הרעה הוי טובה ומודה גם על הרעה...** ולכך נתקן בברכת מנעלים, כי כמו שהמנעלים הם צורך הליכה, דאם יושב במקום אחד אינו צריך מנעלים, רק לילך צריך מנעלים, כן הכי נמי **צריך האדם ליסורין כי על ידי כן יהיה הולך להתדבק בו יתברך לקיים התורה והמצוות**, ולכך נותן הודאה על הרעה.

מבואר יסוד דבריו שכאשר האדם מברך שעשה לי כל צרכי, הוא מודה להקב"ה שהוא עוזר לו להגיע לאן שהוא צריך להגיע. הוא אומר: **"אני מודה לך ה' שאתה מזמין לי מצבים שיקדמו אותי לעבר המטרה"**.

אין כביש בלי יעד

כעת נבין, כשאתה רואה מדינה שמשקיעה מיליארדים בסלילת כביש, מה אתה מבין מזה? האם אתה מבין שהכביש יוביל למקום ריק ואז יתוועדו ויחשבו מה לבנות בסוף הכביש כדי שאנשים יסעו בו? בוודאי שלא. אתה מבין שיש כבר עיר מיושבת אי שם ועכשיו סוללים כאן את הכביש שיוביל לאותה עיר.

ולענייננו, האדם רואה שפוקדים אותו נסיונות שונים ונבהל: "לאן הוא מוביל אותי?". הוא יושב ברכב ורואה שהנהג נוסע בלי לעצור, שואל הוא אותו: "נראה לך שנגיע לאן שהוא? אולי נצטרך אח"כ

ונתקיים ויכלכל יוסף את אחיו, נהפך כל המעשה על פניו ונתגלה שהכל היה הכנה לשלימות זו.

פעמים שחולפת מחשבה במוח האדם - בסדר, משיח יגיע... היום... בסדר... אבל כבר עברו כמעט אלפי שנים. נכון, יש חשבונות של עולם הבא ותחיית המתים, מהלכים שלימים, אבל מה עם ששת אלפי השנים שעברו? האדם ערך שמחה והאוכל שהזמין לא הגיע. בעל הקייטרינג הודיע לו שזה יגיע באיחור. הציבור כבר היה וכבר הלך. בסוף האוכל הגיע. תודה רבה. זה כבר לא מעניין... לא! האחרית דבר תהפך את כל ששת אלפי השנים. הדבר פשוט וברור. הביורורים שנעשים, החושך שמתהפך לאור, **היהודי שמתמודד אי שם עם נסיונותיו ושומר על עצמו. כך העולם נתקן עוד ועוד. המלך המשיח יגלה לנו איך הגאולה באה דווקא על-ידי כל זה.**

כמה חיזוק זה נותן למי שנמצא במעבר קשה, **שיבין שעכשיו העתיד נבנה**. לו היה יכול לראות את העתיד, לא היה זה נסיון בשבילה, ואם זה לא נסיון, אינו בונה כלום. אין כאן חושך שהוא מהפך לאור. זה מחזק אותו וממלאו שמחה, כי אומר לעצמו: "אני עובר עכשיו איזה מעבר קשה. זה ברור. מדוע אני עובר אותו? איני יודע. אבל ברור לי שיש לזה אחרית". ולכל דבר יש אחרית. זוהי הבטחתו הנפלאה של הקב"ה. הקב"ה אומר: פקוד פקדתי אתכם. אתם טובלים עכשיו משעבוד מצרים, אך דעו לכם כשיש גלות, יש גאולה. אין כזה מושג מעשה בלי אחרית.

צריך להחזיר בלבבות - בכל פרשייה שהאדם מתמודד, אין ספק שאחריתה טוב, אלא שאין לו מושג איך תיראה האחרית.

היסורים מצעידיים את האדם

הנה בחכמת שלמה (ש"ע או"ח סי' מ"ז

נסתרת? זה בטחון? זה סגולה? זה ר' ישעיה ב"ר משה? אמור לי מה זה. ומה התשובה? התשובה פשוטה. **הרגשת חסרון ובגלל זה היה לך צער, ועכשיו הקב"ה הטיב עמך והעלים ממך את הרגשת החסרון, וממילא בטל צערך.** מי צריך לחשוב שהדרך היחידה להיושע היא רק על-ידי השגת הדבר שכל-כך רצה? יש דרך פשוטה. **הקב"ה יכול לבטל את הכאב מעיקרו.** לא שהאדם צריך להתחזק באמונה שבוודאי זה לטובה, ומשקיע בזה יגיעה רבה. בלי זה. **הכאב בטל מעיקרו בעצם זה שהרצון השתנה.** ולא נודע כי באו אל קרבנה.

הלימוד מזה הוא שלכל פרשה יש אחרית שנמצאת במוחו ובלבו של האדם, בהשגתו ובהכרתו. מה יקרה עם המעשה בפועל, זה כבר לא מעלה ומוריד. **בלב האדם פנימה, שם בוודאי יקרה איזה דבר.** האחרית מוכנה ומזומנת לכל יהודי. **כשהאדם מקבל הבנה והשגה חדשה, טוב לו מאוד.** אין זה פחות טוב מכפי שהיה מקבל את הדבר שרצה לקבל. להיפך, **פעמים הרבה זה טוב לו בהרבה, עד שאין לו יותר צורך באותו דבר שהיה חפץ בו.**

האדם רוצה שחמיו יכבדו. הוא מקוה שיידע ממעלותיו. הוא שולח אליו אנשים שיספרו לו על מעלותיו כמשיחים לפי תומם, הוא לומד בקול רם בתקווה שחמיו נמצא בחדר השני, הוא מתפלל לה' שיעורר בו רצון לכבדו. הוא אומר: "אני רוצה לראות כאן טוב נגלה. לא שאצטרך להאמין שגם זו לטובה. אני רוצה שחמיו יכבדני בפועל ממש. שמעתי שמותר לבטוח שזה יקרה בפועל..." ומה יקרה אם הקב"ה יאיר לו במוחו שלא יעניין אותו כי הוא זה אם חמיו מכבדו או לא? זה יהיה לו טוב יותר או גרוע יותר? הרי פשוט וברור שזה טוב נגלה הרבה יותר חזק אף מבחינה גשמית.

להסתובב ולחזור ויתברר שכל הנסיעה היתה לחינם?". מה השאלה? המחוז שאליו אתה צריך להגיע, כבר קיים מאז ומקדם, השאלה היא רק: איך אתה מגיע לשם? איך אתה מגיע לביטול? איך אתה מגיע להשגה בריבונו של עולם? אכן רק על-ידי המצבים השונים אתה מגיע לשם. **ההשגה כבר קיימת שם וממתינה לך ועכשיו הקב"ה עושה לך את כל צרכיך כדי להובילך שמה.**

ישועה נגלית בלי שינוי המצב

נוסיף עוד: הנה יש שהאדם מתחבט בשאלה: "האם אני צריך להאמין שהדבר שאני רוצה, הוא זה שיקרה, או שהמצב הקיים הוא טוב?". ובכן, הבה ונשאל שאלה פשוטה: מה קורה אם יש איזה דבר שהאדם רוצה אותו מאוד חזק, וביום בהיר אחד הוא קם בבוקר ורצונו נעלם כלא היה, הוא לא רוצה אותו? מדוע הוא לא רוצה אותו? איני יודע. אבל זוהי המציאות. הוא אומר: איני רוצה, איני צריך. איך נקרא שינוי כזה באדם? חודש שלם הוא שיגע את כל העולם ועירב עסקנים שיעשו לו פרוטקציה וישגו לו את הדבר הנחשק, ופתאום הוא קם ואומר: בעצם למה אני צריך את זה? איני צריך. לא מפני שנודע לו שהבחור שכל-כך חשק בו לבתו יש לו מום נסתר, אלא סתם, בלי שום ידיעה חדשה שקיבל. רצונו התבטל. הוא רצה לקנות דירה דווקא ברחוב פלוני ויום אחד החליט: "האמת, לא יודע אם זה כדאי... זה רחוק מדי, זה במרומי ההר... אתה יודע מה? לא מעניין אותי יותר". הלה שואל אותו: "מה קרה פתאום? מעיקרא מאי קסברת ולבסוף מאי קסברת?". והוא משיב: "איני יודע. איבדתי את החשק".

מישהו יכול להסביר איך מגדירים סוף כזה של סיפור? זה טוב נגלה? זה טוב

ויחי יעקב

האלה. אכן טוב נגלה חיצוני, כגון מה שהאדם זוכה בפיס וכדומה, אינו יכול להפך את העבר לטובה. בוודאי שלא. מי שעבד לעשות איזה מסחר... עשר פעמים ניסה ובסוף הצליח... אין הצלחתו זו מהפכת את כל הכאב והעגמת נפש שהיתה לו כאשר הוצרך לקחת הלוואות לחינם וכל פעם התאכזב מחדש - לטובה. הוא רק נהנה שבסוף היה שכר לעמלו. אבל **אם בזכות הפרשיות האלה, הוא מתיישב ללמוד ומתחיל להתקרב לה' וזוכה לתענוגים של קרבת אלוקים, הנה מתהפך אצלו הכל לטובה, כי הוא מבין שבאמצעות הפרשיות האלה זכה לכך.**

זה מה שה'אור החיים' הק' אומר בענין יעקב אבינו, שכל סבלו במאה ושלושים השנה הראשונות היה לו כדאי ונחשב לו לטובה, כי בו קנה את התענוגים שזכה להם ב"ז שנותיו האחרונות. וזהו סיפור חייו של כל יהודי. ובכן, על כל יהודי לדעת שאת הכל הוא יכול להפוך לטובה, וכל מה שנראה לו גרוע ממשנהו, את כל זה יכניס. את שנות בחרותו, את ההתחלה ואת הסוף, ואת מקום העבודה שזרק ממנו, את הכל יכניס לתוך התמונה ויצמח מזה ויחי יעקב. יהודי חי ותוסס המתענג על ה'.

הוא אשר אמרנו שהאחרית היא התענוגים שיש לו לאדם בלבו פנימה, וזאת בעקבות השינוי שמתחולל במוחו כאשר הקב"ה מאיר לו השגה חדשה בזכות יגיעתו. הנה מה היה סופו של יעקב אבינו? הבה נתבונן. זה שהתמודד עם לבן הארמי בכל אותן שנים - לא נעלם; זה שנמלט מעשו ומסר את כל כספו לאלפיז - לא נעלם; זה שיוסף נלקח ממנו לכ"ב שנים - לא נעלם. מדוע אם כן הוא שמח כל-כך ב"ז שנותיו האחרונות? וכי כל מאה ושלושים השנים הראשונות תוקנו למפרע? הלא הוא עצמו אמר בעמדו לפני פרעה: "ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיי!" ואיך יכול ה'אור החיים' הק' לומר שחזרו בעיניו להיות כולם של חיים? שנות העבר שלו לא השתנו למפרע, והוא גם לא קיבל מאה ושלושים שנה נוספות של חיים.

אך התשובה שכיון שמה שקיבל ב"ז שנותיו האחרונות, היה כל-כך גבוה ומרומם, תענוגים פנימיים שאין לתארם, ראה והרגיש שכל מה שעבר במאה ושלושים השנים הראשונות היו לטובה, כי הם אלה שהכינו את נפשו ל"ז השנים

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ג

מתנת החיים שנותן לנכדיו

ואותו הוא יכול להעביר לנכדיו, וזה מה שכבר ראה דברים הרבה בחיים. הוא כבר נמצא כאן בעולם מספיק זמן לראות מעגלים רבים שנסגרו. בטוח היה שאף פעם לא יהיה לו כסף להשיא את צאצאיו ובסוף היה לו, בטוח היה שלבנו פלוני לעולם לא ימצא שידוך, והקב"ה עזר לו ומצא לו שידוך עידית שבעידית. הוא ראה את ההתחלה וראה שהקב"ה שלח לו את המלאך הגואל אותו מכל רע. **כך היה תמיד. קרה איזה דבר מפחיד, ובסוף - הקב"ה עזר באופן מופלא.**

אומר לנכדיו: "שמעו היטב! אתם עדיין צעירים, אך עתידים אתם להתמודד עם פרשיות שונות ותהיו בטוחים שאתם הראשונים שמתמודדים אתן. תרגישו אז שכל עתידכם נהרס. אני אומר לכם כבר עכשיו. אינם הראשונים ואף לא האחרונים. ככה זה הולך. כולם מתמודדים עם פרשיות".

והודעתם לבניך ולבני בניך

הקב"ה קבע בסדר הבריאה שהנכדים ייפגשו את סבם. ובאמת יכול להכין אותם לקראת החיים על-ידי החדרת דברי אמונה, והוא מחויב לעשות כן, כמו שנאמר (ואתחנן ד, ט): והודעתם לבניך ולבני בניך.

המלאך הגואל אותי מכל רע

המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבותי אברהם ויצחק וידגו לרוב בקרב הארץ. צריך להבין מה זה שאמר המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים? מדוע דווקא הוא? מדוע לא אמר הקב"ה יברך את הנערים? **ורש"י** פירש: מלאך הרגיל להשתלח אלי בצרתי. אך השאלה בעינה עומדת למה דווקא הוא? ועיין באור החיים הק'.

ונראה לומר בדרך אפשר: יעקב אבינו נמצא בסוף חייו לאחר שכבר רואה שכל מה שעבר עליו בחייו היה לטובה כפי שנתבאר לעיל, ועכשיו הוא הולך לברך את נכדיו, במה יברכם? הנה מהו הדבר העיקרי שיכול להעביר לנכדיו? **חז"ל** אומרים שרבי יוחנן היה מכבד אפילו גויים זקנים, כי אמר: "כמה הרפתקי עדו עלליהו דהני" (קידושין לג, א). כמה מקרים ומאורעות עברו עליהם. על פי פשטות הכוונה שיש להם יותר חכמת חיים, אך יש לזה פירוש יותר עמוק, והוא שכל אחד, אפילו גוי, כיון שעבר עליו מקרים רבים וראה את אחריתם, יש בו קצת אמונה טבעית.

נער הייתי וגם זקנתי

ובכן, לטב יש דבר אחד שאין לו לאב

"מדוע מגיע לנו סקילה שריפה הרג וחנוק?" הם שואלים בכאב. "מה חטאנו ומה פשענו? אך כשבסוף יוצאת מהם חלה עסיסית ואוכלים אותה בסעודת מצוה עם ברכת המוציא לפניו וברכת המזון לאחריה, הלא הם באים בזה לתכליתם ואז הם מבינים שכל מה שעבר עליהם היה אך ורק לטובה. כעת גרעיני החיטה הנראים כבר בצורת חלה, אומרים לקמח השוכב בארון ארוז בחבילות: "דעו לכם! מגיעים זמנים טובים..."

אומר לנכדיו: יש תכלית לכל מה שקורה... למכות, ליסורים... זה מוביל לאן שהוא. מה אתה חושבים, שזה קורה סתם?! יש מהלך וכעת אתם באמצעו. אכן ברוב החיים נמצאים באמצע המהלך. ויחי יעקב שבע עשרה שנה מתחיל כשמתחילים להיסגר מעגלים. יכול לספר סיפורים עם הסוף שלהם, וכשצעירי הצאן יונקים ממנו, הם יכולים לקבל ממנו אמונה מיוחדת שאי אפשר לקבלה משום מקום אחר, אמונה שמורגשת באויר.

בהדי כבשי דרחמנא למה לך

שמעתי מעשה באחד שהוליד בן ובהכניסו אותו בבריתו של אברהם אבינו קרא שמו בישראל על שם אחד מהסבים. עמד שם אחד אחד מההורים אשר שעל שמו נקרא הרך הנוולד לא היה מהצד שלו ולא הכירו, ביקש מאחד מבני המשפחה מצד שיתאר לו קצת את זקינו האמור. שפסף הלה את מצחו וזכר בעובדא אחת: סבי היה מהשרידים המוצלים מאש ומעולם לא ויתר על קוצו של יו"ד. תמיד התהלך בתמימותו והאמונה מפעפעת בדמו. יום אחד ואנכי אב לכמה בנות, הלכתי לבקש ממנו ברכה לבנים. סבי הרצין ואמר לי בנימה של זעף: "בשום פנים ואופן! למה

אמונה מיוחדת חודרת אצל הנכד כשרואה בעיניו את החלק האחרון, את הקיום של ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה. אין הכוונה שהוא רואה שבסוף יש לו כסף רב, אך הכוונה שהוא רואה שהכל היה בחשבון. הוא רואה שנהפך לאדם מזוכך. הפשטות, האמונה, התמימות... אפשר עוד לפגוש את היהודים שעברו את מלחמת העולם השנייה על כל תלאותיה, והמשיכו את חייהם והקימו דור חדש, ולראות שהגם שנראה היה באותם ימים שהכל נגמר, בסוף התברר ששום דבר לא נגמר.

האיש הצעיר שאינו מתעניין לשמוע מהזקנים, אינו יודע מה הוא מפסיד. אין הוא יודע כמה עומק הוא מפסיד. נתאר זאת כך: כשאישי צעיר בא ואומר: "כך וכך כתוב בספר פלוני", זה רק בבחינת שמיעה. לעומת כן, כשיהודי מתאר לך מה הוא עבר ואתה רואה איך הוא היום, זה בבחינת ראייה, וראייה גדולה משמיעה. הכוח הזה הוא כח עצום של החדרת אמונה. יעקב אבינו אמר: המלאך הגואל אותי הוא יברך את הנערים, כלומר, הוא ילווה אותם כשיעברו מה שיעברו, שיוכלו להתקשר לידעיה זו, ויראו בחוש שיש אחרית טובה לכל דבר.

על כן יאמרו המושלים

נאמר בבדיחותא: הבה ונתבונן בגרעיני החיטה השוכבים בתוך קליפתם וצומחים. הם צומחים לאט, ששים ושמיחים. השמש מחממת אותם, ומה יש להם טוב מזה? והנה יום אחד מגיע האדם וקוטע אותם ממקור יניקתם. שוד ושבר! וזאת להם עוד, הוא דש אותם וזורה אותם ושובר להם את כל עצמותיהם. ואם לא די להם בכל אלה, הוא אף טוחנם ומערבבם במים ומכה אותם באגרופיו וסוטר להם מכל צד, ובסוף הוא מכניסם שבורים ורצוצים לתנור הלוהט.

האם תגובה זו ראויה או לא? מצד אחד היא נותנת לפלוני הרגשה שיש מי שמבין אותו. מצד שני, הרי אף פעם אין שני בני אדם שעוברים אותו דבר, אם כן מה אתה אומר לו: "אני מבין מה שאתה עובר, כי אף אני עברתי אותו?" הקושי שלו יכול רק להיות דומה לשלך, אך אינו יכול להיות ממש כשלך. זאת ועוד, פעמים הרבה שהלה מרגיש רע בזה שאומרים לו שמבינים את הקושי שלו. "אל תגיד לי שאתה מבין. תתן לי הרבה יותר חיזוק אם תאמר לי: איני יכול להבין איך אתה מחזיק כל-כך חזק. איני יודע מה אני הייתי עושה במקרה כזה..."

אך למעשה הרי המושג הזה קיים שמי שנמצא מחוץ לבור אומר למי שעדיין בתוכו: "אני הייתי שם". תמיד יש מושג כזה של חבורה של יהודים אשר כל פעם שאחד מהם מתמודד עם איזה קושי, האחרים עוזרים לו ונותנים לו להבין שאף הם התמודדו פעם עם קושי זה, ומפחים בו רוח של תקווה.

אכן עליך להבין שצורת הקושי שבה בני האדם מובדלים זה מזה, היא רק המעטפת החיצונית, אך בעומק, כולם עוברים אותו דבר. כולם עוברים זיכרון על-ידי הקב"ה להיות יהודים אמיתיים. אחד עובר זאת עם פרשיות של חושן משפט והשני עם פרשיות של יורה דעה או אבן העזר. לזה נגנב מאה אלף דולר, ולזה יש בעיות בשלום בית. אך לזה כמו לזה יש גלות ויש גאולה, יש ראשית ויש אחרית, יש חושך שמוביל לאור, **יש אי הבנה בתורה שמוביל להבנה בתורה, יש הרגשה של כוחי ועוצם ידי שמובילה לאחור שהאדם רואה כי הכל הבל - לאמונה אמיתית. רק הלבנושים נפרדים.** ובכוונה הם נפרדים, כי אילו היה לכולם אותו לבוש, לא היה הדבר נחשב לנסיון. אכן מפני שאין לבושו של זה כלבושו של

אתה מתערב בחשבונותיו של הקב"ה!!! מדוע אתה אומר לו מה לעשות?!!!!".

הנה כי כן, זהו מהותו של סבא, של כל סבא, לא רק של בעל המעשה הנ"ל. הסבא אומר לנכדו: "מה, אתה הולך עכשיו לשנות את תכניתו של הקב"ה?! אתה הולך לומר לו מה לעשות?! הן כבר זקנתי וראיתי שלכל דבר יש תכנית ברורה!". אין הכוונה שאסור להתפלל על בנים זכרים. בוודאי מותר להתפלל ואף יש תפילות מיוחדות לזה (ברכות ס, א). אך הכוונה היא שהגישה **אל החיים צריכה להיות באופן כזה - "מה שהקב"ה עושה, זה טוב".**

ההבנה של האחרית, היא הבנה שבאמת אפשר לקבלה מתוך הספר, אבל הקב"ה אומר: סידרתי את העולם באופן שתוכל לקבל הבנה זו באופן ממילא, וזאת כאשר יעביר לך את הבנתו שרכש מתוך ההרפתקאות שעברו עליו. כשאמרה תורה והודעת לבניך ולבני בניך, אין הכוונה שתם ללמוד עם הנכדים אבות ובנים (סבים ונכדים), אלא הרבה מעבר לזה. תורה היא מה שמסתתר מאחורי האותיות הכתובות בספר התורה. תורה היא אור, אמונה, אלוקות. האלוקות נמסרת באופן מיוחד **ביותר על-ידי מי שהתמעטה גאוותו על-ידי הרפתקאות החיים.**

המלאך הגואל אותי מכל רע הוא יברך את הנערים. בזה אני יכול לברך אתכם. אני יכול כבר עכשיו, בעודכם נערים צעירים, להפחית בכם את רוח האמונה באופן שתראו בחוש שיש תכנית מושלמת לכל דבר.

ולאחיו יאמר חזק

נוסיף עוד נקודה אחת. מצוי הדבר שאחד משתף את חברו באיזו קושי, וחבירו אומר לו: "אני מאוד מבין אותך. גם אני עברתי זאת פעם". והשאלה תמיד נשאלת:

השי"ת, הכל אותו דבר. הבחור הצעיר שמתמודד עם הנסיונות של ימינו, מסתכל על זקנו ושואל: "האתה תוכל ליתן לי חיזוק?! אינך מבין אותי בכלל. מעולם לא עברת את מה שאני עובר". ומה התשובה? התשובה היא שתלוי על מה אתה מסתכל. אם אתה מסתכל על הלבוש, אתה צודק. אבל היסוד הוא אותו יסוד. כשמסתכלים על היסוד שמתחת לנסיון האדם, בוודאי יכול הזקן ליתן חיזוק לנכדו הצעיר, כי **היסוד אחד הוא שהאדם חושב שמהו יעזור לו מבחוץ ובעבור כך הוא מתרחק מהקב"ה, וכשבוני את היסוד נכונה, אין שום חילוק איך הלבוש נראה.**

הרי בעוד ארבעים שנה ישתנו ג"כ הנסיונות לבלי הכר, ואם כן למה לך להצטמצם ולדבר עמו על הלבושים. **דבר אתו על היסוד, ואז גם הוא יוכל להעבירו לבניו אחריו.** המלאך הגואל אותי מכל רע, הוא יברך את הנערים. ולא רק ההבנה שלי ילווה אותם, אלא: ויקרא בהם שמי ושם אבותי. ואם כן - וידגו לרוב בקרב הארץ. עכשיו הם יכולים להוליד בנים ובני בנים, **היסוד ילווה את כולם בכל ניסיונותיהם.**

זה, חושב כל אחד שהוא הראשון שמתמודד עם פרשה זו מאז ששת ימי בראשית, אבל **בפנימיות, כולם עוברים אותו דבר.**

ובכן, כשאתה נותן חיזוק לפלוני, אפשרות אחת יש לך לדבר על הלבוש - "כך וכך קרה לך? אי ויבוי! באמת קשה..." בהתחלה זה באמת נכון, כי כך אתה עוזר לו לקיים דאגה בלב איש ישיחנה ולהקל מעליו את צערו. אבל אח"כ כשאתה מגיע לשלב החיזוק, זכור שלא מעלה ולא מוריד מה בדיוק הסיפור, והאם הסיפור שהיה לך הוא אותו סיפור או סיפור אחר. השאלה היא אם אתה יכול להוכיח לו שלכל ראשית יש אחרית.

יסוד הנסיונות חד הוא

הזקן אומר כך: כשאני הייתי נער, לפני שמונים שנה, הנסיונות לא היו טכנולוגיה, אין הכי נמי. אבל היו אז נסיונות אחרים, נסיון של עניות או של השכלה. מה החילוק? כל אלה לבושים הם שעל ידם הקב"ה מוביל את האדם אל התכלית.

כשאתה מתבונן על השורש, כשאתה מדבר על יסוד היהודי ועל הקשר שלו עם

ליל שישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ג

התורה מלמדת לפעול בזריזות ולא בפזיזות

כשמתלהב מאיזה רעיון. מרוב התלהבות, הוא מתחיל לפעול בלי לחשוב. תראו כמה אנשים יש שהיו בעלי עסקים מוצלחים והתפרנסו בכבוד, עד שיום אחד החליטו להרחיב את עסקם ולרוץ מהר מכפי יכולתם, והפסידו את כל ממונם ונהפכו לבעלי חובות גדולים. הסיפורים האלה אינם פוסקים לרגע. כל יום שומעים על עוד אחד כזה. הוא מחליט להגדיל את הוננו. יש לו כבר להשיא את כל צאצאיו, אבל הוא רוצה יותר. הוא השקיע וקנה ולווה והסתבך ונאלץ לסגור את העסק.

האדם נעשה פחזו כמים כאשר יסוד המים שבתוכו יוצא באופן בלתי מאוזן. אך **התורה מלמדת את האדם להשתמש במידה הממוזנת** את יסוד המים עם יסוד העפר. יסוד העפר מרגיע את יסוד המים, ויסוד המים מחייה את יסוד העפר, וכך יכול האדם מצד אחד להיות זריז ונשכר, ומצד שני להיות מיושב בדעתו. כך הוא ביסוד דבריו של **המסילת ישרים**. מצד אחד **יש לו לאדם את תכונת הזריזות** של המים, כדי שלא נצטרך להתחנן בפניו שלוש שנים לעשות איזו שיחת טלפון, ומצד שני **יש לו את יסוד העפר שעוצר אותו לכל ירוץ מהר מדי**.

תוצאותיה של הפזיזות

פעמים הרבה תוצאותיה של הפזיזות גרועות מתוצאותיה של העצלות, וזאת משתי סיבות: האחת, כי האדם **מרגיש שהביא את ההפסד על עצמו** במו ידיו. מה שאין כן כשהאדם הפסיד מפני שהיה בשב ואל תעשה, כי אז הגם שהוא מוכיח את

פחזו כמים אל תותר

כשהגיע יעקב לברך את ראובן, אמר לו: "פחזו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה". פירש **רש"י**: "פחזו כמים - הפחזו והבהלה אשר מהרת להראות כעסק, כמים הללו הממהרים למרוצתם". יסוד המים הוא יותר עדין מיסוד העפר, כפי שתראה שהטובל במים, חוזר למדרגה יותר גבוהה, ולכן המים אינם עומדים במקום אחד, אלא מתפשטים ורצים לכל עבר. הזכיר יעקב בדברו אל ראובן שתכונה זו התגלתה אצלו כשבא להציל את כבוד אמו.

ומה התכוון לומר לו? פירש **רש"י** שהתכוון לומר לו שהפסיד מחמת כן מעלות גדולות שהיו מוכנות ומזומנות לו, ובלשונו: "לכך אל תותר - אל תתרבה ליטול כל היתרות הללו שהיו ראויות לך". והנה בוודאי התכוון בדבריו לדכא את התכונה הבלתי טובה שהיתה אצלו כפי שעשה אצל שמעון ולוי שקילל את אפם - ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה.

יסוד המים ויסוד העפר

ולדין, בוודאי התורה מלמדנו בזה איך האדם יכול להיכשל מחמת תכונה זו ומה תהיה התוצאה. התורה אומרת לנו **שכל אחד יש לו תכונה של מים אשר עלולה לגרום לו להתנהג בפזיזות ולאבד מעלות גדולות** שהיו ראויות לו. ואם נתבונן, נראה שמדובר **באחד מהניסיונות הקשים ביותר** של האדם, ואצל כל אחד זה מתבטא במצבים אחרים. האחד מתנהג בפזיזות כשבא לכלל כעס, והשני מתנהג בפזיזות

שני צדדים, אין לו רשות להכריע ביניהם עד שלא יתיישב בדעתו ויסלק את כל הנגיעות האישיות. דוגמא לדבר היא מי שמבקש להציל את כבוד רבו או קהילתו. מעורב בזה דבר טוב, אבל יש בו פחז כמים. אם אתה כל-כך נאמן לרבר, אתה יכול לעשות זאת מחר ג"כ. המתן קצת עד שיתיישב דעתך. האדם יכול להרגיש בעצמו שהסיבה שהוא רוצה לעשות כאן ועכשיו היא מפני שהוא מולחב מבפנים ורוצה להביא את התלהבותו לידי מעשה, אבל כמה מפסידים מזה...

הגמרא במסכת בבא קמא כבר עוסקת במי שרץ ברשות הרבים מרוב בהלה להגיע למחוז חפצו ומזיק אחרים שהוא חייב (חוץ אם יש לו רשות לרוץ), ומה קורה בימינו כשאנשים יושבים ברכביהם וממהירים? ה' ירחם. הרי מי שפוגע חס ושלום בחיי אדם, אינו מוחל לעצמו לעולמים. אכן כן, תכונה היא שיוצאת אצל האדם בכל מיני מצבים.

ובדיבור קיימת תכונה זו באופן בולט במיוחד. יש לו לאדם דחף להחזיר מנה אחת אפיים, לחנך את פלוני, להודיע לפלוני... אתה יכול להודיע לו מחר, לא יקרה כלום... אכן הפסולת היא של הזריזות. יש לו רצון לומר משהו לחבירו, ורוצה לגמור כבר עם זה. והדבר הזה גוזל חלקים גדולים מנפש האדם. לא יקרה כלום אם תמתין קצת ובינתיים תתייעץ עם מישהו נטול נגיעות.

נוטל עצה מן הזקנים

בימינו כל-כך התמעט המושג **להתייעץ עם אחרים**, וחבל! זה קרה בגלל שבני אדם מרגישים שאין להם עם מי להתייעץ ולכן מחליטים להחליט לבד. ויש גם שהאדם אינו מתייעץ כי הוא בטוח שהוא יודע לבד מהי ההחלטה הנכונה. חבל!!! פלוני הרי

עצמו באמרו: "לו הייתי מזדרז, לא היה פלוני מקדים אותי", סוף כל סוף הוא יודע שלא עשה פעולה בידיים להזיק לעצמו. והסיבה השניה, **כי פעמים הרבה התוצאות של הפזיזות חמורות ביותר וכמעט שאין להשיבן**, כגון התוצאות הבאות מדיבור שנאמר בפזיזות או ממעשה שטות שנעשה בפזיזות. והדברים יודעים שבמקום ספק, כשלא עושים, אין מתחרטים.

מקום לזריזות ומקום לפזיזות

אמנם נקודה עדינה היא, **כי התורה מניחה דגש יותר גדול על הזריזות, והזריזות נלחמת עם העפר**. למשל, אם העני בא לבקש צדקה, אם לא תיתן לו עכשיו, אלא תדחהו למחר, יתכן מאוד שתפסיד את המצוה. אומרת לך התורה: **"דבר ראשון תן**. את כל החשבונות תעשה אחר-כך. בקע את העפר ותן". וכן כשמזדמנת לך דבר מצוה בגוף, אומרת לך התורה: **"אל תתמהמה! קום ועשה! מצוה הבאה בידך אל תחמיצנה**. עוד מעט נראה אם פלוני היה צודק או לא. דבר ראשון תעשה". **וכן הוא לענין ניצול הזמן ליימוד התורה**.

אכן **כשברור לו לאדם שיש בפניו מעשה מצוה** והעפר הוא זה שאינו נותן לו לעשותו, **אזי הוא בוודאי צריך להתגבר על העפר ולקום ולעשות חיש מהר**. אבל **כשהאדם יודע שמוטל לפניו דבר הצריך הכרעה**, ומרגיש שהדחף שיש לו לקבל את ההכרעה כאן ועכשיו, נובע מהתרגשות והתלהבות ולא ממקור טוב, **אזי הוא צריך לקיים בעצמו שב ואל תעשה עדיף**, וכפי שרואים מפרשה זו, הדבר נכון גם כשמעורב בזה דבר טוב, כמו שהיה אצל ראובן שביקש להציל את כבוד אמו.

הוי אומר: **גם כשהאדם רואה שיש לפניו דבר טוב, אם הוא מבין שיש לזה**

בקמפיין בקול רעש גדול. ובמשך השבועיים הללו, מתייעצים בחבורה: לפי המצב והענין, למי כדאי לפנות תחילה? לאנשים האלה או לאנשים האלה? האם כדאי להציב יעד כזה או יעד כזה? האם עדיף שהקמפיין יתקיים שלושים ושש שעות או עשרים וארבע שעות בלבד? לאן יפנו את הסכומים הראשונים שייכנסו?

יש כללים, וכשנצמדים אליהם, מצליחים לאסוף היום לכל צורך מה שלא הצליחו לאסוף פעם בחמישים שנה. אכן כן, זה נעשה כדבר פשוט עד מאוד שמגייסים לכל צורך סכום של מיליון, שני מיליון, חמש מיליון. אבל מה? מתכוננים חודש או חודשיים מראש ומשקיעים יגיעה. מדוע? כי ראש המוסד מבין שמסתמא לא ייכנס לו סכום של חמש מיליון כאן ועכשיו. הוא רוצה להרים כבר עכשיו טלפון, אך אומרים לו: אל תהרוס! חכה. עם קצת ישוב הדעת, עם כמה אסיפות, תגיע לפי עשר.

לו היו בני האדם מסתכלים על החכמה באופן זה... האדם מזדעק: "מה פירוש? הרי כך כתוב בספר פלוני שצריך לעשות כך וכך..." שמעתי. מה שאתה אומר הוא אמת לאמיתה. אף אחד אינו מתווכח אתך, אבל תמתין. האדם סובר שחייבים לפטר איש פלוני העובד במוסד הלימודים. היום צריך לפטר אותך, כי באמת כבר היה צריך לפטר אותו אתמול. יכול להיות שאתה צודק. הכאב שיש לך בגלל העוול שעשה - מוצדק. אך הבה ואשאל אותך שאלה אחת: האם מסתבר שיש עוד חכמה שאפשר להוסיף לתמונה? תישן על זה לילה ותמתין עד מחר ותתייעץ עם עוד אחד. אתה יודע מה אפשר להרוויח כששומעים עוד צד, ומצד שני, כמה אפשר להפסיד כשפועלים בפזיזות?

הסתכל על זה כמו שאנשים מסתכלים על איסוף כספים. חכה כמה שבועות. אתה

יכול להוסיף לך עוד נקודת מבט על הנושא, מה גם שלפעמים אפילו דבר קטן שלא לקחת בחשבון, יכול לשנות אצלך את כל התמונה...

הן תראה שבכל העולם, מי שיש לו תפקיד שדורש לקבל הכרעות, מקיים אסיפות ושומע מהמומחים בתחומם מה יש להם לומר בכל ענין וענין, וכמו כן הוא מוקף ביועצים שונים. מה הפשט? לא היועצים הם העיקר, אלא האיש הזה עצמו המקבל את ההכרעה אשר מוכן לשמוע מהם. מדוע הוא מוכן לשמוע מהם? כי הוא אומר בלבו: אינני חושב שיש לי כבר עכשיו ברגע זה את כל התמונה כנגד עיניי. אני בטוח שאם אלין בלילה, למחרת בבוקר אראה שיש עוד צד לתמונה, ואני בטוח שאם אתייעץ עם אחרים שיש להם דעות שונות, יתווספו לה עוד צדדים.

רבינו יונה אומר על המשנה "איזהו חכם הלומד מכל אדם", שמי שיש לו תשוקה לחכמה, הוא זה שנקרא חכם. הוא רוצה בהירות, הוא רוצה להגיע אל האמת, הוא רוצה לדעת איזה משני הצדדים נכון יותר, איזה מהם הוא רצון ה'. אין הוא ממנה, כי הוא יודע שחבל לו להכריע עכשיו ומחר יתחרט. הוא יודע שכדאי לו להמתין קצת ולהיות הרבה יותר בטוח מה הדבר הנכון לעשות.

לומדים ממגייסי הכספים

אם היינו לומדים מחכמת החיים שיש להם לבני האדם בעניני כספים, היו כל-כך הרבה דברים נראים אצלנו אחרת. לדוגמא: כשאחד רוצה לאסוף סכומים גדולים לאיזה צורך, כגון למשפחה או קהילה שקרה בו אסון. צריך להקים קרן. נכון. צריך להקים אותה עכשיו, כי עכשיו הפצע עדיין טרי. גם נכון. אבל!!! תחילה צריך להתכונן במשך שבועיים ולבחור יום אחד שבו ייצאו

כשהאדם מבין שעכשיו חסר לו חכמה, וככל שיעבור הזמן, תתווסף לו חכמה והתוצאה תהיה טובה יותר, הוא שמח להמתין.

עכ"פ זה מה שמביא לאדם בכורה ומשלים את פעולותיו, והתורה מספרת לנו על כך כדי שנלמד מזה, שנבין שיש לו לאדם בתוכו מים ועפר, והתורה ממזגת ביניהם כדי שכל אחד ייצא במקומו דווקא, וכשמגיע להכרעות יודע האדם כמה הוא זקוק לתפילות שהכרעתו תהיה נכונה ולא תבוא מתוך פזיזות, והבא ליטהר מסייעין אותו. **כשהקב"ה רואה את גישתו לחכמה ושומע את תפילתו לעשות את ההכרעה הנכונה, הוא בוודאי מסייע אותו לפעול נכונה.**

יודע כמה תחכם עד אז? ועם החכמה שתהיה לך, תוכל לעזור לך ולפלוני ולכל הסובבים והתוצאה תהיה נפלאה עד מאוד.

החכמה תחיה את בעליה

עלינו להרגיל את עצמינו בדבר, ויש לזה מהלך. האדם טוען: "מה לעשות? פזיז אנכי!". אכן **כשהאדם מעורר בלבו אהבה ותשוקה לחכמה, זה עומד אצלו כנגד פזיזותו לפעול**, כי כשיש לו אהבה ותשוקה לחכמה, הוא אומר: "אני מבין מה שיש לי, אבל אני רוצה יותר. כדאי לי להמתין עוד יום, כי כך אחכם עוד ואדע להתנהג בחכמה". יש שהאדם חושב שאומרים לו להמתין רק כדי שלא ייכשל בכעס, ושואל: "מה, אתה סתם רוצה לחנך אותי שלא לכעוס?! אני כן כועס עכשיו!". אבל

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה צאנז	זית רענן
	מקווה דושינסקי	שמואל הנביא
בית שמש	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
בני ברק	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש לעלוב	רחוב ברויער 27 שכון ה'
	חדש!! סאטמער מרקט	רחוב חזון איש 33
אשדוד	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
ביתר עילית	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
חיפה	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
פתח תקוה	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
קריית גת	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
מודיעין עילית	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
	בית מדרש באיאן	גרין פארק
	ביהמ"ד בעלזא	רחוב גור אריה
גבעת זאב	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ז בסמוך למלון רימונים
צפת	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
תל אביב	חנות ספרים טובים	קרית צאנז
נתניה		

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבית' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
5665 Park Ave	Copy BQ	
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangenastraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד הגדול ישמח ישראל	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאבוד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482